

THE LIBRARY
COLLEGE OF EDUCATION
BANGKOK, THAILAND

กิจกรรม และบริการของห้องสมุดโรงเรียน
สำหรับการเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ปริญญานิพนธ์

ของ

สมพร สวดยปานแก้ว

เสนอต่อวิทยาลัยวิชาการศึกษา
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สิงหาคม 2516

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำวันนี้ได้พิจารณาปัญหานี้อย่างถี่ถ้วนแล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาหาบัณฑิต
ของวิทยาลัยวิชาการศึกษาได้

..... *Dr. Nithi* ประธาน

..... *Dr. Nithi* กรรมการ

..... *Dr. Nithi* กรรมการ

สิงหาคม 2516

ประกาศคุณูปการ

การทำวิจัยเรื่อง "กิจกรรม และบริการของห้องสมุดโรงเรียน สำหรับ การเรียน การสอนวิชาวรรณคดีไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑" นี้ ผู้วิจัยได้รับคำแนะนำ และความช่วยเหลือจาก อาจารย์หลายท่านด้วยกัน กล่าวคือ

อาจารย์มาเรีย เหล่าสุนทร ได้ให้คำแนะนำ และให้แนวความคิดเกี่ยวกับ เรื่องที่จะหา อาจารย์พจน์ สะเพียรชัย ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับหลักวิชาการวิจัย และวิธีทำปฏิญานพนธ์เรื่องนี้ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณอาจารย์ทั้งสองท่านเป็นอย่างสูง

อนึ่ง การที่ปฏิญานพนธ์เรื่องนี้ได้สำเร็จลุล่วงมาอย่างนี้ ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณ อาจารย์วิชญ์ หับเที่ยง อาจารย์วิพุธ โสภวงศ์ และอาจารย์สุนทร แก้วลาย ที่ได้ให้คำแนะนำและตรวจแก้ตลอดมา ซึ่งถ้าไม่ได้อาจารย์ทั้งสามท่านนี้แล้วปฏิญานพนธ์ เรื่องนี้จะไม่สามารถสำเร็จเรียบร้อยอย่างที่เราเห็นอยู่นี้เลย

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้ที่ได้ให้คำแนะนำ ให้คาปรึกษาหารือ ตลอดจนผู้ที่ให้กำลังใจ และผู้ที่มีส่วนช่วยให้ปฏิญานพนธ์สำเร็จได้ด้วยก็

สมพร สวยปานแก้ว

สารบัญ

บทที่	หน้า
✓ 1	บทนำ
	ความมุ่งหมายในการ ศึกษาคนคว่ำ
	ความสำคัญของการ ศึกษาคนคว่ำ
	ขอบเขตของการ ศึกษาคนคว่ำ
2	เอกสารการ วิจัยที่เกี่ยวข้องกับการ ศึกษา
	กิจกรรมประกอบการ สอน
	อุปกรณ์ประกอบการ สอน
✓ 3	วิธีการเฝ้าการศึกษาคนคว่ำ
	วิเคราะห์ความมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาวรรณคดีไทย
	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
	แปรจุดมุ่งหมายของหลักสูตรวรรณคดีไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
	ออกเป็นพฤติกรรม
	ศึกษาเนื้อหาวิชาวรรณคดีไทย
	ราชาธิราช
	พระอภัยมณี
	พระราชนิพนธ์ไกลบ้าน
	บทละคร เรื่องพระร่วง
	กาพย์ห่อโคลงเห่เรือ
	นิทานทองอิน เรื่องนางพระโขนงที่สอง
	จักรการรับเสด็จ
	พระราชดำรัสเนื่องในงานพระราชพิธีฉัตรมงคล

ตามเสด็จทอดพระเนตรสุริยอุปราคาที่ทำบลดหว่าน	32
นิทานที่ข้าพเจ้าชอบ	33
ความถี่ที่ไม่รู้จักสิ้นสุด	33
ไกลกังวลวิวัฒนาลี "อตุตทาหิ อตุตโน นาโถ"	34
กลอนสุภาพ มนุษย์เรามีสิ่งที่ตรงไหน	35
กลอนสุภาพ พ่อแม่รังแกฉัน	35
มหากบิลวานร และพญานกออก	36
ศึกษาพัฒนาการของเด็ก	38
พัฒนาการทางร่างกาย	38
พัฒนาการทางอารมณ์	39
พัฒนาการทางสังคม	39
พัฒนาการทางสติปัญญา	40
ทฤษฎีการเรียนรู้	40
ชนิดของกิจกรรม	41
กิจกรรมและบริการของห้องสมุด	42
กิจกรรม	43
บริการ	44
4 กิจกรรมประกอบการสอน บริการของห้องสมุด และอุปกรณ์	
การสอน	45
ประเภทของวรรณคดี	45
ประเภทที่ 1 ถิ่นเนื้อเรื่องเป็นสำคัญ	45
ประเภทที่ 2 เน้นให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเป็นสำคัญ	46
ประเภทที่ 3 วรรณคดีที่แสดงสุนทรียภาพ	46
ประเภทที่ 4 บทละคร	46
ประเภทที่ 5 เรื่องสอนใจ ให้เกิดความคิดความอ่าน	46

เสนอกิจกรรม	อุปกรณ์การสอน และบริการของห้องสมุด	47
ประเภทที่ 1	เรื่องราวชาธิราช ตอนพลายประกายมาศ	47
	เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีพบศรีสุวรรณและ สินสมุทร	53
	นิทานทองอิน เรื่องนางพระโขนงที่สอง	56
ประเภทที่ 2	เรื่องพระราชนิพนธ์ไกลบ้าน	59
	เรื่องตามเสด็จทอดพระเนตรสุริยอุปราสาท ตำบลหว้ากอ	62
ประเภทที่ 3	กาพย์ห่อโคลงเห่เรือ	64
ประเภทที่ 4	กลอนบทละคร เรื่องพระร่วง	66
	บทละครพระราชนิพนธ์เรื่อง "จัดการรับเสด็จ"	68
ประเภทที่ 5	พระราชดำรัสตอบเนื่องในงานพระราชพิธีฉัตรมงคล	71
	เรื่องนิทานที่ข้าพเจ้าชอบ	73
	เรื่องความดีที่ไม่รู้จักสิ้นสุด	75
	โคลงคันวิวิธมาลือธิบาย "อชุตาคี อชุตาคโน นาโถ"	77
	กลอนสุภาพ "มนุษย์เรามีคิตที่ตรงไหน ?"	78
	กลอนสุภาพ พ่อแม่รังแกฉัน	80
	เรื่องมหากบิลวานร และพญานกออก	81
	รายชื่อหนังสือและวารสารประกอบการสอนพร้อมด้วย บรรณนิทัศน์สังเขป	84
	รายชื่อฟิล์มภาพยนตร์ ขอยืมได้ที่บริษัทเอสไอ	104
	รายชื่อวัสดุได้เปล่า	110
5	บทสรุป	114
	บรรณานุกรม	121

วัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ประเทศชาติทั้งหลายพึงรักษาไว้เป็นหลักประกันความมั่นคงในความเป็นชาติของตน ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม ซึ่งบรรพบุรุษสร้างขึ้นและได้ถ่ายทอดต่อกันมา จนเป็นสิ่งที่ฝังแน่นอยู่ในความรู้สึกของสมาชิกในกลุ่มสังคมนั้น วัฒนธรรมจะแสดงออกมาในรูปของระเบียบประเพณี ศิลป ความเชื่อ และภาษา พระยาอนุมานราชชน¹ ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ในหนังสือเรื่องวัฒนธรรม ประการหนึ่งดังนี้คือ "วัฒนธรรม คือ ความคิดเห็น ความรู้สึก ความประพฤติ และกิริยาอาการ หรือการกระทำอันใด ๆ ของมนุษย์ในส่วนรวม ลงรูปเป็นพิมพ์เดียวกันและสืบทอดออกมาให้ปรากฏเป็นภาษา ความเชื่อ ระเบียบ ประเพณี เป็นต้น"

พระยาอนุมานราชชน² ได้แบ่งวัฒนธรรมออกเป็นวัฒนธรรมทางวัตถุและวัฒนธรรมทางจิตใจ วัฒนธรรมทางวัตถุเป็นสิ่งที่ช่วยให้ชีวิตมีความสุขและมีการกินดีอยู่ดี ส่วนวัฒนธรรมทางจิตใจจะช่วยให้คนมีความเจริญงอกงามทางจิตใจและปัญญา วัฒนธรรมทางจิตใจได้แก่ ศาสนา จรรยา กฎหมายและระเบียบประเพณี ศิลป และวรรณคดี เป็นต้น

วรรณคดี เป็นวัฒนธรรมที่ควรแก่การบำรุงรักษา เพราะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความสวยงาม ความเพลิดเพลิน ทำให้เกิดอารมณ์ ความซาบซึ้ง และสุนทริยภาพ ฯลฯ วิทย์ กิระศรียานนท์³ ได้ให้ความหมายของวรรณคดีไว้ว่า "วรรณคดี หมายถึงบทประพันธ์ที่ร่าเริงรื่นเริงใจผู้อ่าน ปลุกมโนคติ ทำให้เพลิดเพลิน และเกิดอารมณ์ต่าง ๆ ละม้ายคล้ายคลึงอารมณ์ของผู้ประพันธ์ วรรณคดีอาจสอนใจเราได้ทางอ้อม แต่ไม่ใช่หนังสือเทศน์ และอาจเปิดหูเปิดตาเราโดยให้เราได้เห็นชีวิตและแง่ของชีวิตแปลก ๆ

¹พระยาอนุมานราชชน เรื่องวัฒนธรรม หน้า 6.

²พระยาอนุมานราชชน ล.ก. หน้า 7.

³วิทย์ กิระศรียานนท์ วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์ หน้า 372.

ต่าง ๆ แล้ววรรณคดีไม่ใช่ตำรา" วรรณคดีเป็นบทประพันธ์ที่เป็นกิลิป หรือการแสดงอารมณ์หรือความคิดอย่างมีศิลป์

เพราะเหตุที่วรรณคดีมีความสำคัญก่อนมนุษย์ดังกล่าวแล้ว วิชาจึงได้รับบรรจุไว้ในหลักสูตรของหลายระดับชั้นด้วยกัน การเรียนวรรณคดีไทยมีเป้าหมายสูงสุด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้ง มองเห็นคุณค่าในความงาม ความไพเราะของภาษา และมีวิจรรณญาณ จากการได้ศึกษาชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ จากวรรณคดี จะเห็นว่าในหลักสูตรวิชาวรรณคดีไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีความมุ่งหมาย "ให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาวรรณคดีอันเป็นมรดกของชาติ เพื่อให้เกิดความรู้ลึกซาบซึ้งในคุณค่าของกิลิปและสุนทรียภาพทางภาษาทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง เกิดความต้องการที่จะเชิดชูและทำนุบำรุงภาษาไทยต่อไป"¹ การเรียนวรรณคดีในชั้น ครูมีโอกาที่จะปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อวรรณคดี และเสริมสร้างนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียน ช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจวรรณคดีแต่ละเรื่อง ช่วยให้นักเรียนใช้สติปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลและความจริงของชีวิตซึ่งบันทึกไว้ในรูปวรรณคดี และช่วยให้นักเรียนเกิดจินตนาการคล้อยตามอารมณ์กวี ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดความซาบซึ้งในสุนทรียภาพของวรรณคดี

✓ การที่จะสอนให้เขาเข้าใจกิลิปไม่ว่าจะประเภทใด ผู้สอนจะต้องทำเป็นขบวนการที่ยืดยาวจะใช้เวลาสั้น ๆ ไม่ได้ ดังนั้นการสอนให้นักเรียนเข้าถึงวรรณคดีซึ่งเป็นกิลิปประเภทหนึ่งก็ต้องใช้เวลาพอสมควรเช่นเดียวกัน ยิ่งตั้งต้นสอนได้เร็วเท่าใดก็ยิ่งดีเท่านั้น² และครูยังจะต้องมีศิลป์ในการสอนซึ่งสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดจินตนาการและเกิดสุนทรียภาพ ตลอดจนช่วยให้นักเรียนเกิดความเพลิดเพลินในการเรียนวรรณคดีอีกด้วย ครูอาจจัดกิจกรรมและนำอุปกรณ์การสอนมาใช้ประกอบการสอน เพื่อเป็นเครื่องช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเข้าถึงวรรณคดีเร็วเข้า

✓ ครูที่ประสบความสำเร็จในการสอน ย่อมมีวิธีสอนที่มีประสิทธิภาพสูง ซึ่งสามารถสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรที่วางไว้ได้ ผู้วิจัยเชื่อว่าการสอนวรรณคดีจะมีประสิทธิภาพสูงถ้าหากครูรู้จักใช้ห้องสมุดและจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยใช้วัสดุของห้องสมุดให้เกิดประโยชน์ต่อการสอนของตน อย่างน้อย

¹กระทรวงศึกษาธิการ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น หน้า 3.

²ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ "วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์" จุดสารภาษาไทย หน้า 147.

การใช้วัสดุของห้องสมุดจะเป็นรากฐานให้ครูมี... วิธีการสอนที่กว้างขวางขึ้น ทั้งนี้เพราะว่าห้องสมุดย่อมมีวัสดุอุปกรณ์การสอนต่างๆ... การช่วยในการสอนบรรณคดีคือแบบ ถ้าผู้สอนสนใจรู้จักนำสิ่งเหล่านี้มาใช้เป็นประโยชน์ จะช่วยให้การสอนวรรณคดีบรรลุเป้าหมายได้อีกทางหนึ่ง แทนที่ครูจะเป็นผู้บรรยายให้นักเรียนฟัง เป็นส่วนใหญ่และยึดแบบเรียนเป็นอุปกรณ์แต่เพียงอย่างเดียว

ผู้วิจัยเห็นว่าถ้ามีการจัดกิจกรรม เตรียมและแนะอุปกรณ์การสอน รวมทั้งบริการของห้องสมุดที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชาวรรณคดีไทยก็ดีแล้ว ย่อมจะเป็นประโยชน์ต่อครูบรรณารักษ์และครูผู้สอน ในอันที่จะยึดเป็นแนวทางสำหรับปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทยให้ได้ผล ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยเลือกศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้ละเอียดลงไปโดยเฉพาะ มิได้เลยไปศึกษาในชั้นอื่น ๆ แม้ว่าอุปกรณ์การสอนและกิจกรรมบางอย่างจะใช้ร่วมกันได้ทั้งชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นวัยที่มีลักษณะแตกต่างจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 กล่าวคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีอายุประมาณ 13 - 15 ปี เพิ่งจะพ้นชั้นประถมศึกษาและเป็นวัยที่อยู่ในระยะวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งวัยนี้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางกายภาพ อารมณ์ และสังคมอย่างมาก¹ ครูสามารถจัดกิจกรรมบางอย่างที่แปลกกว่าชั้นอื่น และอีกประการหนึ่ง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นชั้นเริ่มต้นของมัธยมศึกษา กิจกรรมบางอย่างจึงอาจเป็นแนวทางสำหรับครูที่จะปรับปรุงได้ในชั้นอื่น ๆ ได้

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้านี้มีจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. ศึกษาจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรและหนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
2. ศึกษากิจกรรมที่สามารถจัดให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา และให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของวิชาวรรณคดีไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

¹Martin, William E. and Celie Bruns Stendle, Child Development, pp. 213 - 224.

3. ศึกษาบริการทั่วไป รวมทั้งบริการโสตทัศนวัสดุต่าง ๆ ที่ห้องสมุดโรงเรียนพึงจัด ให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
4. เสนอแนะการจัดกิจกรรม อุปกรณ์และบริการของห้องสมุด สำหรับการเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
5. เสนอแนะแหล่งที่ให้บริการยืมอุปกรณ์การสอนที่จะใช้สอนวิชาวรรณคดีไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า ✓

1. ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีประโยชน์ในการส่งเสริมให้การเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพและบรรลุตามจุดมุ่งหมายยิ่งขึ้น
2. เป็นประโยชน์สำหรับครูผู้สอนวิชาวรรณคดีไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จะใช้เป็นแนวทางหรือเป็นคู่มือในการจัดกิจกรรม และขอรับบริการจากห้องสมุด
3. เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนวิชาวรรณคดีไทยในชั้นสูงขึ้นไป เช่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ได้แนวคิดสำหรับปรับปรุงการสอน ทั้งนี้เพราะวิชาวรรณคดีไทยในระดับดังกล่าวมีลักษณะใกล้เคียงกัน
4. เป็นแนวทางสำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในการจัดบริการแก่ครูผู้สอนวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และเป็นการส่งเสริมให้บริการของห้องสมุดเป็นประโยชน์สำหรับการสอนวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
5. เป็นตัวอย่างการจัดบริการของห้องสมุดสำหรับครูบรรณารักษ์ ที่จะจัดสำหรับการเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทยในชั้นอื่น ๆ ได้
6. เป็นแนวทางที่จะช่วยแก้ปัญหาการขาดอุปกรณ์การสอนของครูผู้สอนวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
7. ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนและครูผู้สอนวิชาวรรณคดีไทยในการเตรียมการสอน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า ✓

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะ

1. เนื้อหาวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหนังสือวรรณคดีไทย เล่ม 1 ของ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ อันประกอบด้วยเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

ชื่อเรื่อง, ชื่อตอน

นามผู้แต่ง

1. ราชสีราชนิพนธ์ ทอน พลายประกายมาศ	เจ้าพระยาพระคลัง (หน)
2. พระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีพบศรีสุวรรณ และสินสมุทร	พระสุนทรโวหาร (ภู่)
3. พระราชนิพนธ์โคลงบ้าน ฉบับคันทรี 61 และ คันทรี 225	พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
4. พระราชนิพนธ์บทละครเรื่องพระร่วง	พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
5. กาพย์ห่อโคลงเห่เรือ (3 ตอน)	พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
6. นิทานทองอิน เรื่อง นางพระโขนงที่สอง	พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
7. บทละครพระราชนิพนธ์เรื่อง "จัดการรับเสด็จ"	พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
8. พระราชนิพนธ์ในวชิราวุธวิทยาลัย	พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
9. ตามเสด็จไปทอดพระเนตรสุริยุปราคา ที่ตำบลหว้ากอ	สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
10. นิทานที่ข้าพเจ้าชอบ	เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี
11. ความดีที่ไม่รู้จักสิ้นสุด	เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี
12. โคลงคันทวิวิธมาลี "อตุตทาหิ อตุตโชน นานาโค"	พระยาอุปกิตศิลปสาร
13. กลอนสุภาพ มนุษย์เรามีจิตใจตรงไหน?	พระยาอุปกิตศิลปสาร
14. กลอนสุภาพ "พ่อแม่รักแกฉัน"	พระยาอุปกิตศิลปสาร
15. นิทานเรื่อง มหาภิลลวณ	พระสารประเสริฐ
16. นิทานเรื่อง พญานกออก	พระสารประเสริฐ

2. ศึกษาความมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาการรณคดีไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของกระทรวงศึกษาธิการ ปี 2503
3. ศึกษาพัฒนาการของเด็กในวัยซึ่งมีอายุประมาณ 13 - 15 ปี
4. ศึกษาหลักจิตวิทยาการเรียนรู้

เอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

การสอนภาษาไทยในปัจจุบันได้รับการปรับปรุงขึ้นมาก มีการนำเอาวิธีสอนแบบใหม่ ๆ มาใช้ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาการเรียนการสอน ทั้งนี้เพราะผู้ที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติ การที่คนไทยทั่ว ๆ ไปและโดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนใช้ภาษาไทยกันผิด ๆ มีสาเหตุมาจากการสอนภาษาไทยในโรงเรียนด้วย การที่ครูไม่มีวิธีสอนภาษาไทยที่ดีจึงทำให้นักเรียนเบื่อและไม่ชอบเรียนภาษาไทย จากการศึกษาถึงสาเหตุของการไม่ทำการบ้านส่งครูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ของ สมถวิล วิเศษสมบัติ¹ พบว่า เหตุที่นักเรียนไม่ชอบเรียนภาษาไทย เพราะไม่ชอบครูสอน และวิธีการสอนของครูไม่ดี ทำให้เข้าใจไม่แจ่มแจ้งและน่าเบื่อหน่าย

ในการปรับปรุงวิธีสอนภาษาไทยในโรงเรียน ได้มีการพิจารณาแก้ไขกันหลายด้าน จากการศึกษาตัวการที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนวัยรุ่นนแปดคน ของ สุข เกษชัย² พบว่า การที่นักเรียนชอบเรียนภาษานั้น นอกจากจะได้เห็นความสำคัญว่าภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติแล้ว ยังเป็นเพราะครูมีวิธีการสอนดี มีอุปกรณ์การสอน และกิจกรรมประกอบการสอน จึงทำให้เข้าใจแจ่มแจ้งดีและการเรียนการสอนไม่น่าเบื่อ

การปรับปรุงการสอนภาษาไทยจึงเน้นหนักไปในเรื่องกิจกรรมประกอบการสอนและอุปกรณ์การสอนเป็นสำคัญ ได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและอุปกรณ์การสอนประกอบการสอนวิชาภาษาไทยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารังนี้ และเท่าที่เห็นสมควรจะนำมากล่าวถึงดังนี้

¹สมถวิล วิเศษสมบัติ สาเหตุของการไม่ทำการบ้านส่งครูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2506 หน้า 102.

²สุข เกษชัย "การศึกษาตัวการที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนวัยรุ่นนแปดคน" รายชื่อวิทยานิพนธ์และบทความปริยญามหาบัณฑิตของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2505 - 2509 หน้า 29 - 30.

ก. กิจกรรมประกอบการสอน

การสอนภาษาไทยนั้นแต่เดิมมักจะสอนกันแบบให้นักเรียนเรียนอยู่แต่ในห้องเรียน โดยการอ่านหนังสือและฟังครูอธิบายเท่านั้น เช่น ครูให้นักเรียนเปิดหนังสืออ่าน อาจเป็นการอ่านตามกรรทั้งชั้น หรืออ่านทีละคน หรือครูอ่านคนเดียว นักเรียนเป็นแต่เพียงผู้ฟัง โดยครูอธิบายศัพท์ที่ยากและเนื้อเรื่องไปพลาง บางทีก็มีการซักถามปัญหาเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง

✓ วิธีสอนแบบนี้ไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และไม่เปิดโอกาสให้กิจกรรมใดๆ เข้าไปแทรกได้เลย ครูต้องทำงานหนักอยู่คนเดียวตลอดเวลา แต่ในการเรียนการสอนวรรณคดีไทยในปัจจุบัน ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องของเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนมากขึ้น เพราะประจักษ์ว่าการจัดกิจกรรมทำให้นักเรียนเรียนรู้โดยลึกลับ เพราะนักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการกระทำ ทำให้เกิดประสบการณ์ซึ่งช่วยให้นักเรียนเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้ดีกว่าการเรียนที่ได้รับจากคำบอกเล่าของครู หรือจากการท่องจำจากตำราเรียนที่ครูกำหนดให้ จึงมีผู้ที่ทำการศึกษาและเสนอแนะการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทยไว้บ้าง ดังนี้

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา และกรมการฝึกหัดครู เสนอแนะการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทยไว้ในหนังสือ จุลสารภาษาไทย พ.ศ. 2506¹ โดยเสนอให้ครูและนักเรียนช่วยกันตั้งปัญหาเกี่ยวกับหนังสือวรรณคดีไทยที่เรียน แล้วแบ่งงานกันไปทำเป็นหมู่ แล้วให้มารายงานผลต่อที่ประชุมทั้งชั้นเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้กัน และกล่าวว่าการจัดกิจกรรมนี้ของสมุดต้องให้ความร่วมมือด้วย ทั้งต้องอยู่ในความร่วมมือของครู

ทองเครือ เกษมสุวรรณ² ได้เสนอแนะการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทย เพื่อให้นักเรียนเข้าถึงวรรณคดีไทยไว้หลายชนิด เช่น ให้นักเรียนเลือกอ่านหนังสือที่นักเรียนสนใจ โดยครูเป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือ จัดให้มีการอภิปราย ไขข้อสงสัยที่ก่อกวนในการสอน จัดให้มีการแสดงละคร จักนำนักเรียนไปชมภาพยนตร์ ละคร หรือโขน ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่อง

¹กระทรวงศึกษาธิการ จุลสารภาษาไทย พ.ศ. 2506.

²ทองเครือ เกษมสุวรรณ "การสอนวรรณคดีไทยในชั้นมัธยมปลาย" ศูนย์ศึกษา

วรรณคดีที่เรียน จัดนิทรรศการวันสำคัญให้สัมพันธ์กับวรรณคดี

นิสิตครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย¹ เสนอแนะการจัดกิจกรรม เช่น การวาดภาพ การเขียนคำประพันธ์ ฯลฯ เพื่อให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของการสอนวรรณคดีไทยตามหัวข้อต่าง ๆ แต่ละข้อดังนี้.-

1. สอนให้รู้จักคุณค่าของวรรณคดี
2. สอนให้หาความสนุกเพลิดเพลินจากวรรณคดี
3. สอนให้นักเรียนมีการแสดงออกทางสร้างสรรค์
4. สอนให้สัมพันธ์กับชีวิต ให้มีทัศนะกว้างขวาง
5. สอนให้สัมพันธ์กับการใช้ภาษา
6. สอนให้สัมพันธ์กับศิลป วัฒนธรรม

บุญนำ บุญเสริม² เสนอแนะเรื่องการจัดห้องภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายให้จัดสิ่งแวดล้อมเพื่อให้นักเรียนได้แลเห็นศิลป วัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่แบบไทย ๆ ให้ใช้เป็นห้องเก็บอุปกรณ์การสอน เป็นห้องเตรียมการสอนของครู และสำหรับจัดแสดงกิจกรรมต่าง ๆ เช่น นิทรรศการ โต้เวที ประกวดคำประพันธ์ ประกวดเรียงความ อภิปราย ฯลฯ การจัดห้องภาษาไทยนั้นนับว่าเป็นความคิดที่ดีประการหนึ่งสำหรับการเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทย

นอกจากนี้ หนังสือแบบเรียนวรรณคดีไทยแต่ละเล่ม ก็มีการเสนอแนะการจัดกิจกรรม ประกอบการเรียนการสอนในแต่ละบทไว้ดังบทนั้น ๆ³ โดยให้ครูเลือกปฏิบัติเอาตามความเหมาะสม

¹นิสิตครูศาสตร์ "กิจกรรมในการสอนวรรณคดีไทย" จุลสารภาษาไทย พ.ศ. 2504
หน้า 43 - 46.

²บุญนำ บุญเสริม "การจัดห้องภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา" วิสาขศึกษา
11 : 71 - 73 พฤศจิกายน 2514.

³กระทรวงศึกษาธิการ แบบเรียนวรรณคดีไทย เล่ม 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
หน้า 56 - 349.

✓การจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนนิชาวรรณคดีไทยที่มีผู้ศึกษาและได้เสนอแนะไว้แล้วนี้ เป็นการเสนอแนะรวม ๆ สำหรับการเรียนการสอนนิชาวรรณคดีไทยทั่ว ๆ ไปเป็นส่วนใหญ่ มักไม่ได้ชี้เฉพาะลงไปในแต่ละเรื่องแต่ละตอน และไม่ได้พิจารณาให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละวัยในแต่ละชั้น ทั้งผู้เสนอแนะอาจไม่ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์อย่างละเอียด ทั้งนี้เพราะการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนนั้น จำเป็นต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น เนื้อหาวิชา จุดมุ่งหมาย พัฒนาการของเด็ก จิตวิทยาการเรียนการสอน เป็นต้น เพื่อให้ได้กิจกรรมที่ได้ผลสมความมุ่งหมาย จึงควรทำการศึกษาเรื่องนี้ให้ลึกซึ้งและสอดคล้องกับองค์ประกอบเหล่านั้น

ข. อุปกรณ์การสอน

เกี่ยวกับอุปกรณ์การสอนที่ครูใช้ประกอบการสอนภาษาไทยนั้น จากการศึกษาวิจัยที่แล้ว ๆ มา พบปัญหาหลายประการ ซึ่ง รองรัตน์ อิศรภักดี และ เทือก กุสุมา ณ อยุธยา¹ ได้รวบรวมไว้ ดังนี้.-

1. ครูสอนภาษาไทยไม่เห็นความจำเป็นในการใช้อุปกรณ์การสอน จึงไม่พยายามชวนชวนหามาใช้
2. ครูขาดทักษะในการผลิตอุปกรณ์ เพราะไม่มีศรัทธาและไม่เห็นความจำเป็น ครูบางคนสอนประมาณสัปดาห์ละ 20 ชั่วโมง หรือมากกว่านั้น จึงทำให้ไม่มีเวลาเตรียมอุปกรณ์การสอนภาษาไทย
3. ทางโรงเรียนไม่มีงบประมาณที่จะจัดซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือในการทำอุปกรณ์การสอนภาษาไทย เช่น หนังสือประกอบบทเรียนต่าง ๆ เทปบันทึกเสียง กระดาษ สี ฯลฯ
4. โรงเรียนไม่มีห้องพอเพียงที่จะจัดเป็นห้องอุปกรณ์การสอน เพื่อให้ครูและนักเรียนได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ หรือแม้แต่ห้องเรียนก็คับแคบ จะนำอุปกรณ์ไปแสดงหรือติดตั้งไว้ให้นักเรียนดูก็ไม่ได้

¹รองรัตน์ อิศรภักดี และ เทือก กุสุมา ณ อยุธยา ตำราวิชาชุดक्रमิยของครูสภาภาษาไทยตอนที่ 1 หน้า 8 -- 9.

จะเห็นว่าปัญหาใหญ่ปัญหาหนึ่งเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอนภาษาไทยคือ ครูไม่สามารถหาอุปกรณ์การสอนมาใช้ได้ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ ชนัญดา เทพวัลย์¹ ที่ทำการศึกษาเรื่อง "ความช่วยเหลือที่ครูภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครและธนบุรีต้องการ" ความมุ่งหมายของการศึกษารังนี้เพื่อจะสำรวจปัญหาในการสอนภาษาไทย ทักษะของครูต่อการสอน วิธีสอน การใช้อุปกรณ์การสอน การวัดผล และความต้องการความช่วยเหลือด้านวิชาการของครูภาษาไทย เพื่อจะได้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารการศึกษาได้ช่วย และปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ด้วยการส่งแบบสอบถามให้ครูที่สอนภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 5 จำนวน 140 คน ในปีการศึกษา 2505 ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ ประเภทละ 16 โรงเรียน รวม 32 โรงเรียน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่าภาษาไทยไม่น่าสนใจ และครูประมาณครึ่งหนึ่งไม่ชอบสอนภาษาไทย เพราะไม่สามารถหาวิธีทำให้นักเรียนสนุกในบทเรียนได้ ครูต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอน คือ โรงเรียนทั่วไปขาดอุปกรณ์การสอน และครูไม่สามารถหาอุปกรณ์การสอนมาใช้ได้ ครูเกือบทั้งหมดต้องการให้มีการปรับปรุงการสอนภาษาไทยให้ดีขึ้น

อุปกรณ์การสอนเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย โรงเรียนจึงควรที่จะนำอุปกรณ์การสอนมาใช้ในการสอนภาษาไทยให้มากขึ้น ชำรง บัวศรี² กล่าวถึงปัญหาอุปกรณ์การสอนไว้ในหนังสือทฤษฎีหลักสูตรดังนี้ "เนื่องจากอุปกรณ์การสอนนั้นเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปโดยสะดวก รวดเร็ว และช่วยให้ผู้เรียนมีกิจกรรมต่าง ๆ ไปในตัว นับเป็นผลดีแก่ผู้เรียน โรงเรียนทุกโรงเรียนจึงควรพิจารณาหาทางเพิ่มพูนจำนวนอุปกรณ์การสอนไว้ให้พอกับความจำเป็นทั้งอุปกรณ์บางอย่างก็อาจทำได้เองโดยไม่ต้องซื้อ และบางอย่างก็อาจหาได้ในราคาถูก ซึ่งจะเป็นการแก้ไขเรื่องปริมาณที่ไม่เพียงพอของอุปกรณ์การสอนให้น้อยลง"

¹ชนัญดา เทพวัลย์ ความช่วยเหลือที่ครูภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครและธนบุรีต้องการ วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2506 หน้า 115.

²ชำรง บัวศรี ทฤษฎีหลักสูตร หน้า 191.

การศึกษาเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอนภาษาไทยส่วนใหญ่ จะเป็นการศึกษาถึงปัญหาการใช้อุปกรณ์
ในวิชาภาษาไทยเป็นการรวม ๆ ไป ทั้งหลักภาษา การใช้ภาษาและวรรณคดี ส่วนการศึกษาปัญหาการใช้
อุปกรณ์การสอนวิชาวรรณคดีไทยโดยเฉพาะนั้นมีน้อย เป็นต้นว่า อรสา เจนพนัส¹ ได้ทำการศึกษา
ไว้ โดยใช้วิธีสังเกตแบบสอบถามไปยังครูผู้สอนวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าการที่ครูไม่ใช้
อุปกรณ์การสอนประกอบการสอนวิชาวรรณคดีไทยนั้น เป็นเพราะครูไม่มีเวลาหาอุปกรณ์ เพราะมีชั่วโมง
ในการสอนมากเกินไป ไม่มีเวลาไปคัดต่อหาอุปกรณ์การสอนที่เหมาะสมตามต้องการได้ หวัสศุมหา
อุปกรณ์การสอนได้ยาก และหมดเปลืองเงินทองมาก แต่มีครูบางคนที่ไม่ใช้อุปกรณ์การสอนประกอบการ
สอนวรรณคดีไทยเลย ทั้งนี้เพราะไม่เห็นความสำคัญของวัสดุที่ค้นอุปกรณ์นั่นเอง

จากการศึกษาปัญหาการสอนภาษาไทย ทำให้ทราบว่าอุปกรณ์การสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญ
ของการสอน ฉะนั้น การศึกษาต่อมาจึงเป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการใช้อุปกรณ์การสอนประกอบการ
สอนวิชาภาษาไทย ซึ่งรวมทั้งศึกษาปัญหาการใช้อุปกรณ์การสอนประกอบการสอนวิชาวรรณคดีไทยโดย
ตรงด้วย ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่คือ ปัญหาที่ครูไม่สามารถจะหาอุปกรณ์การสอนมาใช้ได้ อย่างไรก็ตามการ
ใช้อุปกรณ์การสอนจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม² ซึ่งยังไม่มีใครเคยศึกษาโดยละเอียดว่าในการเรียนการสอน
วรรณคดีไทยนั้นจะต้องใช้อุปกรณ์การสอนอะไรบ้าง ในการศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งจะศึกษาการใช้อุปกรณ์
ประกอบการเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

อนึ่ง เกี่ยวกับปัญหาของอุปกรณ์การสอนประกอบการสอนวิชาวรรณคดีไทยนี้ ห้องสมุดโรงเรียน
ควรมีส่วนในกรจัดหาอุปกรณ์การสอนบางอย่างให้กับครูผู้สอน และเพื่อให้ใช้อุปกรณ์การสอนที่เหมาะสม
สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา ทั้งครูผู้สอนและบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนจะก่อให้เกิดความร่วมมือกัน
ในการจัดเตรียมอุปกรณ์การสอนนั้น ซึ่งความร่วมมือนี้ได้กล่าวไว้ในบทที่ 4

การศึกษานี้จึงมุ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทย ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 ดังนี้

¹อรสา เจนพนัส "การสำรวจวิธีสอนวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สายสามัญ
ในจังหวัดพระนคร" รายชื้อวิทยานิพนธ์และบทความปริยญาณหาบัณฑิตของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2505-2509 หน้า 27 - 28.

1. การจัดกิจกรรม
2. การใช้อุปกรณ์การสอน
3. การให้บริการของห้องสมุด
4. แหล่งอุปกรณ์การสอน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. วิเคราะห์ความมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาวรรณคดีไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยนำเอาความมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แต่ละข้อมาวิเคราะห์ได้ดังนี้
- ✓ 2. แปรความมุ่งหมายแต่ละข้อของหลักสูตรวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ออกเป็นพฤติกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน และการจัดบริการของห้องสมุด
- ✓ 3. ศึกษาเนื้อหาวิชาวรรณคดีไทยแต่ละเรื่อง จากหนังสือวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อทำความเข้าใจและย่อความแต่ละเรื่องไว้ เพื่อใช้เป็นหลักประกอบการพิจารณาเลือกเสนอแนะกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนและบริการของห้องสมุด ให้สอดคล้องกับเนื้อหาแต่ละเรื่อง
4. ศึกษาพัฒนาการของเด็กในวัยประมาณ 13 - 15 ปี และศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ที่สำคัญ ๆ
5. ศึกษาชนิดของกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัยนี้ โดยรวบรวมกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนชนิดต่าง ๆ จากหนังสือและวารสาร และเลือกเอาชนิดที่เหมาะสม โดยยึดถือแนวการศึกษาข้างต้นเป็นเกณฑ์ตัดสิน
6. ✓ ศึกษาชนิดของบริการและกิจกรรมของห้องสมุดที่ห้องสมุดสามารถจัดได้ และเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยรวบรวมชนิดของบริการและกิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียน ที่สามารถจัดทำได้
7. รวบรวมผลการศึกษาค้นคว้าทั้งข้อ 1-7 เป็นหลักเกณฑ์ในการเสนอแนะกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน รวมทั้งการจัดกิจกรรมและบริการของห้องสมุดโรงเรียน สำหรับการเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
8. ศึกษารายละเอียดจากหนังสือและเอกสารประเภทคู่มือแนะแหล่งวัสดุ แล้วพิจารณาเลือกวัสดุอุปกรณ์การสอนให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่เสนอแนะในข้อ 7 เพื่อเสนอแนะแหล่งอุปกรณ์การสอนที่มีบริการให้ยืมหรือขาย

การดำเนินการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าในหัวเรื่องต่าง ๆ เป็นลำดับขั้น คือ

วิเคราะห์ความมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ความมุ่งหมาย
ของหลักสูตรวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แต่ละข้อ แปลความหมายได้ดังนี้

1. การเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความมุ่งหมายให้นักเรียนเข้าใจ
เรื่อง และได้รับความสนุกเพลิดเพลินจากการอ่านวรรณคดีไทย ความมุ่งหมายข้อนี้หมายความว่า

ก. ให้นักเรียนเข้าใจความเป็นไปของเรื่องราว การดำเนินเรื่อง สามารถเล่าได้ว่า
ตัวละครในเรื่องมีใครบ้าง เกี่ยวข้องกันอย่างไร และตัวละครแต่ละตัวมีพฤติกรรมอย่างไร

ข. ให้นักเรียนเข้าใจพฤติกรรมที่ตัวละครแสดงออกมา ให้อ่านว่าพฤติกรรมนั้น ๆ มีความ
หมายอย่างไร และทำไมตัวละครจึงแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น

ค. ให้ซาบซึ้งในรสของวรรณคดี มองเห็นคุณค่าของวรรณคดี เกิดความนิยมที่จะอ่าน
วรรณคดีด้วยความพอใจและมีความต้องการที่จะอ่าน ไม่ใช่อ่านเพราะครูให้อ่าน หรือเพื่อจะได้คะแนน
มาก ๆ ในเวลาสอบ

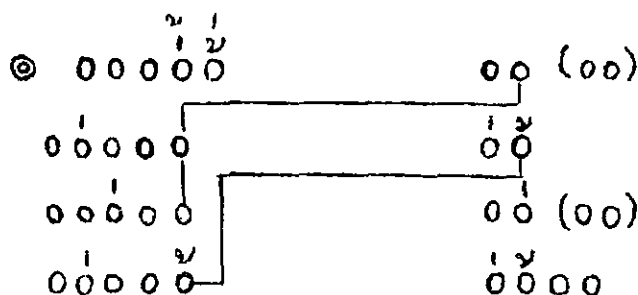
2. มีความมุ่งหมายให้นักเรียนเข้าใจภาษาที่ใช้ในวรรณคดี หมายความว่า

ก. ให้นักเรียนเข้าใจความหมายของบทประพันธ์แต่ละตอนอย่างถูกต้องชัดเจน เช่น
บทกวีพาราสิ บทชมโฉม หรือ บทที่ใช้ภาษาเปรียบเทียบกับต่าง ๆ การที่กวีใช้ภาษาเปรียบเทียบกับที่เกิน
จริง

ข. เข้าใจความหมายของศัพท์ที่ใช้ในวรรณคดี

3. มีความมุ่งหมายให้นักเรียนเข้าใจลักษณะและข้อบังคับของคำประพันธ์ที่มีในหนังสือวรรณคดี
หมายความว่า

ก. เข้าใจลักษณะหรือรูปแบบและข้อบังคับของคำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ ที่มีในหนังสือ
วรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เช่น เข้าใจรูปแบบและข้อบังคับของโคลงสี่สุภาพ ดังนี้

4. มีความมุ่งหมายให้นักเรียนเข้าใจทัศนะของผู้แต่ง และได้รับคติธรรม

ก. ให้นักเรียนเข้าใจความคิด ความรู้สึก และความต้องการของผู้ประพันธ์ เช่น ในบทละครเรื่อง พระร่วง ผู้ประพันธ์ต้องการให้พระร่วงเป็นกษัตริย์ที่ทรงพระปรีชาสามารถ รักไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน มีความเสียสละ ยอมรับโทษภัยแก่ผู้เดียว มิได้ต้องการให้พระร่วงเป็นคนชั่วชลาด เห็นแก่ตัว

ข. ให้เข้าใจคติธรรมที่สอดแทรกอยู่ในวรรณคดี และรับเอาคติธรรมนั้นมาได้ โดยมีการวินิจฉัย ไตร่ตรอง

5. มีความมุ่งหมายให้นักเรียนรู้จักสังเกตอุปนิสัยของตัวละคร เปรียบเทียบกับชีวิตจริง หมายความว่า

ก. สามารถดึงเอาอุปนิสัยของตัวละครที่ผู้ประพันธ์แทรกไว้ในพฤติกรรม หรือคำพูดของตัวละคร ออกมารวบรวมเป็นอุปนิสัยของตัวละครแต่ละตัว

ข. รู้จักนำเอาอุปนิสัยของตัวละครมาเปรียบเทียบกับกรดำเนินชีวิตจริง โดยพิจารณาว่าคนจริง ๆ มีอุปนิสัยเช่นนั้นจะมีไหม ดำเนินชีวิตอยู่ในโลกได้ไหม และเป็นอย่างไร

6. มีความมุ่งหมายให้นักเรียนเกิดความรู้ทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี หมายความว่า

ก. เข้าใจการดำเนินชีวิตของตัวละคร ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณีของบุคคลในสมัยนั้น เช่น ในเรื่อง ราชาริราช ทำให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับประเพณีการทำสงครามในสมัยนั้น การจัดทัพช้าง การแต่งช้างทรง

ข. เข้าใจความคิดคำนึงและความต้องการของผู้ประพันธ์ ซึ่งจะทำให้เราเข้าใจวัฒนธรรมและประเพณีในสมัยนั้นดีขึ้น เช่น เรื่องพระอภัยมณี การที่พระอภัยมณีเป็นคนเจ้าชู้ มีความรักหลายครั้ง หรือมีภรรยาหลายคน ไม่ใช่ข้อเสียของพระอภัยมณี แต่ผู้แต่งต้องการให้พระอภัยมณีมีลักษณะเป็นตัวแทนของผู้ชายที่เป็นที่นิยมยกย่องกันในสมัยนั้น

7. มีความมุ่งหมายให้นักเรียนเห็นความไพเราะงดงามของวรรณคดี และสามารถจำตอนที่ไพเราะหรือเป็นคติใบบางพอเหมาะแก่วัย หมายความว่า

ก. ให้เห็นความไพเราะในสำนวนภาษาของวรรณคดี ซึ่งจะต้องเข้าใจภาษาเปรียบเทียบกับที่ใ้ตามความคิดคำนึงของกวี เช่น กวีชาวอินเดีย เปรียบความงามของริมฝีปากผู้หญิงว่ามีสิ่งงาม

คังสีของใบมะม่วงอ่อน ซึ่งผู้อ่านวรรณคดีโดยทั่วไปอาจมองไม่เห็นก็ได้ว่าหญิงสาวที่มีริมฝีปากสีเหมือนสีของใบมะม่วงอ่อนนั้นจะงามได้อย่างไร ผู้อ่านจะต้องเข้าใจว่าชาวอินเดียนั้นมีผิวคล้ำ ริมฝีปากของหญิงสาวจะสีเรื่อเหมือนสีของใบมะม่วงอ่อนจริง

ข. ให้เข้าใจถึงกวี และข้อความที่กนกภาพ ลึกซึ้ง เกิดความพอใจในความที่ไ้ไ้เราเป็นกวีขึ้น

8. มีความมุ่งหมายที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
หมายความว่า

ก. ให้รู้จักใช้ความคิดคำนึง เมื่อได้ยินเสียงอ่านทำนองเสนาะ เสียงเพลง หรือเสียงอ่านเรื่องราวใด ๆ สามารถวาดภาพพจน์ และสามารถแสดงออกมาด้วยการสร้างสรรค์งานศิลปะอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น วาดภาพ หรืออาจแสดงถึงความรู้สึกชื่นชมทวียาจา

ข. ส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ให้รู้จักสร้างงานศิลปะ เช่น วาดภาพ แต่ง หรือดัดแปลงบทละคร หรือแต่งบทประพันธ์

9. มีความมุ่งหมายให้นักเรียนสามารถวิจารณ์วรรณคดีได้บ้างตามสมควร หมายความว่า

ก. ให้รู้จักลักษณะรูปแบบหรือตัวอย่างบทประพันธ์ที่บุคคลทั่ว ๆ ไปเห็นว่าไพเราะ

ข. ให้รู้จักหาเหตุผลด้วยตัวเอง มีวิจารณ์ญาณ ใคร่ตรองให้รอบคอบ

ค. ให้รู้หลักของการวิจารณ์วรรณคดีบ้าง

ง. ให้แสดงความเห็นหรือวิจารณ์วรรณคดีบ้างตามสมควร

เมื่อได้ศึกษาจุดมุ่งหมายของวิชาวรรณคดี ว่าจุดมุ่งหมายแต่ละข้อนั้นหมายความว่าอย่างไร หรือมีขอบเขตความมุ่งหมายเพียงใดแล้ว ผู้วิจัยได้แปรจุดมุ่งหมายเหล่านั้นออกมาเป็นพฤติกรรม ดังนี้

แปรจุดมุ่งหมายของหลักสูตรวรรณคดีไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ออกเป็นพฤติกรรม โดย

พิจารณาความมุ่งหมายของหลักสูตรแต่ละข้อ แล้วคิดหาพฤติกรรมที่จะทำให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายนั้น ๆ

1. การที่หลักสูตรมีความมุ่งหมายให้นักเรียนเข้าใจเรื่อง และได้รับความสนุกเพลิดเพลิน

จากการอ่านวรรณคดีไทยนั้น อาจให้นักเรียนปฏิบัติประกอบการเรียนการสอนได้ คือ

- ก. ย่อเรื่อง
- ข. ตอบคำถาม
- ✓ ก. อภิปราย
- ✓ ง. จัดให้มีการเล่นทาง ๆ หรือแสดงความรู้สึกของตัวละครบางตัว
- จ. ทำสมุคภาพวรรณคดีประจำชั้น
- ฉ. ให้นักเรียนบรรยายบุคคลิกของตัวละคร
- ✓ ช. วิจารณ์อุปนิสัยหรือพฤติกรรมของตัวละครในท้องเรื่องบ้าง
- ✓ ซ. โต้ว่าที่

2. เพื่อให้เข้าใจภาษาที่ใช้ในวรรณคดี ความมุ่งหมายข้อนี้ครูสามารถจัดให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมได้ดังนี้

- ก. ให้ถอดคำประพันธ์ หรืออธิบายข้อความบางตอน
- ข. หาความหมายของคำศัพท์จากพจนานุกรม
- ก. ให้นักเรียนช่วยกันรวบรวมบทประพันธ์บางชนิด เช่น บทชมโฉม

3. เพื่อให้เข้าใจลักษณะและข้อบังคับของคำประพันธ์ที่มีในหนังสือวรรณคดี อาจให้นักเรียนทำพฤติกรรมต่าง ๆ คือ

- ก. ให้เขียนผังงั้นหลักเกณฑ์
- ข. ให้หัดแต่งคำประพันธ์
- ก. ให้นักเรียนหาบทประพันธ์มาบทหนึ่ง แล้วอ่านให้เพื่อนฟังหรือเขียนให้เพื่อนกระดานให้เพื่อนทายว่าเป็นคำประพันธ์ชนิดใด หรืออาจให้เลือกถามเพื่อนคนใดคนหนึ่งก็ได้

4. เพื่อให้เข้าใจทัศนะของผู้แต่งและไ้รับคติธรรม

- ก. แนะนำให้นักเรียนค้นหาเหตุผลเกี่ยวกับการกระทำของตัวละคร
- ข. รวบรวมข้อความที่แสดงให้เห็นอุปนิสัยของตัวละคร
- ✓ ก. ให้มีการอภิปราย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคคลิกของตัวละคร
- ง. โต้ว่าที่เกี่ยวกับอุปนิสัยของตัวละคร

กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนเข้าใจทัศนะของผู้แต่งนี้ ครูจะต้องเป็นผู้สรุป โดยกล่าวเป็น ทำนองยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ในกรณีที่นักเรียนมีความคิดเห็นไม่ตรงตามทัศนะของผู้แต่ง เช่น เรื่องพระร่วง การที่พระร่วงหนีขอมไปบวชที่สุโขทัย นักเรียนอาจเห็นว่าพระร่วงเป็นกษัตริย์ซลาด แต่ครูจะต้องชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจทัศนะของผู้แต่ง

จ. ให้นักเรียนหาคติธรรมที่ได้จากการอ่านเรื่องนั้น ๆ มากนละข้อ แล้วบาอธิบายให้เพื่อนฟังในชั้น

ฉ. ให้นักเรียนหาหนิทานหรือเรื่องราวที่สนับสนุนคติธรรมข้อนั้น ๆ

5. เพื่อให้รู้จักสังเกตุอุปนิสัยของตัวละคร เปรียบเทียบกับอุปนิสัยของบุคคลในชีวิตจริง

ก. ให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอุปนิสัยของตัวละคร

ข. อธิปายว่าตัวละครตัวนั้น ๆ จะมีในชีวิตจริงไหม ถ้ามีจะดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างไร

ค. โต้ว่าที่ ว่าตัวละครนั้น ๆ จะดำเนินชีวิตอยู่ในโลกได้ ไม่ได้ เพราะเหตุไร

ง. จักให้มีการแสดงละคร เลียนแบบอุปนิสัยของตัวละครในเรื่องล้อเลียนการดำเนินชีวิต

จริง

6. เพื่อให้เกิดความรู้ทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี

ก. ให้วาดภาพที่ได้จากการอ่าน เช่น วาดภาพการรบในสมัยโบราณ วาดภาพบ้านแบบ

โบราณ

ข. พาไปชมสถานที่ที่มีในวรรณคดี หรือพาไปชมสิ่งของในพิพิธภัณฑ์สถานต่าง ๆ

ค. ให้วาดภาพหรือเขียนร้อยแก้ว แสดงการดำเนินชีวิตของตัวละครในเรื่อง

ง. ให้ค้นคว้าเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ที่มีในเรื่องจากหนังสืออื่น ๆ

จ. ให้อ่านบทประพันธ์ที่เกิดขึ้นในสมัยเดียวกัน เพื่อชี้ให้เห็นว่าการดำเนิน การกระทำ หรือวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีต่าง ๆ ในเรื่องนั้นคล้ายคลึงกัน

7. เพื่อให้แลเห็นความไพเราะงดงามของวรรณคดี และสามารถจำตอนที่ไพเราะหรือเป็น กติได้บ้างพอเหมาะแก่วัย

ก. อ่านวรรณคดีและมันเทิงคดี พร้อมทั้งทำความเข้าใจภาษาและสำนวนที่ใช้ในบท ประพันธ์นั้น ๆ

- ข. ฟังและอ่านเรื่องราวเกี่ยวกับวรรณคดีให้มาก
 - ค. ให้อธิบายข้อความและคำประพันธ์
 - ง. ฟังการอ่านทำนองเสนาะให้มาก ๆ เช่น ฟังจากครู จากเทปบันทึกเสียง
 - จ. หัดอ่านทำนองเสนาะตามวิธีที่ถูกต้อง
 - ฉ. ให้นักเรียนจำคำประพันธ์ที่นักเรียนเห็นว่าไพเราะหรือมีคติ
8. เพื่อส่งเสริมให้เกิดจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- ก. ให้อธิบายจินตนาการจากภาพที่ได้จากการอ่านวรรณคดี
 - ข. ฟังการบรรยายของผู้ที่เคยท่องเที่ยวไปในที่ต่าง ๆ
 - ค. อ่านบทกวีนิพนธ์ที่ให้อารมณ์งดงาม
 - ง. ฟังดนตรีไทยหรือบทขับร้องเกี่ยวกับวรรณคดี
 - จ. ฟังดนตรีที่ไม่มีเนื้อร้อง แต่มีลีลาต่าง ๆ ที่อาจจะทำให้เกิดจินตนาการได้
 - ฉ. ให้แปลงบทร้อยกรองจากวรรณคดีบางตอน เป็นบทเจรจาทำนองละครพูด
 - ช. ให้แต่งบทร้อยกรองเกี่ยวกับตัวละครในวรรณคดี
9. เพื่อให้สามารถวิจารณ์วรรณคดีได้บางพอสมควร
- ก. แนะนำเกี่ยวกับการวิจารณ์วรรณคดีให้นักเรียน
 - ข. อ่านวรรณคดีอย่างพิจารณา
 - ค. อ่านบทวิจารณ์วรรณคดีหรือบันทึกที่เขียนลงในหนังสือวารสารและหนังสือพิมพ์
 - ง. ให้วิจารณ์วรรณคดีหรือบทความบางเรื่อง

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาวิชาวรรณคดีไทยที่ใช้เป็นบทเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อย่างละเอียด ยังมีเรื่องย่อ ๆ ที่สรุปได้แต่ละเรื่องดังนี้

ศึกษาเนื้อหาวิชาวรรณคดีไทยแต่ละเรื่อง

ราชาธิราช ตอนหลายประกายมาศ

ราชาธิราช เป็นเรื่องราวที่มีอยู่ในพงศาวดารมอญ เกี่ยวกับการทำสงครามระหว่างสมเด็จพระเจ้าราชาธิราชกษัตริย์มอญ กับ พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องกษัตริย์พม่า เรียบเรียงขึ้นเป็นภาษาไทยในสมัยพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

ราชาธิราช ตอนหลายประกายมาศ เป็นตอนหนึ่งของการทำสงครามของกษัตริย์ทั้งสองพระองค์ ในตอนนี้ช่างหลายประกายมาศมีส่วนทำให้สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชชนะสงคราม

ในการทำสงครามครั้งนี้ พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องและพระราชโอรส ชื่อ บังรายกะยอณะวาได้ตั้งค่ายประชิดทัพสมเด็จพระเจ้าราชาธิราชอยู่ที่ การทำสงครามที่แล้วมา สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชต้องเสียสมิงนกรอนัททหารฝีมือเอกไป คงเหลือแต่อำมาตย์ที่มณีกรอญผู้มีสติปัญญา นิยมแหลม และสมิงพระราม ซึ่งมีลักษณะงดงามเข้มแข็ง

ขณะนั้น พระยาเกียรราชบุตรและราชมนู ท่านายพระเจ้าราชาธิราชว่าพระเคราะห์ร้ายให้ถอยทัพเสด็จไปประทับอยู่ที่เมืองเมาะตะมะก่อนเป็นเวลา 3 เดือน สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชจึงปรึกษากับเหล่านายทัพนายกอง เสด็จล่าทัพกลับหงสาวดีได้ และมอบราชสมบัติให้พระยาเกียรราชบุตรครองแทน แล้วจึงเสด็จยกทัพไปตั้งอยู่ที่เมืองเมาะตะมะ ในการเสด็จล่าทัพครั้งนี้พระองค์ได้เสด็จไปทางน้ำ โดยเหล่าทหารได้คิคุบุยาลงข้าศึกว่าเสด็จไปทางบก ถึงกระนั้นก็ทางฝ่ายพม่าก็จับสมิงพระรามและหลายประกายมาศได้

หลังจากนั้นมังรายกะยอณะวาขออนุญาตพระเจ้าฝรั่งมังฆ้องยกทัพเรือไปตีหงสาวดี โดยนำเอาช่างหลายประกายมาศไปด้วย และได้นำทัพเข้าประชิดหงสาวดีไว้ ฝ่ายพระเจ้าฝรั่งมังฆ้องเมื่อใกล้ถูกพญางิงได้ยกทัพกลับกรุงอังวะ พร้อมกับนำตัวสมิงพระรามไปด้วย

สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชซึ่งตั้งทัพอยู่ที่เมาะตะมะ ตระเตรียมกำลังทัพไว้พร้อม กรันครบกกำหนดสามเดือนจึงปรึกษากับนายทัพนายกองก็คิคุบุยาลงข้าศึกไปยังหงสาวดี เพื่อนัดแนะกันยกทัพตีกระหนาบทัพพม่า อายมนทะยารับทำอุบายให้ทหารเอาหาวยตีหลังจนแตกหนีเข้าไปอยู่ในกองทัพพม่ายอมทำตามพม่าทุกอย่าง จนพม่าคายใจให้ออกมาร่วมรบด้วย อายมนทะยากับทหารที่ติดตามไปจึงเข้ากรุงหงสาวดีได้ การกระทำครั้งนี้ทำให้มังรายกะยอณะวาโกรธมาก ทั้งสมิงอายมนทะยายังกล่าว

ทำท้าวว่าตนจะกลับออกไปเฝ้าสมเด็จพระเจ้าราชาธิราชอีก มังรายกะยอแนะว่าจึงสั่งให้ทหารล้อมกรุงหงสาวดีให้แน่นหนาและกวาดขันยั้งขึ้น

สมิงอายนมะยาเมื่อนักแค้นกับพระยาเกียรติราชบุตรถึงกำหนดเวลาที่จะยกทัพกระหนาบทัพพม่าแล้ว ก็คิดอุบายทำเป็นศพตายด้วยไข้ทรพิษใส่แพตนก้วยลอยน้ำออกจากกรุงหงสาวดี พม่าก็มีได้ระแวงแต่ประการใด สมิงอายนมะยาจึงไปเฝ้าสมเด็จพระเจ้าราชาธิราช ชี้ยกกองทัพมาตั้งอยู่เมืองเสียงโศยปลอดภัย

มังรายกะยอแนะว่าสมิงอายนมะยาออกไปเฝ้าสมเด็จพระเจ้าราชาธิราชแล้ว มีความสงสัยอยากรู้ว่า เป็นความจริงหรือไม่ จึงให้ทหารคุมเครื่องราชบรรณาการมาถวายสมเด็จพระเจ้าราชาธิราช เพื่อขอกู้ตัวสมิงอายนมะยา เมื่อรู้ความจริงแล้วก็ตรัสสรรเสริญสมิงอายนมะยา พร้อมทั้งรู้ตัวว่าจะล้อมหงสาวดีไว้ทำไมได้เพราะจะโดนทัพกระหนาบ จึงยกทัพเข้าโจมตีหงสาวดี แต่รบกันเป็นหลายครั้งก็ไม่สามารถตีหงสาวดีได้

ฝ่ายพระเจ้าราชาธิราชยกทัพมาตั้งใกล้กรุงหงสาวดี โหรมอยู่ท้านายว่าวันศุกร์ขึ้นสามค่ำทัพมอญจะได้ก่ิระษะนายทัพพม่าผู้ใหญ่คนหนึ่ง และวันรุ่งขึ้นเป็นวันที่สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชมีศึกคานภพยิ่งนัก ฝ่ายมังรายกะยอแนะนั้นพระชันษาชาก

กรันถึงวันศุกร์ขึ้นสามค่ำ สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชจึงสั่งให้กองทัพยกเข้าหักค่ายพม่าฝ่ายพระยาเกียรติราชบุตรก็ยกทัพจากกรุงหงสาวดีตีกระหนาบออกมาตามสัญญา วันนั้นทหารมอญเข้าตัดก่ิระษะทหารพม่าได้เป็นอันมาก ทั้งยังได้ก่ิระษะของมังมหานลัถยานายทัพพม่าซึ่งต้องอาวุธตายในที่รบ ทหารพม่าที่เหลือก็แตกหนีเข้าค่ายไป

สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชทราบถึงชัยชนะก็ดีพระทัยมาก ให้แต่งหนังสือขึ้นพร้อมเครื่องราชบรรณาการถึงมังรายกะยอแนะว่า มังรายกะยอแนะว่าก็ตอบรับคำท้า สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชได้ตรัสปรึกษานายทัพนายกอง ด้วยเกรงว่าพม่าจะส่งพลายประกายมาศออกรบ ทั้งนี้เพราะพลายประกายมาศเป็นช้างที่มีกำลังและเผิงาคีมาก จึงตรัสสั่งให้นายช้างที่เคยเลี้ยงพลายประกายมาศให้ปลอมตัวลอบเอาตะปูเข้าไปตรึงเท้าพลายประกายมาศ

ตกคิกนายช้างก็ลอบเข้าไปในโรงช้างพม่า พลายประกายมาศเห็นนายช้างก็จำได้ ไช้วงกอนายช้างนำตาไหล และทำกริยาต่าง ๆ อันทำให้นายช้างสงสารไม่สามารถตรึงเท้าพลาย

ประกายมาได้ ได้แต่สั่งด้วยถ้อยคำอ่อนหวานว่าเมื่อพม่าจะซื้อออกไปชนกับสมเด็จพระเจ้าราชาธิราช ให้พลายประกายมาศทำอาละวาดสะบัดหมอกควันแล้วไล่แทงข้างอื่น ๆ ให้อลหม่าน แล้วให้หนีไปป่ากะเดียว เมื่อนายข้างกลับเข้าไปเฝ้าสมเด็จพระเจ้าราชาธิราชและทูลความเกี่ยวกับพลายประกายมาศ โดยตลอด สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชโกรธมากให้ทหารจองจ่านายข้างไว้ และกำกโห้ไว้ว่าถ้าวันรุ่งขึ้นพม่าที่พลายประกายมาศออกมา จะตัดศีรษะนายข้างให้สิ้นโคตร

ฝ่ายมังรายกะยอณะวา โหระได้ทำนายฤกษ์ว่าพระชันมาถึงมาต ทัดทานไม่ให้ออกรบในวันรุ่งขึ้น มังรายกะยอณะวาทรงเห็นด้วยตามคำของโหระ วันนั้นครบจึงให้จัดสุรอาหารมาเลี้ยงกัน ทั้งมังรายกะยอณะวา ทหาร และข้างทรง ต่างก็กินสุรามากกว่าที่เคย

ครั้นถึงวันครบ สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชยกทัพออกมาแต่ไม่พบมังรายกะยอณะวา ได้ยินแต่เสียงโหระอยู่ในค่าย อำมาตย์ทิมณีกรอกกราบทูลให้ใช้สมิงอั้งวะมังศรีคุมทหารไปร้องเยาะเย้ยยุยงริมค่ายพม่า แล้วทำทีจะปักค่ายประชิดค่ายพม่า สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชทรงเห็นด้วย เมื่อสมิงอั้งวะมังศรีคุมพลไปทำตามคำอำมาตย์ทิมณีกรอกดังนั้น มังรายกะยอณะวาโกรธมาก สั่งตระเตรียมทัพออกรบกับสมเด็จพระเจ้าราชาธิราช พระองค์เองทรงช้างอาเชตร ใ้หม้มนั้นหะสูที่พลายประกายมาศ เมื่อมังรายกะยอณะวาเสด็จยกทัพออกมานั้นกำลังเมามาก นายทัพนายกองต่างก็กำลังเมาจึงจัดเตรียมรู้พลตามเสด็จไม่ทัน ทั้งพลายประกายมาศยังแสดงฤทธิ์สลัดหมั้นนั้นหะสูและความทวยคดกลอง แล้วเข้าอาละวาดไล่แทงข้างและทหารพม่าเป็นอลหม่าน นายทหารพม่าล้มจับ พลายประกายมาศได้รับบาดเจ็บสาหัสวิ่งหนีเข้าป่ากะเดียวไปตามคำของนายข้าง

สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชทอดพระเนตรเห็นมังรายกะยอณะวากยกทัพออกมาโดยไม่มีทัพข้างทั้งปวงหนุนมาก็คิพระทัยมาก สั่งให้ทำสัญญาให้ราชบุตรทั้งสองคุมทัพโอบทัพพม่าเข้ามา ทหารทั้งสองฝ่ายเข้าปะทะกันมีเสียงโหระอื้ออึง ข้างอาเชตรซึ่งมังรายกะยอณะวาทรงมาก็เฆี่ยนด้วยฤทธิ์สุรา สลัดหมั้นมังรายกะยอณะวาคกลงบนพระสะเอวหัก เสด็จดำเนินไม่ไถ่ก็คลานเข้าไปนอนอยู่ริมจอมปลวก สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชให้ขับช้างประคองหน้าเข้าเหยียบย่ำไพร่พลพม่าล้มตายเป็นอันมาก ที่เหลือก็แตกหนีไปสิ้น ฝ่ายมังรายกะยอณะวานั้นทหารพม่าไปพบและนำตัวมาได้

เมื่อยกทัพกลับเข้าค่ายแล้ว สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชสั่งให้ถอดเกวียนออกจากวงจ่า ให้นำพลายประกายมาศมา นายข้างนำพลายประกายมาศมาได้จากป่ากะเดียวตามที่นัดแนะกัน

ไว้ สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชทรงส่งสารที่พลายประกายมากได้รับมาจดแจ้งถึงน้ำพระเนตรตก สั่งให้นำตัวพลายประกายมากไปรักษาพยาบาล พร้อมทั้งพระราชทานบำเหน็จรางวัลแก่นายช่าง

พระอภัยมณี

นิทานกลอนเรื่อง พระอภัยมณี เป็นบทประพันธ์ของสุนทรภู่ ซึ่งมีเนื้อเรื่องย่อ ๆ ก่อนจะถึงตอนที่ 19 (ตอนพระอภัยมณีพบศรีสุวรรณกับสินสมุทร) ดังนี้

พระอภัยมณี และ ศรีสุวรรณ เป็นโอรสท้าวสุทัศน์ ทั้งสององค์ได้ออกไปศึกษาวิชา ณ สำนักอาจารย์ทศปาโมกข์ พระอภัยมณีเรียนวิชาเป่าปี่ และศรีสุวรรณเรียนวิชากระบี่กระบอง ซึ่งเมื่อสำเร็จกลับมาแล้ว ท้าวสุทัศน์ไม่พอพระทัยวิชาที่โอรสศึกษามาจึงได้ขับไล่ออกไปนอกกรุง

ระหว่างเดินทาง พระอภัยมณีกับศรีสุวรรณได้พบพราหมณ์หนุ่มสามคน ซึ่งแต่ละคนมีความรู้ความสามารถต่าง ๆ กัน พระอภัยมณีกับศรีสุวรรณได้สนทนากับพราหมณ์สามคนและตกลงเป็นมิตรกัน พราหมณ์ทั้งสามคนขอร้องให้พระอภัยมณีเป่าปี่ให้ฟัง พระอภัยมณีก็เป่าปี่เป็นทำนองเพลงรัก ทำให้ศรีสุวรรณและพราหมณ์ทั้งสามคนเคลิบเคลิ้มหลับไป

ขณะนั้นนางผีเสื้อซึ่งอาศัยอยู่แถบนั้นผ่านมา พอได้ฟังเสียงปี่และเห็นองค์พระอภัยมณีก็เกิดความรักจึงเข้าอุ้มพาไปยังถ้ำที่อาศัย พระอภัยมณีตกเป็นสามีนางผีเสื้อจนเกิดบุตร ชื่อ สินสมุทร

ฝ่ายศรีสุวรรณและพราหมณ์เมื่อคืนนั้นไม่พบพระอภัยมณีก็ออกตามหา จนศรีสุวรรณหลงเข้าไปในเมืองแห่งหนึ่ง ได้แสดงความสามารถจนพระราชอาชฎกรรณนครโปรดปราน และได้อภิเษกกับเกศรา พระธิดาพระราชอาชฎกรรณนคร ชื่อ อรุณรัศมี

พระอภัยมณีกับสินสมุทรหาของทางหนีนางผีเสื้อ โดยอาศัยเงือกน้ำ พ่อ แม่ ลูกสาว มลัคน์ พาวายข้ามมหาสมุทรมาจนพบเกาะแก้วพิสดาร ระหว่างทางนางผีเสื้อตามมาทันฆ่าเงือกพ่อแม่ตายเสียเงือกลูกสาวพาพระอภัยมณีและสินสมุทรไปจนถึงฝั่ง และได้ไปอาศัยพระฤาษีอยู่ นางผีเสื้อตามมาแต่ขึ้นเกาะไม่ได้ เพราะฤาษีใช้เวทมนตร์บังกับไว้ นางจึงข่มเฝ้าอยู่แถบนั้น ระหว่างอยู่บนเกาะพระอภัยมณีได้นางเงือกเป็นภรรยา

อยู่มาวันหนึ่ง นางสุวรรณมาลีมาเที่ยวทะเลกับท้าวสีลราชซึ่งเป็นบิดา ขึ้นมานมัสการพระฤาษี พระอภัยมณีกับสินสมุทรได้อาศัยเรือไปควยเพื่อติดตามหาท้าวศรีสุวรรณ เมื่อออกเดินทางนางผีเสื้อได้แสดง

ฤทธิจีนเรือแตก บุคนพลัดพรากกันบ้าง ตายไปบ้าง สิ้นสมุทรซึ่งรักนางสุวรรณมาลีจึงฝากตัวเป็นลูกและเรียกนางว่าแม่ ได้อนางว่ายนํ้าพลัดไปขึ้นเกาะแห่งหนึ่ง พระอภัยมณีและไพร่พลพลัดไปขึ้นเกาะอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งนางมีเชื้อติดตามไปจนต้องเป่าปี่ใช้เพลงบังคับजनนางซาคีใจตาย และได้อาศัยอยู่บนเกาะนั้น จนเรืออุทเรนไอรสเจ้านครลังกาकुหมื่นของนางสุวรรณมาลีผ่านมาจึงได้อาศัยไปค่าย

ฝ่ายสิ้นสมุทรกับนางสุวรรณมาลี มีพวกโจรสลัดผ่านมาพบและรับช่วยเหลือ แต่หัวหน้าโจรต้องการได้นางสุวรรณมาลีเป็นภรรยา สิ้นสมุทรจึงฆ่าหัวหน้าโจรเสีย พวกสมุนโจรยอมเป็นข้า สิ้นสมุทรและนางสุวรรณมาลีเดินทางต่อมาจนถึงเมืองซึ่งศรีสุวรรณอาศัยอยู่ เกิดต่อสู้กัน แต่ในที่สุดเมื่อถามความกันจึงรู้ว่าสิ้นสมุทรเป็นหลาน

ศรีสุวรรณ สิ้นสมุทร นางสุวรรณมาลี และพระธิดาอรุณรัชนี ได้ออกเดินทางไปตามหาพระอภัยมณี วนมาพบกับเรืออุทเรน อุทเรนได้ให้ทหารลงเรือเร็วไปถามเรื่องราว จึงรู้ว่าสิ้นสมุทรขางสุวรรณมาลี และ ศรีสุวรรณ มาในเรือลำนั้น

ฝ่ายพระอภัยมณีต้องการให้ศรีสุวรรณและสิ้นสมุทรรู้ว่าคนอยู่ที่เรืออุทเรนจึงเป่าปี่ขึ้น เรื่องต่อไปเป็นตอนที่ 19 ซึ่งเป็นบทเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีเนื้อเรื่องย่อดังนี้

พระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีพบกับศรีสุวรรณกับสิ้นสมุทร

ศรีสุวรรณ นางสุวรรณมาลี และสิ้นสมุทร ได้ยินเสียงปี่ก็จำได้ สิ้นสมุทรทูลอาสาไปหาพระอภัยมณีโดยไม่ฟังคำทัดทานใด ๆ ทั้งสิ้น สิ้นสมุทรว่ายนํ้ามาถึงเรืออุทเรนเห็นพระอภัยมณีนั่งอยู่แต่องค์เดียว ด้วยความคิใจที่พบกันทั้งสององค์พากันรำไห้จนสลบไป เหล่าทหารที่หลงมากับพระอภัยมณีเมื่อครั้งเรือแตกช่วยแก้ไขแต่ไม่พิน ต่างพากันร้องไห้พุ่มพ่ายจนอุทเรนรู้สึกตื่นขึ้น กรันได้ถามว่าไพร่พระอภัยมณี ได้ความว่าสิ้นสมุทรเป็นโอรสพระอภัยมณี จึงเรียกบ่าวไพร่ลุกขึ้นนวกพื้นจนทั้งสองพระองค์รู้สึกตัว สิ้นสมุทรกราบบาทพิคาแล้วจึงได้ไต่ถามความเป็นไปหลังจากเรือแตก พระอภัยมณีได้รู้ว่าศรีสุวรรณมาลีในเรือกับสิ้นสมุทรด้วยก็ยิ่งคิใจมากขึ้น ตรัสชวนอุทเรนไปยังเรือของสิ้นสมุทรเพื่อไปพบนางสุวรรณมาลีคู่นั้น

กรันพากันไปถึง ไต่พบแต่ศรีสุวรรณและพระธิดาอรุณรัชนี ส่วนนางสุวรรณมาลีหลบอยู่ในห้องของนางด้วยไม่ต้องการพบอุทเรน พระอภัยมณีและศรีสุวรรณพากันไต่กเศรำคิถึงความหลังอุทเรนจึงช่วยปลดบนและถามถึงนางสุวรรณมาลี ซึ่งทำให้สิ้นสมุทรไม่พอใจอุทเรนยิ่งนัก ด้วยสิ้นสมุทร

รักนางสุวรรณมาลี ไม่ต้องการให้อุศเรนนำไปเป็นคู่ครอง พระอภัยมณีต้องช่วยชี้แจงว่าอุศเรนมีบุญคุณกับตน ให้สินสมุทรนำความไปบอกนางสุวรรณมาลี ส่วนนางจะไปกับอุศเรนหรือไม่นั้นตามแต่ใจนาง ซึ่งทำให้สินสมุทรแค้นใจพระอภัยมณีมาก แต่จำต้องเข้าไปถามนางสุวรรณมาลี นางสุวรรณมาลีได้ฟังความจากสินสมุทรแล้วถึงกับจะฆ่าตัวตายเพราะน้อยใจที่พระอภัยมณีไม่ใยดีนาง แต่สินสมุทรห้ามไว้ทัน แล้วจึงไปทูลพระอภัยมณีตามค่านางสุวรรณมาลี

อุศเรนได้ฟังคำสินสมุทรก็ไม่พอใจ กล่าวว่าสินสมุทรกับพระอภัยมณีต่าง ๆ นา ๆ ซึ่งพระอภัยมณีก้าวตัวเป็นกลางโดยตลอด แต่ในที่สุกักตกลงกันไม่ได้ อุศเรนกลับมาเรือของตน เพื่อเตรียมไพร่พลจะรบกับสินสมุทร

พระราชนิพนธ์ไกลบ้าน

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์ไกลบ้านเมื่อเสด็จประพาสยุโรปครั้งที่ 1 (พ.ศ. 2449) เป็นลายพระหัตถ์พระราชทานสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้านิภาผดล รวม 43 ฉบับ พระราชหัตถเลขาที่คัดมาให้แก่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรียน เป็นฉบับที่ 18 และฉบับสุดท้าย

ไกลบ้าน ฉบับที่ 18 คืบที่ 61 วันอาทิตย์ที่ 26 พฤษภาคม ในวันนี้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นเขาโรเซเคอเนย์ซึ่งเป็นเขาที่สูงมาก ทางรถทอดรางตรงลัดขึ้นไปตามข้างเขาใช้รถสองคันโยงติดต่อกันด้วยสายลวด คันหนึ่งอยู่ข้างบน อีกคันหนึ่งอยู่ข้างล่าง มีทางพอให้รถสองคันเลื่อนขึ้นลงสวนกันได้ เมื่อพ้นที่ชันจะเป็นสถานี มีบ้านเรือน โรงแรม และมีสวนดอกไม้เรียงรายอยู่ มีทางรถขึ้นลงเหมือนทางขรรพคา

จากสถานีนี้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทอดรถอีกสายหนึ่งเสด็จไปถึงตำบลโค ซึ่งเป็นที่สำหรับพวกเป็นวรรนโรคขึ้นมารักษาตัว และเป็นที่ซึ่งพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์เจ้ากรมหมื่นพิไชยมหินทโรคมพักรักษาพระองค์อยู่

รถออกจากโค ระหว่างทางมีหิมะกำลังละลายอยู่เต็มไปหมด จากเขามองลงมาในอ่าวเห็นตำบลที่ตั้งอยู่ริมทะเลเหมือนเรือนตุ๊กตา ยิ่งขึ้นสูงขึ้นไปยิ่งมองเห็นเหมือนแผนที่ที่มีสายน้ำ บ้านเรือน ซึ่งหุ้มด้วยหิมะขาวทั่วไปหมด ยิ่งสูงขึ้นก็ยิ่งเย็นลง พอถึงสถานีได้มือของเล็ก ๆ น้อย ๆ และเมื่อเสวยพระกระยาหารแล้วก็เสด็จพระราชดำเนินขึ้นเขาต่อไป ทางที่เสด็จเป็นทางเล็ก ๆ แคบ ๆ เต็มไป

ด้วยหิมะ มีดอกไม้ขุ่นเหนือหญ้าแต่มีไม่มากเท่าทางเหนือโกซึมา ซึ่งมีดอกไม้หลายชนิดคาราบาส หอมกรุ่นไปทั่วบริเวณ กลับลงจากยอดเขาชั้นบนแวะเสวยที่โรงแรม แล้วเข้านการค้อยู่จนบ่าย 3 โมงจึงเสด็จลงจากเขา ขากลับอากาศค่อนข้างเย็นเพราะแดดอ่อนและฝนตก ที่ตั้งพระทัยจะแวะเที่ยวตำบลโกซากลับจึงต้องงด ฝนตกตลอดทางจึงต้องกลับโรงแรม อากาศที่โรงแรมก็นั้นค่อนข้างร้อน

วันนี้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ตกแต่งดอกไม้และแต่งเครื่องโต๊ะบูชา ไว้ให้พระในวันวิสาขบูชา ทั้งนี้ทางเจ้าของโฮเต็ลจัดดอกไม้เป็นรูปรดแหมาถวาย เป็นที่รู้จักกันว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดดอกไม้ ไม่ว่าจะเป็นเสด็จไปแห่งใดจะต้องได้รับการตกแต่งประดับประดาดอกไม้ถวาย

นอกเกาะหมาก คันที่ 225 วันพุธที่ 6 พฤศจิกายน

กล่าวถึงระหว่างการเดินทางเรือมาเกาะหมาก ซึ่งหมายกำหนดการต่าง ๆ ของเรือพระที่นั่งมักคลาดเคลื่อนเสมอ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแสดงความเห็นเกี่ยวกับยุโรปว่าเป็นประเทศที่หมดดีเสียแล้ว ทั้งนี้เพราะทรัพยากรต่าง ๆ ก็ได้ค้นพบจนหมดสิ้น และได้นำมาใช้เป็นประโยชน์อย่างมากที่สุดแล้ว ความที่คนทั่วไปมักเข้าใจว่ายุโรปมีคนอาศัยอยู่มากจนแทบไม่มีที่ที่จะอยู่นั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงอธิบายว่า ที่จริงนั้นที่ยังมีให้อยู่อีกมาก แต่พืชพันธุ์อาหารนั้นทำได้เต็มที่แล้วเพียงเท่านั้น ไม่สามารถทำเพิ่มขึ้นสำหรับเลี้ยงคนจำนวนมากกว่านั้นได้ จึงต้องขยายการค้าออกไปเพื่อหาอาหารจากประเทศอื่น

ชาวยุโรปขยายที่ทำมาหากินเข้าไปในอเมริกา ออฟริกา ออสเตรเลีย และเอเชีย เนื่องจากฝรั่งเป็นชาติที่ฝึกฝนในการเจริญ มีความรู้ความคิด และมีความเพียร จึงมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วจากที่ประเทศอื่น ๆ จะตามทัน

บทละครเรื่องพระร่วง

บทละครเรื่องพระร่วง เป็นพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระมกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์เป็น 2 ฉบับ คือฉบับบทกลอนละครว่าและฉบับบทกลอนละครพูด ตอนที่น่ามาใช้เป็นบทเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นี้ ถัดมาจากบทกลอนละครว่า มีเนื้อเรื่องย่อ ๆ ดังนี้

ท้าวพันธุสุริยวงศ์เจ้าเมืองขอมผู้มีบุญญาภพ ได้ครอบครองชาวเมืองญวน ลาว ไทย ไว้เป็นประเทศราช ชาวไทยที่ตกอยู่ในอำนาจขอมขณะนั้นคือชาวละโว้ ท้าวพันธุสุริยวงศ์ได้รับข่าวจากนายทหารซึ่งไปทางส่วยที่เมืองละโว้ว่าตนได้เสียทัพต่อเมืองละโว้ต้องขนส่วยน้ำใส่ชะลอมมาเอง ท้าวพันธุมาทรงเห็นว่าพระร่วงมีปัญหามากนักขึ้นปล่อยไว้อาจจะแข็งเมืองขึ้น จึงให้พญาเคโชไปจับตัวพระร่วงมาถวาย

ขณะนั้น นายมัน พรานเค็นป่าเข้าไปในเขตขอมรู้ข่าวว่าพญาเคโชยกกองทัพจะไปจับพระร่วง จึงรีบเดินทางเข้าเมืองละโว้กราบทูลเหตุการณ์ให้พระร่วงทรงทราบ พระร่วงตรัสร้องดูเห็นว่า การที่ขอมยกทัพมานั้นต้องการจับตัวพระองค์แน่แท้แล้ว ถ้าขึ้นอยู่ต่อสู้ชาวไทยทั้งปวงจะพลอยตายเพราะพระองค์ เมื่อคำริเช่นนั้นแล้วจึงเสด็จหนีไปบวชอยู่ที่สุโขทัย โดยให้นายมันทำทีเค้นหลงเข้าไปให้ขอมจับได้ แล้วให้บอกความจริงแก่ขอมว่าพระร่วงหนีไปบวชอยู่ที่สุโขทัย เมื่อพญาเคโชรู้เรื่องราวจึงคิดอุบายปลอมตัวเป็นคนไทย เล็ดลอดเข้าไปยังสุโขทัย

ฝ่ายนายมันถูกขอมกุมตัวไว้ ได้คิดอุบายเอายานอนหลับโรยในกองไฟ แล้วหนีออกไปหานางจันทน์มารดาพระร่วง เล่าความทั้งหมดให้นางจันทน์ทราบ นางจันทน์จึงสั่งจัดเตรียมทัพยกออกมาตีทัพขอม โดยล้อมเข้าไปไม่ให้ขอมทันรู้ตัว ทัพขอมจึงถูกตีแตกพ่ายไป

เมื่อพระยาเคโชมาถึงวัดที่พระร่วงบวชอยู่ ได้ถามหาพระร่วงกับภิกษุรูปหนึ่งโดยไม่ทราบว่าเป็นพระร่วง พระร่วงรู้ทันว่าขอมปลอมมา จึงสั่งให้คอยอยู่ แล้วไปตามพวกโยมวัดมาช่วยกันจับพญาเคโชมัดไว้ ค้นตัวพบอาวุธที่ซ่อนมา ขณะนั้นหลวงเมือง นายมัน และชาวละโว้มาถึงได้เข้าไปกราบพระร่วง พระร่วงสั่งให้นายมันนำตัวพญาเคโชไปมอบให้นายประจักษ์ขอม ผากไปเป็นมรรณาการแก่ท้าวพันธุ

ในขณะนั้นสุโขทัยขาดเจ้าเมือง บรรดาเสนาอำมาตย์และทวยราษฎร์จึงเสียดังราชรถ แล้วพร้อมกันอัญเชิญพระร่วงขึ้นเป็นกษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัย

กาพย์ห่อโคลงเห่เรือ

กาพย์ห่อโคลงเห่เรือที่นำมาเป็นบทเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นี้ เป็นพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว กาพย์ห่อโคลงชุดนี้มี 12 บท ได้คัดเลือกมาเป็นบทเรียน 3 บท คือ บทเห่ชมกระบวนเรือ บทเห่ชมพระนคร และบทเห่เรือพระร่วง

ภาพยี่เห่เรือเป็นภาพสำหรับขับเห่ในกระบวนเรือเสด็จพระราชพิธีหรือเสด็จประพาส ภาพยี่หอโคลงเห่เรือที่มีชื่อเสียงมาก เป็นพระนิพนธ์ของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร เป็นการพรรณาถึงกระบวนเรือสมัยโบราณ แต่ภาพยี่เห่เรือพระนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นการพรรณาถึงเรือในรัชสมัยของพระองค์

ภาพยี่แหลมพระนคร เป็นการพรรณาถึงปราสาทราชวัง วัดวาอารามที่เห็นอยู่สองริมฝั่งเจ้าพระยา

ภาพยี่เห่เรือพระร่วง กล่าวถึงเรื่องราวของพระร่วงเมื่อตอนถูกชาติ พระองค์ได้ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับชื่อเรือ "พระร่วง" ซึ่งเป็นเรื่องที่ประชาชนช่วยกันเรียกรว เงินซื้อ เมื่อ พ.ศ. 2463 เรือพระร่วงเป็นเรือพิฆาตขนาดใหญ่ สร้างจากประเทศอังกฤษ นับเป็นเรือรบลำแรกของราชนาวีไทย

นิทานทองอินเรื่องนางพระโขนงที่สอง

นิทานทองอินเป็นนิทานชุดนักสืบของนายแก้วนายขวัญ (ซึ่งเป็นพระนามแฝงของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว) มีตัวนักสืบสำคัญชื่อทองอิน เป็นผู้สืบสวนคดีลึกลับต่าง ๆ เรื่องนางพระโขนงที่สองเป็นเรื่องสืบสวนคดีเรื่องหนึ่งของนายทองอิน โดยอาศัยแนวเรื่องนางนางพระโขนง ซึ่งเล่าสืบกันอยู่สมัยหนึ่งและเชื่อกันว่าเป็นความจริง

นิทานทองอินเรื่องนางพระโขนงที่สองของนายแก้วนายขวัญมีเนื้อเรื่องย่อดังนี้

ครั้งหนึ่งมีข่าวลือว่ามีปิศาจเกิดขึ้นใหม่ที่บางพระโขนง บางคนเชื่อว่าเป็นปิศาจนางนากกลับมาอาละวาด แต่บางคนว่าเป็นปิศาจที่เกิดขึ้นใหม่ชื่อนากเหมือนกัน เป็นภรรยาของพันโชติซึ่งตายมาประมาณปีเศษ ซึ่งเมื่อมีชีวิตอยู่เป็นคนซื่งมาก ปิศาจได้ทำประโยชน์ให้พันโชติ คือ ชอบเดินอยู่แถบคอกกระบือทำให้คนไม่กล้ามาขโมยกระบือและยังช่วยตักน้ำให้ทุกคืน พันโชติมีบุตรชายกับนางนากสองคน

นายวัดผู้เล่าเรื่องอยากทราบเรื่องที่แท้จริงเกี่ยวกับปิศาจนางนาก จึงได้ไปขอความเห็นจากนายทองอินผู้เป็นเพื่อน ซึ่งมีสติปัญญาเฉียบแหลมและเป็นนักสืบเรื่องราวต่าง ๆ นายทองอินไม่เชื่อว่าปิศาจที่ทำหลอนนั้นจะเป็นผี เชื่อว่าเป็นคนปลอมมามากกว่า แต่นายทองอินยอมรับว่ายังไม่ได้สืบเรื่องนี้ให้แน่ชัด นายวัดและนายทองอินตกลงจะไปสืบเรื่องนี้ที่บ้านของพันโชติ แต่ก่อนจะเข้าไปบ้าน

พันโชติ ก็ไปสอบถามชาวบ้านแถบนั้น ได้ความเป็นไ้สำคัญว่า ครั้งหนึ่งพันโชติเคยได้รับจดหมายจากภรรยาว่าตนจะไม่ทำอันตรายใด ๆ แต่ถ้าพันโชติมีภรรยาใหม่จะได้เห็นดิกัน และเจ้าปริก ลูกนายเปรมคนเล้าเคยออกไปดูฝึกกับนายชมลูกกำนันพันโชติบ่อย ๆ จนก็คุ้น

เมื่อนายวัดและนายทองอินเข้าไปบ้านพันโชติ ก็ได้สังเกตทั้งบริเวณนอกบ้านและในบ้าน ได้คุยกับพันโชติถึงเรื่องไร่นาและอื่น ๆ แล้วจึงวกมาคุยเรื่องปิตาจ เมื่อซักไซ้จึงได้ความเป็นที่สงสัยว่า ปิตาจนั้นก็คือนายชมลูกชายพันโชตินั่นเอง นายทองอินจึงให้นายวัดรับเป็นหมอผีปราบปิตาจนางนา ให้ พันโชติและลูกชายทั้งสองไปตักน้ำกลางแม่น้ำ และขอเทียนกับสายสิญจน์จากท่านสมภาร นายวัดกับนายทองอินได้ใช้เวลาหนึ่งเข้าไปตรวจดูภายในบ้าน พบบันไดที่พาดคึดต่อระหว่างห้องนายชมกับกระเบื้อง ซึ่งเป็นข้อคิดคือนายชมอาจเป็นผีแฝงตัวออกไปจากห้องทางนี้ก็ได้

ตกกลางคืน นายวัดทำตามพันโชติสั่ง คือ ให้นำพันโชติกับบุตรไปนอนเสีย สั่งว่าไ้ยินเสียงอะไรก็อย่าลุกมากลัวเป็นอันตราย ได้เวลาพอสมควรนายทองอินลงไปตักน้ำเข้าตุ๋นข้างคุ่มน้ำ พอไ้ยินเสียงตักน้ำ นายวัดลงจากเรือนไปดู ผีที่ออกมาตักน้ำเห็นนายวัดจึงเดินหนีเข้าไ้ตุ๋นเรือน แล้วไ้ยินเสียงครางขึ้นข้างกุฎีคานนอกบ้านพันโชติ นายวัดเดินไปใกล้ดูแล้ววิ่งจับผีตัวนั้นได้ ส่วนนายทองอินจับผีที่เดินเข้าไ้ตุ๋นได้ เมื่อซักไซ้จึงรู้ความจริงว่าผีนั้นคือนายชมและนายปริก ที่ทำผีหลอกเพราะไม่ต้องการให้ พันโชติมีภรรยาใหม่ นายทองอินให้นายชมและนายปริกสัญญาว่าจะไม่ทำผีหลอกอีก แล้วตนจะไม่บอกนายพันโชติกับนายเปรมเช่นกัน จากนั้นมาพันโชติจึงไม่ถูกปิตาจภรรยาหลอกอีก

จัดการรับเสด็จ

จัดการรับเสด็จ เป็นมหละครพุด ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นเรื่อง จัดการรับเสด็จ เป็นเรื่องชวนหัว มีเนื้อเรื่องดังนี้

พระยาศรีบุรีรมย์ ผู้ว่าราชการเมืองศรีภิรมย์ ได้รับโทรเลขฉบับหนึ่งมิไ้ลงนามผู้ส่งบอกว่าในหลวงจะเสด็จแะเมืองศรีภิรมย์ ให้จัดการรับเสด็จไว้ให้พร้อม พระยาศรีบุรีรมย์จึงสั่งข้าราชการน้อยใหญ่จัดเตรียมการรับเสด็จอย่างรีบด่วน ซึ่งเป็นการถูกละหลุ่และโกลาหลมาก การจัด การรับเสด็จเต็มไปด้วยความไม่พร้อมมีข้อขัดข้องหลายประการ ทั้งมีเรื่องสอแตรงที่ชวนหัว งาน จัดการรับเสด็จดำเนินไปใกล้จะสำเร็จ คือ หลังจากการซ้อมอ่านคำกราบทูลแล้ว นายชั้นซึ่งเป็น

พลเรือนชาวบางกอกน้องเมียเก่าของพระยาศรียา ซึ่งพระยาศรียา ได้ทิ้งไปเมื่อสามเดือนก่อนขอเข้าพบ พระยาศรียา แล้วเปิดเผยว่าโทรเลขฉบับนั้นตนเป็นผู้ส่งเอง แท้จริงในหลวงมิได้จะเสด็จแวะเมือง ศรีวิกรม์ พระยาศรียา โกรธ แต่ไม่สามารถจะเอาผิดประการใดได้ จึงต้องปล่อยให้นายชั้นกลับ กรุงเทพฯ ไป

พระราชดำรัสตอบเนื่องในงานพระราชพิธีฉัตรมงคล

พระราชดำรัสตอบเนื่องในงานพระราชพิธีฉัตรมงคลนี้ เป็นพระราชดำรัสที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าวตอบคำกราบบังคมทูลของพระยาไพศาลศิลปศาสตร์ เนื่องในงานพระราชพิธีฉัตรมงคล คำกราบบังคมทูลของพระยาไพศาลฯ นั้น เป็นการพรรณาพระเกียรติคุณต่าง ๆ ในการที่ทรงตั้งพระราชหฤทัยประกอบพระราชกรณียกิจ เพื่ออุดหนุนการศึกษาในทุกวิถีทาง

พระราชดำรัสตอบของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีใจความดังนี้

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสถึงความประทับใจที่ได้ฟังคำกล่าวของพระยาไพศาลฯ ในการยกกรณียกิจของพระเจ้าแผ่นดินขึ้นกล่าว เพื่อให้ทรงระลึกเป็นเครื่องสำราญพระราชหฤทัยในราชกิจซึ่งได้ทรงกระทำเสร็จแล้ว หรือเพื่อทรงตรวจตราแก้ไขต่อไปนั้น เป็นธรรมเนียมที่หาสืบมาแต่โบราณ ทั้งนี้เพราะการจะทำอะไรให้เป็นประโยชน์ต่อบ้านเมืองนั้นเป็นสิ่งยากมาก ต้องกึกให้รอบคอบเพื่อทำให้ดีที่สุดที่จะเป็นไปได้ ราชกรณียกิจของพระเจ้าแผ่นดินนั้นเป็นภาระที่หนักมาก ต้องวิจารณ์ ส่องสอด ตระเตรียม แต่คนส่วนมากจะมองไม่เห็น จะเห็นก็เมื่อกิจการนั้นปรากฏผลแล้ว

การออกความเห็นนั้นเป็นสิ่งที่ค้างใจ ถ้าได้มีการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบแล้ว ศึกษาเรื่องราวนั้นอย่างถี่ถ้วนแล้วจึงจะเกิดประโยชน์ แต่การออกความเห็นมีส่วนให้โทษเหมือนกัน เพราะผู้ที่ออกความเห็นไม่รู้เรื่องราวที่กระทำอยู่อย่างแท้จริงก็ออกความเห็นไปตามใจชอบ บัญญัติกับสตินั้นเป็นของคู่กัน ความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์จึงต้องใช้ทั้งสติและปัญญา

คนเราจะต้องมีคุณธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ได้แก่ศาสนา ซึ่งมีธรรม คือ คำสั่งสอนให้เราปฏิบัติตาม ศาสนาสอนให้เราไม่เมตตาจิต บางคนชอบกล่าวว่าศาสนาเก่าเกินไปสมัยเสียแล้ว ซึ่งเป็นคำกล่าวด้วยความหลง แท้ที่จริงศาสนาไม่รู้จักเก่าเลย เพราะวางไว้วางพอ ไม่ว่า

ความเป็นไปในสมัยใด ย่อมมีช่องที่จะรวมเข้าในวงศาสนาได้ ถ้าผู้ใดเข้าใจและประพฤติกฎต้องตามคำสอน ผู้นั้นถือว่าเป็นสัมมาทิฐิ

ข้อความที่กล่าวมานี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวต้องการให้ครูนำไปสั่งสอนศิษย์ของตน เพราะเด็กนั้นถ้ามีแบบอย่างชักจูงไปทางไหนก็อาจหันไปทางนั้นได้ง่าย ทั้งทางดีและทางชั่ว จึงจำเป็นต้องมีโรงเรียนสำหรับฝึกสอนให้เด็กหันไปในทางที่ดี แต่โรงเรียนที่สอนเฉพาะเวลากลางวัน ก็มีเวลาอยู่กับเด็กน้อย การสอนศาสนาอบรมจรรยาจึงทำได้น้อย และเมื่อเด็กกลับบ้านแล้วเด็กอาจเลิกจรรยาที่ครูสอนเสียด้วยก็ได้ ถ้าโรงเรียนเป็นบ้านของนักเรียนด้วย เช่น โรงเรียนกินอยู่ประจำ การอบรมฝึกสอนจะได้ควบคุมอยู่ตลอดเวลา พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงหวังประโยชน์เช่นนี้จึงตั้งโรงเรียนมหาดเล็กหลวงขึ้น ทรงเห็นว่าครูในโรงเรียนมหาดเล็กหลวงได้ทำการฝึกสอนอบรมเด็กเป็นที่พอพระทัย และขอให้พยายามทำให้ดียิ่งขึ้น

สำหรับนักเรียนนั้นขอให้ประพฤติตัวให้ดี เชื่อฟังคำสั่งสอนของครู และช่วยกันรักษาชื่อเสียงของโรงเรียน เพื่อต่อไปภายหน้าออกไปทำงานคนเขาจะได้เต็มใจรับเมื่อรู้ว่าจบไปจากโรงเรียนมหาดเล็กหลวง อย่าทำให้เสียชื่อเสียงของหมู่คณะ ให้นึกถึงชื่อเสียงของโรงเรียนให้มาก หมั่นทำประโยชน์ให้แก่โรงเรียน และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงกำชับให้ทุกคนตั้งใจทำตามหน้าที่ของตนให้ดียิ่งขึ้น พร้อมทั้งพระราชทานพรให้มีความสุขสำราญทั่วกัน

ตามเสด็จไปทอดพระเนตรสุริยอุปราคาที่ตำบลห้วยก้อ

เรื่อง "ตามเสด็จไปทอดพระเนตรสุริยอุปราคาที่ตำบลห้วยก้อ" เป็นตอนหนึ่งในพระนิพนธ์ "บันทึกความจำ" ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ซึ่งเป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว บันทึกนี้มีเรื่องพระประวัติของพระองค์เอง เรื่องพระราชประวัติของพระบรมชนกนาถ เรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว "ตามเสด็จไปทอดพระเนตรสุริยอุปราคาที่ห้วยก้อ" มีเนื้อความดังนี้

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไปทอดพระเนตรสุริยอุปราคาที่ตำบลห้วยก้อ แขวงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เมื่อ พ.ศ. 2411 ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นเหตุให้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต เหตุที่เสด็จไปหว่านถั่วครั้งนี้เพราะว่าพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีความเชี่ยวชาญทางโหราศาสตร์ ได้คำนวณไว้ว่าจะเห็นสุริยุปราคาหมดดวงในประเทศสยามเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2411 ในท้องที่ใกล้เมืองประจวบคีรีขันธ์ แต่ตามตำราโหราศาสตร์ไทยเชื่อกันว่าสุริยุปราคาจะมีหมดดวงไม่ได้ การเสด็จครั้งนั้นมีผู้เชี่ยวชาญทางโหราศาสตร์และนักปราชญ์ทั้งฝรั่งเศษและอังกฤษตามเสด็จด้วย ระหว่างทางเสด็จได้แวะประพาสที่บางแห่ง เช่น แหลมเขาตะเกียบ กุ่มมะนาว จนกระทั่งเสด็จไปถึงพลับพลาที่หว่านถั่ว เป็นพลับพลาที่ก่อด้วยหาดที่ริมทะเล กล่าวกันว่าที่ตรงนั้นเป็นคงตะเคียน จึงเป็นเหตุให้เกิดเจ็บไข้ ปรากฏว่าเกิดสุริยุปราคามีหมดดวงตรงตามคำนวณหมดทุกอย่าง

เมื่อเสด็จกลับมากองเทพา ได้ 7 วัน มีงานสมโภชพระแก้วมรกต จากนั้นพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงประสูติและเสด็จสวรรคต เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2411

นิทานที่ข้าพเจ้าชอบ

"นิทานที่ข้าพเจ้าชอบ" แต่งเป็นภาพห่อโคลง ซึ่งคัดมาจากหนังสือโคลงกลอนของครูเทพ เล่ม 1 ซึ่งเป็นที่รวมบทประพันธ์ ทั้งกาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ ไว้ในเล่มเดียวกัน ภาพกลอนของ "ครูเทพ" ซึ่งเป็นนามปากกาของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี ส่วนมากมักแฝงแง่คิดหรือคติเตือนใจ หรืออารมณ์ขันไว้เสมอ

นิทานเรื่องนี้กล่าวถึงเหตุที่ค้างคาวกลายเป็นสัตว์ที่ไม่มีใครกล้าคบค้าด้วย เพราะค้างคาวมีลักษณะของสัตว์สี่เท้าและสัตว์มีปีกรวมอยู่ในตัวของมัน เมื่อไปพบสัตว์สี่เท้าก็ขอเข้าเป็นพวกด้วย ครั้นพบพวกนกก็ขอเข้าเป็นพวกด้วยอีก แสดงความมีนิสัยยัคลบตะแลง จึงถูกพวกสัตว์ต่าง ๆ รุมรังเกียจต้องหลบซ่อนตัวอยู่ตามลำพังและออกหากินแต่ในเวลากลางคืน

ความดีที่ไม่รู้จักสิ้นสุด

"ความดีที่ไม่รู้จักสิ้นสุด" แต่งเป็นความเรียง ผู้เขียนคือ เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี

คนเราที่ทำความดีให้ปรากฏขึ้น ความดีจะคงอยู่ชั่วกาลปาวสาน เปรียบเหมือนวงน้ำที่ค่อย

กระเพื่อม ๆ ไปจนสิ้นเขตของพื้นน้ำในสระ คนเราทุกวันนี้ได้รับความดีจากคนที่ล่วงลับไปแล้วหลายร้อยหลายพันปี และมนุษย์ที่จะเกิดมาในเวลาข้างหน้าก็จะได้รับความดีของคนในปัจจุบันนี้ เราควรคิดถึงคุณผู้ที่ได้ทำความดีไว้ให้เป็นประโยชน์แก่โลกให้มาก ๆ บางทีเด็กอาจยังไม่รู้ว่าผู้ที่ทำความดีไว้แก่โลกนั้นมีใครบ้าง แต่ต่อไปเมื่อความรู้กว้างขึ้นจะรู้จักบุญคุณของบุคคลเหล่านั้นมากขึ้น

บุคคลที่แสดงความจงกตัญญูให้ปรากฏโดยไม่คิดถึงชีวิต เพื่อช่วยบ้านเมืองหรือช่วยชีวิตผู้อื่น ก็เป็นความดีอย่างหนึ่งที่จะปรากฏแก่มหาชนอย่างไม่รู้ล้นสูญ บุคคลดังกล่าวนี้มีอยู่ทุกชาติทุกภาษา เช่น นางจันทรยาพระยาธิดากับนางมุกนงสาว ซึ่งเป็นผู้นำในการต่อสู้กับทัพพม่าเพื่อป้องกันเมืองกลางไว้ ต่อมาได้รับบรรดาศักดิ์เป็นท้าวเทพสตรีกับท้าวศรีสุนทร ที่หมู่เกาะพารันในประเทศอังกฤษ เกรซ คาลิ่ง ได้ทำวีรกรรมไว้โดยลงเรือเล็กตีกรรเชียงฝ่าคลื่นฝ่าพายุออกไปช่วยคนเรือแตกกลางทะเล ชื่อเสียงของ เกรซ คาลิ่ง คงเลื่องลืออยู่จนทุกวันนี้

คนเราย่อมนับถือและมีความกตัญญูต่อผู้มีคุณแก่โลก แม้บุคคลเหล่านั้นจะสิ้นชีวิตไปแล้วก็ตาม การจะตอบแทนความดีนั้นทำได้โดยตั้งใจทำความดีตามความสามารถและคุณวุฒิของตัวให้เป็นประโยชน์แก่โลกบ้าง

โคลงคันวิวิธมาลี

อุตสาหิ อุตโน นาโถ

"คนนั้นแหละเป็นที่พึ่งแห่งตน"

โคลงคันวิวิธมาลี "อุตสาหิ อุตโน นาโถ" ถัดมาจากหนังสือ "คำประพันธ์บางเรื่อง" ของพระยาอุปทิศศิลปสาร ซึ่งเป็นหนังสือที่รวบรวมบทประพันธ์สั้น ๆ ชนิดต่าง ๆ ทั้งกาพย์ กลอน โคลง และฉันท์

โคลงคันวิวิธมาลี "อุตสาหิ อุตโน นาโถ" ประกอบด้วยโคลง 11 บท เป็นภาษิตที่ใช้เป็นเครื่องเตือนใจยามรู้สึกเกียจคร้าน ความสำเร็จ ในยามเด็กนั้นก็อาจพึ่งพ่อแม่ได้ แต่สักวันหนึ่งพ่อแม่จะต้องแก่เฒ่าไม่สามารถเป็นที่พึ่งแก่เราได้ พึงระลึกไว้ว่ายามนั้นเราจะต้องเลี้ยงดูพ่อแม่และครอบครัวของเราอีก คนเรามีมือมีเท้าเท่าเทียมกันทุกคน ฉะนั้นงานใดที่คนอื่นทำได้เราก็ต้องทำได้ การที่จะกีดกันผู้อื่น

แต่ฝ่ายเดียวย่อมเป็นไปไม่ได้ บางอย่างจะต้องพึ่งตนเอง เมื่อคนเราทุกคนเป็นที่พึ่งของตนเองแล้ว ยามใดชาติต้องการความช่วยเหลือจะสามารถรวมแรงรวมใจกันช่วยชาติได้

กลอนสุภาพ

มนุษย์เรามีดีที่ตรงไหน

มนุษย์เรามีดีที่ตรงไหน แต่งเป็นกลอนสุภาพ ถัดมาจากหนังสือ "คำประพันธ์บางเรื่อง" ของ พระยาอุปกิตศิลปสาร

ชีวิตของมนุษย์นั้นอยู่ในโลกเพียงระยะเวลาสั้น ตายไปแล้วก็มีได้ทั้งอะไรไว้ให้เป็นประโยชน์ มีแต่จะทำความเดือดร้อนให้ลูกหลานต้องเสียเงินทำศพ อันสัศวเมื่อตายไปแล้วยังได้ทั้งเขา หนั หรือ งา ไว้ให้เป็นประโยชน์ พี่ยังมีผลให้คนกิน มนุษย์เราจะทิ้งประโยชน์เอาไว้ก็ตรงชีวิตที่ประกอบคุณงาม ความดี ทำความเจริญให้แก่โลก โดยทั่วไปมนุษย์จะได้รับความสุขสำราญจากสิ่งซึ่งบรรพบุรุษสร้างสมไว้ ให้ ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ที่จะต้องรักษาและสร้างสมไว้ให้อนุชนรุ่นหลังต่อไป

กลอนสุภาพ

พ่อแม่รังแกฉัน

กลอนสุภาพเรื่อง "พ่อแม่รังแกฉัน" เป็นบทประพันธ์ของพระยาอุปกิตศิลปสาร ถัดมาจากหนังสือ "คำประพันธ์บางเรื่อง" เรื่องนี้เดิมเล่นเป็นเงี้ยวที่มุ่งสอนศีลธรรม ความประพฤติประชาชน ชินแสเล่า ผู้หนึ่งเป็นผู้เล่าเรื่องนี้ ดังนี้

เดิมมีเศรษฐีคนหนึ่งร่ำรวยมาก มีลูกชายคนหนึ่งซึ่งเศรษฐีรักและตามใจมาก ผู้ต่อคำเจ้าครู มาสอนหนังสือบุตรที่บ้าน แต่บุตรไม่ค่อยเอาถ่าน ครั้นครูก็หรือจู้จี้ฟ้องพ่อ ต้องเปลี่ยนครูเป็นหลายครั้ง จนไม่มีใครมาสอนให้ ในที่สุดได้ครูที่นอนปรนไม่เอาใจใส่เท่าใดนัก เมื่อลูกเศรษฐีโตเป็นหนุ่มจึงยังคง ใจเฝ้าไร่ไว้วิชา เศรษฐีกลัวมิอาจนกระทั่งตรอมใจตายทิ้งสมบัติไว้ให้ลูกมากมาย ลูกเศรษฐีได้ใช้จ่ายทรัพย์สิน สมบัติเลี้ยงเพื่อนฝูงอย่างสุขสำราญ ในไม่ช้าทรัพย์สินสมบัติบ้านช่องก็หมดไป เพื่อนฝูงก็ตีจากไปสิ้น ตัวเอง จึงต้องขอทานเลี้ยงชีพเพราะไม่มีความรู้

อยู่มาวันหนึ่งลูกเศรษฐีไปขอทานที่บ้านดินส่าคนหนึ่ง ชินแสไม่ยอมให้ด้วยคุณลักษณะว่าเป็นลูกเศรษฐี ชายลูกเศรษฐีร้องไห้พร้อมกับเล่าเรื่องของตนให้ชินแสฟังโดยตลอด และกล่าวว่า "พ่อแม่รังแกฉัน" ด้วยรู้สึกตัวว่าพ่อแม่รักตนแบบนั้นเป็นการไม่ถูก ชินแสจึงไม่ยอมให้ทานโดยอ้างว่าจะเป็นการรังแกซ้ำสอง ชินแสชวนลูกเศรษฐีให้อยู่ด้วย และช่วยแก้ไขด้วยการฝึกหัดการค้าขายให้

มหากบิลวานร และ พญานกออก

"มหากบิลวานรและพญานกออก" เป็นนิทานชาดกคัดมาจากหนังสือสัมโมหนิทาน ซึ่งรวบรวมเรื่องอื่น ๆ ไว้อีกหลายเรื่อง พญาวานรและพญานกออกในนิทานทั้งสองเรื่องนี้ล้วนแต่ได้บำเพ็ญความดีอย่างสูง พญาวานรเป็นตัวอย่างของหัวหน้าที่ดี เสียสละเพื่อประโยชน์สุขของลูกน้อง และพญานกออกเป็นตัวอย่างของเพื่อนที่ดี ช่วยเหลือเพื่อนในยามตกทุกข์ได้ยาก

"มหากบิลวานร"

พระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นพญาวานร เมื่อครั้งพระเจ้าพรหมทัตครองราชสมบัติในเมืองพาราณสี พญาวานรและบริวารได้อาศัยอยู่ในป่าหิมพานต์ บริเวณนั้นมีต้นมะม่วงใหญ่ต้นหนึ่ง ผลมะม่วงมีรสหอมหวานอร่อยมาก พญาวานรได้อาศัยเก็บกินอยู่เป็นประจำ อยู่มาวันหนึ่งผลมะม่วงที่สูงอมไค้หล่นน้ำลอมไปติดชายที่กั้นไว้สำหรับสรงน้ำพระเจ้าพาราณสี พวกพนักงานจึงเก็บไปถวายพระเจ้าพรหมทัต พระเจ้าพรหมทัตได้เสวยและพอพระทัยในรสมะม่วงมาก จึงเสด็จพระราชดำเนินมาดั่งพลับพลาอยู่ที่ต้นมะม่วงเก็บผลมะม่วงสุกเสวยประจำ ตกกลางคืนพญาวานรก็พาบริวารมาป็นป่ายต้นมะม่วงคามปกติ พระเจ้าพรหมทัตตื่นบรรทมเห็น จึงปลุกข้าราชการให้ลอมยิงพญาวานรให้ได้ พญาวานรจึงทำอุบายข้ามไปฝั่งตรงข้ามซึ่งมีต้นไม้อีกต้นหนึ่ง ถอนเถาวัลย์ต้นหนึ่งผูกกับสะเอวตนแล้วโคกกลับมายังต้นมะม่วงแต่ไม่ถึงต้น เกาะไค้กิ่งมะม่วงกิ่งหนึ่ง ต้องยึดตัวต่อเถาวัลย์ให้วานรไค้ข้ามไปฝั่งตรงข้ามจึงพ้นอันตราย ครั้นนั้นพระเทวทัตเป็นวานรอยู่ในฝูงนั้นด้วย ต้องการแกล้งพระโพธิสัตว์ ไค้ไค้ขึ้นไปบนกิ่งสูงแล้วโคกลงมาบนหลังพญาวานร ทำให้ได้รับความเจ็บปวดมาก ฝ่ายพระเจ้าพาราณสีเห็นดังนั้นจึงรับสั่งให้บริวารพญาวานรลงมาและให้การรักษาพยาบาลอย่างดี พระโพธิสัตว์ตั้งสอนพระเจ้าพาราณสีให้ดำรงอยู่ในราชธรรมแล้วก็สิ้นชีวิต

มหากุศลาชก - เรื่องพญานกออก

จาก สัมโมหนิทาน ของ นาคะประทีป

ณ ชายป่าเมืองพาราณสี มีสัตว์ต่าง ๆ อาศัยอยู่ คือ เหยี่ยว นางเหยี่ยว ราชสีห์ พญานกออก และเค่า อยู่มาวันหนึ่งเหยี่ยวไปเกี้ยวนางเหยี่ยว นางเหยี่ยวเกี้ยวว่าให้ไปหามิตรเอาไว้ช่วยแก้ไขยามทุกข์เสียก่อนจึงค่อยหาภรรยา เหยี่ยวก็ทำตามโดยไปผูกไมตรีกับสัตว์ทั้งสาม เหยี่ยวและนางเหยี่ยวได้อยู่ด้วยกันจนมีลูกสองตัว ครั้นนั้นมีชาวชนบทพวกหนึ่งเข้าไปหาของป่าไต่ย่นเสียงถูกนกกร้องจึงชักชวนกันเอาม้าคบบมาจุคลน เหยี่ยวเมื่อรู้ว่าภัยมาถึงตัวจึงไปหาพญานกออก เค่า และราชสีห์ สัตว์ทั้งสามได้มาช่วยแก้ไขจนกรอบครัวเหยี่ยวพ้นภัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องที่เน้นบทเรียนวิชาวรรณคดีไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีทั้งหมด 16 เรื่อง เป็นร้อยกรอง 5 เรื่อง เป็นร้อยแก้วซึ่งได้แก่นิทาน ความเรียง พระราชนิพนธ์ บันลือคร อีก 11 เรื่อง

การเรียนการสอนภาษาไทยในชั้นมัธยมนั้น เป็นการเรียนเพื่อฝึกทักษะทั้งสี่ ได้แก่ การพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน หรือจะมีความมุ่งหมายอย่างอื่นในด้านกาเรียนการสอนวรรณคดีอีกก็ตาม เพื่อจะให้บรรลุจุดมุ่งหมายเหล่านี้ ครูจำเป็นต้องคำนึงถึงธรรมชาติและความต้องการของเด็กในชั้นมัธยม ฉะนั้นเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเลือกจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทย ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหลักจิตวิทยา ดังต่อไปนี้

1. พัฒนาการของเด็กวัยรุ่น ซึ่งเน้นหนักไปในด้านพัฒนาการและพฤติกรรมของ เด็ก
วัยรุ่น

2. หลักจิตวิทยาแห่งการเรียนรู้ ที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม

ในการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องรู้จักพัฒนาการของเด็ก เพื่อครูจะได้เข้าใจเด็กและรู้จักธรรมชาติของเด็กเป็นพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนการสอนที่ต้องการให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้นั้น ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จะต้องเข้าใจพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดี ในที่นี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงพัฒนาการของเด็กวัยรุ่นพอสังเขปในส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

พัฒนาการของมนุษย์แบ่งได้เป็น 4 ด้าน คือ ทางด้านร่างกาย ทางด้าน อารมณ์ ทางด้านสังคม และทางด้านสติปัญญา

พัฒนาการทางด้านร่างกาย เด็กจะเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น เมื่ออายุประมาณ 12 - 13 ปี¹ ซึ่งเด็กในวัยนี้จะเรียนหนังสืออยู่ในชั้นประถมศึกษาตอนปลาย หรือ มัธยมศึกษาตอนต้น (ประมาณ ป. 7 หรือ มศ. 1)

เด็กวัยรุ่นจะมีความเจริญทางร่างกายทั้งในด้านส่วนสูงและส่วนกว้างอย่างรวดเร็ว น้ำหนักและส่วนสูงจะเพิ่มขึ้น กระดูกแขนขาจะเจริญเร็วมาก ทำให้แขนขา ยาวเกินกว่า การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่สำคัญคือ ลักษณะที่บ่งบอกถึงลักษณะเพศ

เนื่องจากวัยรุ่นมีความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างรวดเร็ว จึงทำให้เด็ก เกิดความวิตกกังวลต่อความเปลี่ยนแปลงนี้มาก ทำให้เกิดปัญหาหลายอย่าง เช่น ปัญหาในเรื่องการแต่งกาย ปัญหาเรื่องเสียงของเด็กชาย เป็นต้น

การจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนสำหรับเด็กวัยนี้ จึงควรให้สอดคล้อง กับพัฒนาการทางร่างกาย ครูควรพยายามทำให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นเป็น สิ่งธรรมดา ทุก ๆ คนจะต้องพบเหมือนกันทั้งนั้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าเด็กวัยนี้ควรจัด ให้ร่วมกิจกรรมมาก ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมประกอบการเรียน ทั้งนี้เพื่อให้ คลายความวิตกกังวลในความเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย และเห็นว่าการเปลี่ยนแปลง เหล่านั้นเป็นไปตามธรรมชาติ มีใช้สิ่งฝึกปรักติ

¹Elizabeth B. Hurlock Adolescent Development, p. 2.

พัฒนาการทางอารมณ์ เด็กวัยรุ่นมีลักษณะอารมณ์ที่รุนแรง วู่วาม ลักษณะอารมณ์ คือ โทสะผสมกับอารมณ์รุนแรง พร้อมทั้งจะถึงเครียดได้เสมอ และเมื่ออารมณ์ชนิดนี้เกิดขึ้นแล้ว มักจะระเบิดออกมาอย่างขาดการยับยั้งชั่งใจ¹ เด็กวัยนี้มีความต้องการต่าง ๆ ตามธรรมชาติ ซึ่งมักไม่ได้รับการตอบสนองเท่าที่ควร จึงทำให้เด็กได้รับความกดดันทางอารมณ์ เกิดความข้องคับใจ เมื่อความกดดันเหล่านี้ถูกเก็บกดไว้ ไม่สามารถหาทางออกที่ถูกต้องจึงทำได้ ก็มักจะระเบิดออกมาด้วยพฤติกรรมที่รุนแรง อารมณ์ปกติซึ่งเกิดกับเด็กวัยรุ่น ได้แก่ อารมณ์โกรธ อารมณ์เกลียด อารมณ์กลัว อารมณ์วิตกกังวล ความประหม่า ความเสียใจ ความขยะแขยง ความรัก ความสุข ความตื่นเต้น ความดีใจ

ฉะนั้น กิจกรรมที่จะจัด จึงควรสนองให้เด็กได้แสดงอารมณ์เหล่านี้ออกมาอย่างถูกต้องจึงงาม และเป็นการสร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเขียน และการพูด เช่น เขียนรูป เขียนเรื่อง เขียนข้อความ เขียนกาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ ต่าง ๆ ให้มีการพูด แสดงความคิดเห็น พูดอภิปราย โต้วาทิ การร้องเพลง การแสดง การออกแบบ และอื่น ๆ

พัฒนาการทางสังคม เด็กวัยรุ่นเริ่มมีความเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากวัยเด็กซึ่งเป็นสังคมในบ้าน มาสู่สังคมภายนอก เด็กวัยนี้ต้องการเข้าสังคมกับเพื่อนฝูงเป็นสำคัญ ต้องการความรัก และการยอมรับ ยกย่องจากเพื่อนฝูง ครูอาจารย์ และสังคมภายนอก ฉะนั้นเด็กจะมีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวทางสังคม ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับการเข้าสังคม²

¹ อรุณ กัลยาพันธ์ "อารมณ์เด็กวัยรุ่น" วิทยาสาร 17 : 10 - 11, 61 - 62 กุมภาพันธ์ 2508.

² นายเจดีย์ว สุมาวงศ์ โรงเรียนจะสนองความต้องการของเด็กวัยรุ่น ใดอย่างไร หน้า 32.

ด้วยเหตุนี้กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน ควรจัดให้เด็กได้เรียนรู้ และฝึกการเข้าสังคม การทำงานเป็นกลุ่ม การร่วมกิจกรรมกับเพื่อนในห้องกับเพื่อนในโรงเรียน และกับบุคคลภายนอก จึงควรได้รับการสนับสนุน

พัฒนาการทางสติปัญญา วัยรุ่นเป็นวัยที่มีความเจริญทางค่านสติปัญญาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว มีความเจริญสูงถึงขีดสุด เด็กวัยนี้จึงมีความจำดี มีความคิด มีเหตุผลของตนเอง และมีจินตนาการในค่านประสมการณ และชีวิตที่¹

ฉะนั้น กิจกรรมที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน จึงควรส่งเสริมความเจริญทางค่านสติปัญญา ส่งเสริมให้นักเรียนคิด ใช้วิจารณ์ญาณ และจินตนาการให้มาก เด็กวัยนี้จึงสามารถทำงานค่านสร้างสรรค์ และงานทางค่านความงาม ความซาบซึ้งใจได้เป็นอย่างดี

ทฤษฎีการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ และรวบรวมผลที่จะใช้เป็นหลักยึดในการเสนอกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทยได้ดังนี้

1. การเรียนการสอน หรือการจัดกิจกรรมใด ๆ ควรให้นักเรียนมีความพร้อมเสียก่อน การจัดกิจกรรมใด ๆ จึงมีการเตรียมตัว มีการฝึกซ้อม มีการบ้วนความสนใจ

2. การเรียน การกระทำใด ๆ ควรให้ผู้เรียนได้รับผลตอบแทนให้เป็นที่พอใจ การจัดกิจกรรมใด ๆ จึงควรให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้รับผล เช่น รางวัล หรือคำชมเชย หรือผลงานที่น่าพอใจ

3. การเรียนรู้นั้น ควรให้นักเรียนเรียนหรือรับรู้ในรูปของส่วนรวม (whole) ไปหาส่วนย่อย ฉะนั้นในการเรียนวรรณคดีไทย จึงควรให้นักเรียนรู้เรื่องย่อ ๆ ในส่วนรวมก่อน จึงพิจารณารายละเอียดต่าง ๆ ค่อยไป เช่น ใ้รู้เนื้อเรื่องก่อน จึงค่อยพิจารณาในค่านความไพเราะ คติธรรม การวิเคราะห์ วิจารณ์อื่น ๆ

จากการศึกษาพัฒนาการและทฤษฎีการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้เลือกชนิดของกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กวัยนี้ ให้สอดคล้องกับพัฒนาการและสอดคล้อง

1

Garrett, Henny E., Great Experiments in Psychology

กับทฤษฎีการเรียนรู้ดังกล่าว เช่น เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กใช้ความคิดใช้ความสามารถ เป็นกิจกรรมที่สนับสนุนการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นกิจกรรมที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ใช้จินตนาการ และอื่น ๆ กิจกรรมต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ คือ

ชนิดของกิจกรรม

ผู้วิจัยได้รวบรวมการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทยจากหนังสือและวารสารต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. การทำสรุปภาพวรรณคดีประจำชั้น โดยให้นักเรียนอ่านและย่อเรื่องวรรณคดีจากหนังสือแบบเรียนและหนังสือวรรณคดีหรือบันเทิงคดีอื่น ๆ แล้วรวบรวมจัดทำเป็นเล่ม
2. อภิปราย คือการให้นักเรียนกลุ่มหนึ่งไปศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วมาอภิปรายแสดงความคิดเห็นให้เพื่อนในชั้นฟัง
3. โต้วาทิ โดยการกำหนดหัวเรื่องขึ้นมา ซึ่งอาจเป็นคำพังเพย สุภาษิต หรือความคิดเห็นเกี่ยวกับวรรณคดี แล้วแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มออกมาแสดงความคิดเห็นตามประเด็นของตน
4. การแสดงละคร ซึ่งอาจให้แสดงตอนหนึ่งตอนใดของเรื่องที่เรียนในแบบเรียน หรืออาจเป็นเรื่องที่นักเรียนคิดขึ้นเอง
5. จัดให้นักเรียนผัดกันเป็นผู้บรรยายเกี่ยวกับบุคคลิกของตัวละคร จากความเข้าใจของนักเรียนที่ได้จากการอ่านเรื่อง
6. จัดให้มีการแย่งพู่กันทางานกันคั่นว่า เช่น คั่นว่าพระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คั่นว่างานพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
7. หาตัวอย่างร้อยแก้วร้อยกรองที่ไพเราะมาอ่านให้ฟัง แล้วอาจจะให้นักเรียนลงไปหามาบ้าง แล้วให้บอกด้วยว่าทำไมนักเรียนจึงเห็นว่าไพเราะ
8. - จัดนิทรรศการเกี่ยวกับงานของกวีและนักประพันธ์ที่มีชื่อเสียงซึ่งอาจจัดขึ้นในกรณีพิเศษ เช่น วันเกิด วันตายของนักประพันธ์ หรืออาจจัดในโอกาสที่กำลังเรียนบทประพันธ์ของนักประพันธ์ผู้นั้นก็ได้
9. พาชมสถานที่ต่าง ๆ ในวรรณคดี หรือพาไปดูสิ่งของที่อ้างในวรรณคดี เช่น พาไปชมชว่นเรือพระที่นั่ง

10. จัดให้นักเรียนรู้จักใช้พจนานุกรม สารานุกรม และหนังสืออ้างอิงต่าง ๆ ✓
11. แนะนำให้นักเรียนศึกษาเหตุผลเกี่ยวกับการกระทำของตัวละคร มุคคิลิกของตัวละคร นำมาเปรียบเทียบกับกรกระทำของคนและเหตุการณ์ในปัจจุบัน ✓
12. เล่าเรื่องในหนังสือ (Book talk) ซึ่งอาจเป็นวรรณคดีหรือบันเทิงคดี ครูอาจทำตัวอย่างให้ดูบ้างแล้วให้นักเรียนเป็นผู้ทำบ้าง
13. ✓ จัดให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับมุคคิลิกของตัวละคร เกี่ยวกับเรื่องทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง โดยครูเป็นผู้นำ ใช้คำถาม ใช้คำพูด ยั่วยุให้เด็กแสดงความคิดเห็น
14. จัดให้มีการวาดภาพประกอบเนื้อเรื่อง ซึ่งเป็นการส่งเสริมจินตนาการจากการได้อ่านของนักเรียนเป็นอย่างดี
15. จัดให้มีการย่อเรื่อง หรือจับใจความจากท้องเรื่องวรรณคดีหรือบันเทิงคดีที่อ่าน
16. หาheitenหรือเรื่องราวที่แสดงถึงความคิด ความเป็นเพื่อนที่ดี ความซื่อสัตย์ ฯลฯ มาประกอบเรื่องที่กำลังเรียนอยู่
17. ให้นักเรียนอ่านฟังเสียง
18. ใช้เทปบันทึกเสียง หรือแผ่นเสียงที่มีเสียงอ่านทำนองเสนาะต่าง ๆ มาเปิดให้นักเรียนฟัง และอาจให้นักเรียนอัดเสียงของคนลงในเทปแล้วเปิดฟังด้วย หรืออาจให้นักเรียนใช้ห้องปฏิบัติการทางภาษา
19. ให้นักเรียนตอบข้อความที่สำคัญจากตอนหรือเรื่องที่อ่าน
20. หัดร้องเพลงเกี่ยวกับตัวละครในบางตอน
21. พานักเรียนไปชมละคร ภาพยนตร์ หรือการแสดงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่นักเรียนกำลังเรียนอยู่

กิจกรรมและบริการของห้องสมุด

ผู้วิจัยได้รวบรวมการจัดกิจกรรมและบริการต่าง ๆ ของห้องสมุดที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนนิชาวรรณคดีไทย

กิจกรรม

1. กิจกรรมการเล่าเรื่องหนังสือ (Book talk) ห้องสมุดสามารถทำ Book talk เรื่องเกี่ยวกับบันเทิงคดี วรรณคดี พร้อมทั้งเสนอหนังสือที่เกี่ยวกับเรื่องที่นำมาเล่าหรือเรื่องอื่น ๆ ให้นักเรียนติดตามอ่าน
2. กิจกรรมการปฏิทัศน์หนังสือ * (Book Review) อาจทำปฏิทัศน์หนังสือวรรณคดี หรือ บันเทิงคดี ทั้งนี้จะทำให้นักเรียนเกิดความรู้กว้างขวาง พร้อมทั้งได้ฟังความคิดเห็นหรือแนวคิดหลาย ๆ แนว
3. การจัดนิทรรศการ ห้องสมุดอาจจัดนิทรรศการหนังสือใหม่ที่ห้องสมุดซื้อเข้ามา ซึ่งอาจเป็นวรรณคดีหรือบันเทิงคดีทั่วไป หรืออาจจัดนิทรรศการงานเขียนของนักประพันธ์ หรือจัดนิทรรศการเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันเข้าพรรษา พร้อมทั้งแนะนำหนังสือที่เกี่ยวกับพิธีทางศาสนาหรือชนบ ประเพณีของไทยให้อ่าน
4. กิจกรรมการเล่นทาน
5. จัดประกวดเรียงความ
6. จัดประกวดคำประพันธ์
7. จัดทายปัญหา หรือทายปริศนาภาพิต ซึ่งอาจนำมาจากหนังสือวรรณคดีหรือหนังสืออื่น ๆ
8. จัดประกวดคำขวัญ หรือคำชักชวนให้นักเรียนเข้าใช้ห้องสมุด
9. ประกวดเรื่องสั้น
10. ประกวดการอ่านทำนองเสนาะ

* ปฏิทัศน์หนังสือ หมายถึง การแนะนำหรือเสนอหนังสือให้อ่านได้รู้จักหนังสือที่ดี และมีการแสดงความคิดเห็นประกอบด้วย

บริการ

1. ทำ Clipping คือการตัดข่าวหรือบทความจากหนังสือพิมพ์เก็บไว้ เช่น บทความเกี่ยวกับการวิจารณ์งานประพันธ์ เกี่ยวกับประวัตินักประพันธ์
2. รวบรวมบรรณานุกรม เช่น ทำบรรณานุกรมหนังสือของสุนทรภู่ที่มีในห้องสมุดให้
3. จัดหนังสือเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งไว้บริการ เช่น จัดหนังสือที่กล่าวถึงประวัติของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไว้ให้นักเรียนค้นคว้าเป็นกลุ่ม
4. บริการให้ยืมหนังสือ ซึ่งเป็นหน้าที่ประจำของห้องสมุดอยู่แล้ว
5. บริการให้ยืมอุปกรณ์การสอน หรือวัสดุทัศนอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีในห้องสมุด
6. บริการตอบคำถาม แนะนำวิธีค้นคว้า ทำรายงาน และวิธีใช้ห้องสมุดทั่ว ๆ ไป

กิจกรรมประกอบการสอน บริการของห้องสมุด และอุปกรณ์การสอน

บทนี้ผู้วิจัย ได้นำเอาผลการศึกษาค้นคว้าในบทที่ 3 เป็นหลักประกอบการ เสนอแนะ กิจกรรมประกอบการสอน บริการของห้องสมุด และอุปกรณ์การสอน ประกอบการเรียน การสอนวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

หนึ่ง เพื่อให้การวินิจฉัยครั้งนี้มีประโยชน์อย่างกว้างขวางต่อครูผู้สอนและบรรณารักษ์ ห้องสมุดโรงเรียนตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ผู้วิจัยจะให้ข้อเสนอแนะให้มากที่สุด และกล่าวไว้ กว้าง ๆ เพื่อครูผู้สอนจะได้เลือกปฏิบัติในข้อที่ที่เหมาะสม หรือนำไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ ให้เหมาะสมกับเวลาและสภาพการณ์ของโรงเรียน

ส่วนจุดมุ่งหมายของการเรียน การสอนวิชาวรรณคดีไทยตามหลักสูตรที่วางไว้ กังที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ และแปรผลไว้แล้วนั้นได้วางไว้อย่างกว้าง ๆ สำหรับการเรียน การสอนวิชาวรรณคดีไทยทั่ว ๆ ไปทุก ๆ เรื่อง อย่างไรก็ดี วรรณคดีไทยบางเรื่องไม่อาจ ทำให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมายทั้ง 9 ข้อ ทั้งนี้วรรณคดีไทยแต่ละเรื่องมีลักษณะเฉพาะเรื่อง เน้นหนักเฉพาะจุดมุ่งหมายบางข้อเท่านั้น เช่น ภาพยนตร์โคลงเห่เรือก็จะเน้นหนักที่ความไพเราะ ของบทหรือกรอง ไพเราะที่เสียงสัมผัส และการเลือกใช้คำแต่ไม่มีเนื้อเรื่อง ทั้งนี้จะได้ พิจารณา ประเภทของวรรณคดีที่กำหนดให้เรียนในชั้น มศ. 1 ตามลักษณะและจุดมุ่งหมายของ เรื่อง ดังต่อไปนี้

ประเภทที่ 1 คือเนื้อเรื่องเป็นสำคัญ บางครั้งอาจคำนึงถึงข้อเท็จจริง แต่บางครั้ง ก็ไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงนัก เรื่องประเภทนี้มุ่งให้ผู้อ่านเกิดความบันเทิงเป็นสำคัญ วรรณคดีไทย ที่ได้จัดไว้ในประเภทนี้เฉพาะในแบบเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่

¹ ศึกษาธิการ, กระทรวง แบบเรียนวรรณคดีไทยเล่ม 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

- ก. ราชาธิราช
- ข. พระอภัยมณี
- ค. นิทานทองอิน เรื่องนางพระโขนงที่สอง

ประเภทที่ 2 เน้นให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเป็นสำคัญ ได้แก่

- ก. พระราชนิพนธ์ไกลบ้าน
- ข. ตามเสด็จทอดพระเนตรสุริยอุปราสาทที่ตำบลดงหว้ากอ

ประเภทที่ 3 พรรณคดีที่แสดงสุนทรียภาพ และอารมณ์ เนื้อเรื่องและเหตุการณ์ไม่สำคัญ อาจมีเนื้อเรื่องหรือไม่ก็ได้ เรื่องประเภทนี้อาศัยความไพเราะของบทประพันธ์ทางด้านรสคำ ได้แก่

กาพย์ห่อโคลงเห่เรือ

ประเภทที่ 4 บทละคร ได้แก่

- ก. พระราชนิพนธ์บทละครว่า เรื่องพระร่วง
- ข. บทละครพระราชนิพนธ์เรื่อง "จักรการับเล็ดจิ้ง"

ประเภทที่ 5 เรื่องสอนใจ ให้เกิดความคิดความอ่าน ได้แก่

- ก. พระราชดำรัสในวันฉัตรมงคล
- ข. นิทานที่ชาวเขาชอบ
- ค. ความคิดที่ไม่รู้จักสิ้นสูญ
- ง. โคลงคันวิวิธมาลี "อชุตาทิ อชุตโน นาโถ"
- จ. กลอนสุภาพ มนุษย์เรามีชีวิตที่ตรงไหน ?
- ฉ. กลอนสุภาพ "พ่อแม่รังแกฉัน"
- ช. นิทานเรื่อง นหากบิลวานร
- ฉ. นิทานเรื่อง พญานกออก

จากการแบ่งประเภทตามลักษณะของวรรณคดี เรื่องต่าง ๆ ที่เป็นแบบเรียนชั้น มค. 1 จะเห็นว่าเรื่องบางเรื่องมีลักษณะใกล้เคียงกัน เช่น ราชาธิราช

พระอภัยมณี และนิทานทองอิน เรื่องนาคกระโขนงที่สอง กิจกรรมและบริการ บางอย่างใช้ร่วมกันได้ มีลักษณะเดียวกัน ฉะนั้นผู้วิจัยจึงเรียงลำดับเรื่องใหม่ โดยเสนอแนะกิจกรรม และบริการสำหรับวรรณคดีเรื่องต่าง ๆ ไว้ตามเรื่องที่ได้จัดไว้ ประเภทเดียวกัน แต่ในขณะเดียวกัน เรื่องแต่ละเรื่องที่ได้จัดไว้ประเภทเดียวกัน ก็จะมี ลักษณะพิเศษเฉพาะเรื่องแตกต่างออกไปอีก ในกรณีดังกล่าวผู้วิจัยได้แยกเสนอกิจกรรม และบริการที่แตกต่างออกไป เพื่อให้เหมาะกับวรรณคดีแต่ละเรื่อง

อนึ่ง อุปกรณ์การสอนสำหรับกิจกรรมที่เสนอแนะในแต่ละเรื่องนั้น ผู้วิจัยได้ รวบรวมไว้ท้ายบท

ประเภทที่ 1 ถิ่นเนื้อเรื่องเป็นสำคัญ

เรื่องราชาธิราชตอน พลายประกายมาศ ของเจ้าพระยาพระคลัง(หน) เรื่องราชาธิราชนี้ ได้เล่าโครงเรื่องมาจกรพงศาวดารมอญ ลักษณะของคำประพันธ์ เป็นร้อยแก้ว เป็นวรรณคดีที่ให้ความเพลิดเพลินให้ความรู้ทางกลยุทธและคติชีวิต ตอนพลายประกายมาศนี้ แสดงให้เห็นถึงไหวพริบ ความเฉลียวฉลาด เล่ห์ลับ และกลวิธีในการทำสงคราม และความฉลาด แสนรู้ ของช้าง

กิจกรรมประกอบการสอน

1. การเล่าเรื่อง

ก. ครูเล่าที่มาของเรื่องตะเลงพ่ายตามพงศาวดารมอญ และเล่า โครงเรื่องราชาธิราชโดยย่อให้นักเรียนฟังว่าเป็นเรื่องการทำสงครามระหว่าง กษัตริย์มอญและพม่า ซึ่งผลักดันกันรุกขัลดันรับเรื่อยมา แสดงถึงชั้นเชิงไหวพริบของ ทหาร ฯลฯ ครูควรยกตัวอย่างบางตอนในเรื่อง เพื่อจะยั่วความสนใจ ความ อยากรู้ อยากเห็นของเด็กในวัยนี้ เช่น ตอนเมื่อมะกละหาอูมาเข้าไปในกองทัพพม่า

เมื่อเล่าเรื่องย่อ ๆ เพื่อยั่วความสนใจแล้ว ให้นักเรียนอ่านเรื่องเอาเอง อย่างละเอียด ในการเล่าเรื่องย่อ ๆ ตามพงศาวดารมอญนี้ ห้องสมุดโรงเรียนอาจ จะให้ความร่วมมือจัดหาขึ้นเองได้

4) เปรียบเทียบการปกครองของสมเด็จพระเจ้าราชาธิราช
และมังรายกะยอณะวา

ก. ค้นคว้าเรื่องการถ่ายทอดที่ดีในประวัติศาสตร์ของไทย หรืออาจ
แบ่งให้นักเรียนศึกษาเรื่องการทำสงครามด้วยการชนช้างแต่ละครั้ง ทั้งในประวัติศาสตร์
และวรรณคดี และนำมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในชั้นเรียน โดยครูเป็น
ผู้นำการอภิปราย

ทั้งนี้ห้องสมุดจะได้เข้ามามีบทบาทในการจัดบริการได้ คือ

1. บริการให้คำแนะนำการใช้ห้องสมุด เพื่อให้นักเรียนรู้จักวิธีใช้ห้องสมุด
ให้เป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า อาจทำได้ดังนี้

ก. จัดเจ้าหน้าที่ไว้บริการให้คำแนะนำ หรือช่วยกันดูในห้องสมุด

ข. ขอความร่วมมือจากครูผู้สอนให้ช่วยแนะนำวิธีใช้ห้องสมุดให้กับ

นักเรียน

ค. บริการสอนวิชาการใช้ห้องสมุดให้กับนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้ส่งผล
ให้การเรียนการสอนภาษาไทยดีขึ้น¹

2. จัดหนังสือที่มีเรื่องราวการทำยุทธหัตถี ทั้งหนังสือประวัติศาสตร์และ
โบราณคดี ไว้บริการครูและนักเรียน คู่มือ ส.น.6, หน.9, หน.55, ว.14²
และหนังสือวรรณคดี ตะเลงพ่าย และอื่น ๆ

ก. จัดอภิปรายในชั้นเรียน เรื่องเกี่ยวกับช้าง ได้แก่ ธรรมชาติ
ของช้าง ประเพณีต่าง ๆ เกี่ยวกับช้าง การฝึกหัดช้างเพื่อใช้การต่าง ๆ โดยให้
นักเรียนศึกษาค้นคว้ามาก่อน หรืออาจพูดจากประสบการณ์ต่าง ๆ

¹ สมจิต พรหมเทพ การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะคิดและความ
สามารถในการใช้ห้องสมุดของนักเรียนโรงเรียนปทุมคงคา นครหลวง กรุงเทพมหานคร
ซึ่งอยู่ในโครงการส่งเสริมการอ่านและการใช้ห้องสมุด วิทยาลัยวิชาการศึกษา
2515. 77 หน้า.

² ก. ราชบัณฑิตยสถาน. ราชบัณฑิตยสถาน. 2514.

ห้องสมุดอาจจัดกิจกรรมและบริการส่งเสริมดังนี้

1. จัดนิทรรศการเรื่องช้าง โดยหาภาพเกี่ยวกับช้างมาแสดง
2. จัดหาหนังสือที่มีเรื่องราวของช้างไว้บริการ

1 และ 2 กุฑี หน.51, หน.60, หน.84, ก.5

3. ฝึกการใช้พจนานุกรม ถึงแม้คำศัพท์ต่าง ๆ ในวรรณคดีจะมีคำอธิบายให้แล้วก็ตาม (สำหรับหนังสือวรรณคดีที่พิมพ์ออกใหม่ไม่มีคำอธิบายศัพท์ให้) ครูก็ควรฝึกให้นักเรียนใช้พจนานุกรมเป็นนิสัย เพื่อจะได้ใช้เป็นเครื่องมือในการค้นคว้าหาความรู้เรื่องคำให้กว้างขวางออกไป ทั้งนี้ครูผู้สอนและบรรณารักษ์อาจร่วมมือกันสอนและฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้ ซึ่งอาจทำได้ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น

ก. ครูเป็นผู้สอน โดยห้องสมุดจัดพจนานุกรมไว้บริการ และอาจให้ยืมออกไปคอนในห้องเรียน หรืออาจให้ครูมาสอนในห้องสมุดก็ได้ แล้วฝึกการใช้ ด้วยการให้นักเรียนช่วยกันรวบรวมคำศัพท์ที่ยากและแบ่งกลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มแข่งขันกันค้นความหมายของศัพท์นั้น ๆ โดยบอกได้ว่าค้นจากหน้าใด

การใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนศัพท์นั้น อาจทำได้ 2 ประการ (ใช้กระดาษแข็ง โฟม หรือวัสดุอื่นใดที่หาง่ายและประหยัด) คือของเสียบบัตรคำ สำหรับใช้สอนศัพท์เมื่อเรียนวรรณคดีแต่ละเรื่อง โดยให้นักเรียนช่วยกันทำบัตรคำเปลี่ยนที่บอร์ดทุกครั้ง ที่ขึ้นเรื่องใหม่ ทั้งนี้จะเป็นการแก้ปัญหาคำคาญการขาดอุปกรณ์ได้บ้าง และประหยัดเวลาสำหรับครูผู้สอน

ข. ห้องสมุดอาจจัดสอน การใช้พจนานุกรม ในกรณีที่บรรณารักษ์มีเวลาว่างเพียงพอ โดยอาจเปิดสอนในห้องสมุด หรือในห้องเรียนก็ได้ ส่วนเวลาที่ใช้สอนนั้น ทางโรงเรียนอาจจัดชั่วโมงสอนการใช้ห้องสมุดไว้ได้ หรือขอชั่วโมงสอนวิชาอื่นเป็นบางชั่วโมง

4. การเขียนแผนที่ แผนผัง และวาดภาพ เช่น

ก. เขียนแผนผังแสดงชื่อตัวละครทั้งสองฝ่าย เพื่อแสดงความสัมพันธ์ของตัวละคร

ข. เขียนแผนผังและแผนที่แสดงการตั้งทัพของมอญ และพม่า เพื่อประกอบการอธิบายการไต่เปรียบเทียบเปรียบเทียบ ในชัยภูมิการตั้งทัพและการต่อสู้

ค. วาดภาพช้างพลายประกายมาศ พร้อมทั้งเขียนการบรรยายเกี่ยวกับช้างพลายประกายมาศ ว่ามีความสำคัญ มีความแสนรู้ และมีส่วนช่วยให้สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชชนะสงครามได้อย่างไร

ง. วาดภาพประกอบเรื่องราวราชาธิราช แต่ละตอน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดจินตนาการ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์¹

5. ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม

ก. ค้นคว้าเรื่องของช้าง ธรรมชาติของช้าง รวบรวมเขียนส่งครู โดยหาภาพเกี่ยวกับช้างติดประกอบข้อความด้วย (ภาพนี้นักเรียนอาจหาได้จากภาพ ส.ค.ส. ภาพจากปฏิทิน ภาพจากหนังสือพิมพ์ เป็นต้น)

อนึ่ง ภาพที่หามาได้นี้ อาจรวบรวมเป็นสมุดภาพและเรื่องราวเกี่ยวกับช้างสำหรับชั้นเรียนก็ได้

6. การเขียน เพื่อฝึกใช้ภาษาเขียน ช่วยส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการ

ก. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ประมาณ 3 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มคัดเลือกข้อความบางตอนในเรื่อง เขียนเป็นบทละครพูดสั้น ๆ ใช้เวลาแสดงกลุ่มละประมาณ 5 - 10 นาที จัดแสดงกันในชั้นเรียน เช่น อาจเลือกตอน พระเจ้านนเทียรทองคู่ตัวสมิงพระราม มะกล่อมวิคน้ำ ความซึ้งนัคนั้นกับพลายประกายมาศ

¹ การวาดภาพในข้อ 4.3 และ 4.4 นั้น ไม่จำเป็นจะต้องเป็นภาพที่สวยงามถูกต้อง หรือประณีตให้สวยงามเหมือนผู้ใหญ่วาด เพียงแต่ให้ได้ภาพเท่าที่ความสามารถของเด็กวัยนี้ทำได้ อาจใช้ดินสอคำอย่างเกียวกวามไม่ต้องมีสีช่วยก็ได้และส่วนเด็กที่ไม่ถนัดทางด้านนี้ ครูอาจหากิจกรรมอื่นที่เสนอแนะไว้ให้ทำก็ได้ แม้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการถึงแม้เด็กที่ไม่ถนัดทางด้านนี้ ก็อาจให้ขีด ๆ เขียน ๆ เป็นรูปร่างขึ้นมา ซึ่งเป็นการส่งเสริมทางด้านนี้ และส่งเสริมจินตนาการด้วย

อนึ่ง การเล่นเกมครั้งนี้ อาจจัดแสดงแบบง่าย ๆ แต่ควรให้ทุกคนในกลุ่ม มีส่วนร่วมกิจกรรมนี้ เช่น การจัดฉาก อาจแบ่งกระดานออกเป็น 3 ตอนเท่าจำนวน กลุ่ม เพื่อให้นักเรียนใช้ฉากภาพฉาก (การวาดภาพก็ง่ายๆ เพื่อที่ความสามารถของเด็กวัยนี้จะทำได้) การจัดสถานที่ที่ใช้เก้าอี้ โต๊ะ ที่มีอยู่ในชั้นเรียน การแต่งกาย ไม่ต้องแต่งก็ได้เช่นกัน แต่อาจใช้ผ้าโพกหัว หรือผ้าเช็ดหน้าแทน

ก่อนจะมีการแสดงจริง ๆ นั้น แต่ละกลุ่มควรจะทำการศึกษาข้อบกพร่องก่อน

ข. ให้นักเรียนสร้างตัวละครขึ้นใหม่คนละ 1 ตัว ต้องการจะให้ มีรูปร่างหน้าตา บุคลิก และอุปนิสัยอย่างไรก็ได้ อาจจะเขียนตัวละครในเรื่อง แล้วเพิ่มลักษณะต่าง ๆ ได้ตามความพอใจของนักเรียน ให้ทุกคนเขียนบรรยายมา ส่งครู

7. การศึกษานอกสถานที่

ก. พานักเรียนไปชมภาพยนตร์ ฉาก และการแสดงต่าง ๆ

ในเรื่องราชาธิราช (ถ้ามี)

ข. พานักเรียนไปฟังการอภิปรายของผู้ทรงคุณวุฒิ ว่าด้วยเรื่องศิลป หรือวรรณคดี

การฉายภาพยนตร์ และการอภิปรายนั้น ห้องสมุดกับครูผู้สอนอาจร่วมมือกัน นำมาจัดในห้องสมุด พร้อมทั้งเสนอหนังสือว่าด้วยศิลปและวรรณคดี โดยจัดเป็นนิทรรศการ แสดงหนังสือเหล่านั้นก็ได้ คู่มือ ขบ. 13, ขบ. 25, ขน. 72, ขน. 85 ข. 26, ข. 27, ข. 28 ข. 29

8. จัดตกแต่งป้ายประกาศ

ก. ให้นักเรียนช่วยกันจัด ตกแต่งป้ายประกาศในชั้นเรียน เขียนข้อความที่มีความไพเราะ ใจคอดี จากเรื่องราชาธิราช ตอนพลายประกายมาศ พร้อมทั้งประดับประดาให้สวยงาม ทั้งนี้บางตอนอาจวาดภาพประกอบด้วย

ห้องสมุดอาจให้ความร่วมมือ โดยให้นักเรียนมาตกแต่งป้ายประกาศในห้องสมุด ก็ได้ เพื่อให้นักเรียนชั้นอื่น ๆ ได้เห็นเป็นตัวอย่าง และเป็นการกระตุ้นให้นักเรียน คนอื่น ๆ เกิดความสนใจในการอ่านด้วย

อีกประการหนึ่ง หอสมุดอาจจัดนิทรรศการ หนังสือวรรณคดี หรือนวนิยาย ซึ่งมีเรื่องเกี่ยวกับ มอญ พม่า เช่น ราชาริราช ผู้ชนะสิบทิศ ตะเลงพ่าย ฯลฯ พร้อมทั้งหาปฐพีทัศน์หนังสือที่นำมาจัดนิทรรศการไว้เสนอให้นักเรียนด้วย

เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีพบศรีสุวรรณ และสินสมุทร

เรื่องพระอภัยมณีนี้ เป็นนิทานที่เขียนด้วยคำประพันธ์ประเภทกลอน มีความเด่นที่บทกลอนไพเราะถูกต้อง จินตนาการในการเขียนเรื่องและความลึกค้ำึงในการผูกบุคคลิก อุปนิสัยของตัวละคร การจัดกิจกรรม และบริการของหอสมุดนั้นให้พิจารณาว่าข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม และบริการของเรื่องราชาริราชมาใช้ด้วย สำหรับกิจกรรมและบริการที่พิเศษ ผิดแผกออกไปที่จะเสนอแนะ คือ

1. การอ่านและการฟัง

ก. ครูช่วยเล่าประวัติ และโครงเรื่องย่อ ๆ ให้ฟังโดยตลอด และเปิดโอกาสให้นักเรียนเล่าเสริมต่อไปบางตอน ที่นักเรียนเคยรู้มาแล้ว

กิจกรรมนี้หอสมุดอาจจัดเดี่ยวเองก็ได้ โดยนัดแนะร่วมมือกับครูผู้สอน จัดเล่าเรื่องพระอภัยมณีอย่างย่อ ๆ เพื่อยั่วยุให้นักเรียนเกิดความสนใจ

ข. ให้นักเรียนฟังอ่านทำนองเสนาะ และหัดเพลงหุ่นกระบอก โดยครูอ่านและร้องให้ฟัง หรือฟังจากเทป แผ่นเสียง พร้อมทั้งให้นักเรียนอ่านและร้องตามบ้าง เพื่อให้เห็นความไพเราะของบทกลอน ถ้าเป็นไปได้ควรใช้ห้องปฏิบัติการทางภาษา เพื่อให้นักเรียนหัดอ่าน และได้มีโอกาสฟังเสียงของนักเรียนเองด้วย

กรณีนี้หอสมุดแบบใหม่ควรเก็บแผ่นเสียงไว้ โดยเก็บไว้ด้วยแผ่นเสียงนั้นจึงควรเก็บรวบรวมเทป หรือแผ่นเสียงเหล่านี้ไว้บริการ

ค. ให้นักเรียนอ่านในใจ เพื่อทำความเข้าใจความหมายของบทกลอนแต่ละตอน แล้วสามารถเล่าเรื่องตามความเข้าใจได้ หรืออาจสมมุติให้นักเรียนเป็นสินสมุทร เล่าเรื่องในตอนนั้นให้ใคร่ความติดต่อกัน

ง. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจอารมณ์ของตัวละคร และเพื่อความสนุกสนาน-
ครื้นเครง ครูอาจแบ่งนักเรียนออกเป็นหมู่ หรือให้นักเรียนแต่ละคน อ่านบทของตัว
ละครแต่ละตัว มีนักเรียนหมู่หนึ่งหรือคนหนึ่งอ่านคำบรรยาย ให้แสดงน้ำเสียงให้เป็น
ไปตามท้องเรื่อง

2. การแสดง เรื่องพระอภัยมณีเป็นเรื่องที่นิยมนำมาเล่นหุ่นกระบอก
ฉะนั้น จึงควรจัดให้มีการเล่นหุ่นกระบอก โดยอาจใช้คนแทนหุ่น หรือประติมากรรมหุ่นขึ้น
ก็ได้ แล้วให้มีการแต่งตัวหุ่นตามท้องเรื่อง

แต่ก่อนจะมีการแสดงหุ่นกระบอก ควรให้นักเรียนเข้าใจเรื่องราว
และประวัติความเป็นมาของการแสดงหุ่นกระบอกก่อน โดยห้องสมุดอาจให้ความร่วมมือ
จัดนิทรรศการ การแสดงหุ่นกระบอกขึ้น พร้อมทั้งแนะนำหนังสือและบทความ ข้อเขียน
ต่าง ๆ ที่ว่าด้วยการแสดงหุ่นกระบอก หรืออาจเชิญวิทยากรมาอภิปราย และสาธิต
เรื่องเกี่ยวกับการแสดงหุ่นให้นักเรียนฟัง ดูที่ หน.1, หน.44, หน.70, ภ.6

ภ.22

3. การศึกษานอกสถานที่

พานักเรียนไปชมภาพยนตร์ ละคร หุ่นกระบอก หรือการแสดงอื่น ๆ
เกี่ยวกับพระอภัยมณี (ถ้ามี)

4. การอภิปราย

ก. จัดอภิปรายในชั้นเรียน โดยครูเป็นผู้นำการอภิปราย ใน
หัวข้อเรื่อง "ส่วนหนึ่งที่ใช้ในเรื่องพระอภัยมณี" ด้วยการให้นักเรียนช่วยกันรวบรวม
ภาษาที่เข้าใจจากมาอภิปราย เช่น 1) เขียนจระเข้ไว้หลอกตะคอกคน

2) เมื่อรักหญิงทั้งสี่ก็รักผู้ชาย ฯลฯ

ข. จัดอภิปราย โดยครูเป็นผู้ตั้งข้อสงสัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น เช่น ให้ความรู้ความเห็นว่า การที่พระอภัยมณีพาอุศเรนไปพบนางสุวรรณมาลี
ที่เรือของสินสมุทรนั้น เพราะเหตุไร สมควรหรือไม่ และถ้านักเรียนเป็นพระอภัยมณี
นักเรียนจะทำอย่างไร ในเมื่ออุศเรนเป็นผู้มีบุญคุณ และนางสุวรรณมาลีก็เป็นที่รัก

นักเรียนจะเลือกข้างไหน เพราะเหตุไร

ในการแสดงความคิดเห็น กรุณายอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน แม้ว่าจะไม่ตรงกับความคิดเห็นของบุคคลทั่วไป และความคิดเห็นของครูก็ตาม อย่างไรก็ตาม ก็ความถูกต้องชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงความคิดเห็นของบุคคลทั่วไป และเจตนาคติของผู้เขียน

ก. เปรียบเทียบการรบในเรื่องพระอภัยมณี กับราชาธิราชที่เรียนมาแล้ว เพื่อเชื่อมโยงความคิดในการอ่านให้ต่อเนื่องกัน โดยอาจเปรียบเทียบใน ด้านต่าง ๆ เช่น

- 1) สมรภูมิ
- 2) พาหนะ
- 3) อาวุธ
- 4) จุฑประสงคราม
- 5) ผลของสงคราม

ฯลฯ

✓ ง. ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคคลิก และอุปนิสัยของตัวละคร ซึ่งอาจเป็นตัวละครสำคัญ หรือไม่สำคัญก็ได้ โดยแนะให้นักเรียนรู้จักสังเกต วิเคราะห์ ในฐานที่ตัวละครนั้นเป็นตัวแทนของมนุษย์ ฉะนั้น บุคคลิก อุปนิสัย จึงต่างกันไป ซึ่งต้องพิจารณาในแง่ว่าสมจริงเพียงใด และผลจากที่ตัวละครมีอุปนิสัยอย่างนั้น ช่วยให้เรื่องดำเนินไปอย่างไร

5. การเขียน

ให้นักเรียนเลือกข้อความบางตอนในเรื่องที่ให้กคิ ข้อคิดมาเป็นหัวข้อเขียนเรียงความ โดยใช้จินตนาการ ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ของนักเรียนเองตามใจชอบ เช่น

"อันรักษาศิลป์ศักดิ์เวทีย่อมเป็นที่สรรเสริญเจริญคน
 ทรลักษณ์อัคคิยอุทาหา เพพเจ้าคือจะข่งทุกแห่งหน
 ให้พุกร่อนงอนหง่อทรพล พระเวทย์มนตร์เสื่อมคลายหาดาบพิ"

6. ส่งเสริมจินตนาการ ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์

ก. ส่งเสริมให้นักเรียนแต่งกลอน ทั้งนี้ต้องเริ่มตั้งแต่การสอนให้นักเรียนรู้จักลักษณะของคำประพันธ์ โดยครูอาจยั่วยู่ให้นักเรียนสังเกตลักษณะคำประพันธ์ที่เรียน แล้วรวบรวมลักษณะ ข้อสังเกตเหล่านั้นขึ้นเป็นหลักเกณฑ์ทางนิพนธ์ลักษณะของคำประพันธ์ พร้อมทั้งอธิบายลักษณะต่าง ๆ ประกอบเพิ่มเติมให้ด้วย¹

สำหรับกิจกรรมนี้ ครูอาจใช้อุปกรณ์การสอนอื่น ๆ ประกอบ เช่น ทำแผนภูมิแสดงต้นหลักของกลอน เป็นต้น ทั้งนี้ครูผู้สอนและบรรณาธิการอาจร่วมมือกันจัดทำขึ้น หรือให้นักเรียนช่วยจัดทำก็ได้ โดยใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ของห้องสมุด เช่น กระดาษ กินสอ สี ปากกา เป็นต้น

ข. ให้นักเรียนเลือกคัตคำกลอนที่ไพเราะ มาอ่านสู่กันฟังมาก ๆ และอาจยั่วยู่ให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจ เช่น ให้ดูภาพงาม ๆ แล้วให้เขียนกลอนแปดสั้น ๆ สัก 1 - 2 บท พรรณนาภาพนั้น โดยครูแนะนำวิธีเขียนให้ด้วย เช่น กลอนที่ไพเราะต้องมีสัมผัสใน หรือ คำสุดท้ายในวรรครับควรเป็นเสียงสูง ฯลฯ ทั้งนี้ครูควรให้คำแนะนำ และตรวจแก้เป็นรายบุคคลด้วย

นิทานทองอิน เรื่องนาคพระโขนงที่สอง

นิทานเรื่องนี้เป็นนิทานสืบสวน ฉะนั้นความมุ่งหมายสำคัญของเรื่องจึงต้องการให้นักเรียนรู้จักสังเกตพิจารณา เรื่องราวที่ได้พบหรือได้ยิน ได้ฟังมาอย่างละเอียดถี่ถ้วน ไม่เชื่อถ้อยอะไรง่าย ๆ กิจกรรมและบริการที่ผู้วิจัยต้องการเสนอแนะสำหรับการเรียนการสอนเรื่องนี้ ได้แก่

¹ กิจกรรมนี้ครูอาจนำไปใช้สอนลักษณะคำประพันธ์ ในวรรณคดีเรื่องอื่น ๆ ได้ด้วย

1. จัดศึกษานอกสถานที่

ก. พานักเรียนไปชมภาพยนตร์ เกี่ยวกับเรื่องนักสืบ การสืบสวน-สอบสวน ซึ่งเป็นเรื่องที่เด็กในวัยนี้เข้าใจได้ ไม่ลึกซึ้งซับซ้อนเกินไป ทั้งนี้ครูควรดูภาพยนตร์เรื่องนี้มาก่อน แล้วแนะนำให้นักเรียนคอยสังเกตบางตอน ว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น

ข. หาโอกาสให้นักเรียนได้ฟังส่วนวนการสอบสวนคดีบางเรื่อง โดยขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้เห็นกลเม็ด ใหญ่ๆ ในการสอบสวนสืบสวน แล้วนำมาอภิปรายแสดงความคิดเห็นกันอีกครั้งหนึ่ง

2. การอ่าน การเล่าเรื่อง

ให้นักเรียนอ่านนิทาน นิยาย เกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวน หรือ เป็นเรื่องที่นักเรียนจะต้องใช้ความคิด ความสังเกต หรืออาจจะเป็นเรื่องราวจาก ประมวลการ์ตูน หรือเรื่องที่เคยได้ยินได้ฟัง มาเล่าสู่กันฟังในชั้นเรียน

กิจกรรมนี้จะส่งเสริมการใช้บริการของห้องสมุด และห้องสมุดอาจจัด กิจกรรมประกอบได้ เช่น กิจกรรมการเล่านิทาน โดยบรรณารักษ์นำนิทานจาก ห้องสมุดมาเล่าให้นักเรียนฟัง พร้อมกับแนะนำหนังสือนิทานนั้นๆ ไปด้วย เพื่อยั่ว ให้นักเรียนเกิดความสนใจ คึกคักตามอ่าน หนังสือนิทานเหล่านั้น ดูที่ หน.39 หน.46

ห้องสมุดอาจจัดกิจกรรมประกวดเล่านิทานก็ได้ โดยให้นักเรียนเลือก นิทานที่สนุก น่าสนใจ มาเล่าประกวด ในการพิจารณาคัดสินนั้น ครูพิจารณาความ สามารถในการเล่า ประกอบกับการรู้จักเลือกเรื่องมาเล่าด้วย พร้อมทั้งควรให้ผู้เล่า บอกด้วยว่านิทานเรื่องนั้นนำมาจากหนังสือเล่มใด และถ้าเป็นไปได้ควรนำหนังสือมาให้ ผู้ฟังดูด้วย ทั้งนี้ห้องสมุดควรจัดรางวัลให้กับผู้ชนะด้วย เช่น หนังสือนิทานที่น่าสนใจ เล่มใหม่ เป็นต้น

3. การอภิปราย

ก. จัดอภิปรายในชั้นเรียน ให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องผี ในทำนองว่าใครเชื่อว่ามีจริงหรือไม่ อย่างไร และขอให้แสดงเหตุผลพร้อมยกตัวอย่าง หรือประสบการณ์ สนับสนุนคำกล่าวด้วย

ข. ให้นักเรียนศึกษาเรื่องบ้านไทย โดยศึกษาจากตำราว่าด้วยบ้านไทย และวรรณคดีที่กล่าวถึงบ้านไทย แล้วจัดอภิปราย เรื่องบ้านไทย ตามที่นักเรียนได้ศึกษามา ซึ่งกิจกรรมนี้ควรทำคู่กับการจัดนิทรรศการ เรื่องบ้านไทย โดยหารูปบ้านไทย หรือหุ่นจำลองบ้านไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรแสดงให้เห็นว่าบ้านไทยประกอบด้วยส่วนสำคัญ ๆ อะไรบ้าง

ทั้งนี้จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจการสืบสวนในเรื่อง และช่วยให้เกิดจินตนาการตามท้องเรื่องได้ดียิ่งขึ้น ทั้งยังทำให้ได้รับความรู้เรื่องบ้านไทยด้วย กิจกรรมนี้อาจจัดทำในห้องสมุดก็ได้ โดยห้องสมุดเป็นฝ่ายให้สถานที่ รูปภาพ หนังสือ เครื่องมือต่าง ๆ รวมทั้งใ้ภาคนำกับนักเรียนที่มาจัดทำด้วย คู่มือ หน.65, หน.67

ค. วชิรประวัติ เกี่ยวกับ ลักษณะบุคลิกของนักสืบ โดยประมวลจากนวนิยาย นิทาน ภาพยนตร์ หรือเรื่องที่นักเรียนเคยรู้มา เปรียบเทียบกับนักสืบในเรื่องนี้ ว่าบุคลิกวิธีแบบใดอย่างไรบ้าง

4. การวาดภาพ

เพื่อส่งเสริมให้เกิดจินตนาการ ครูอาจให้นักเรียนวาดภาพ เช่น วาดภาพบ้านพันใจดี ตามภาพที่ได้จากการอ่าน ซึ่งเป็นบ้านแบบไทย ยกเรือนสูง มีใต้ถุน มีกุชชั้บ้าน ใต้ถุนมีตุ่มน้ำ ห่านๆ และคอกกวาง เป็นต้น

5. การแสดงละคร

ก. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มให้แต่ละกลุ่มเลือกตอนใดตอนหนึ่งที่สนุกจากเรื่องนำมาเขียนเป็นบทละครพูดสั้น ๆ ประกวดกัน ถวายละครของใครชนะเลิศ ให้นำมาแสดงกันในชั้นเรียน โดยอาจมีการจัดฉาก แต่งตัวละคร แสดงท่าทางประกอบให้สมจริง หรืออาจมีการแสดงละครแบบง่าย ๆ ไม่ต้องแต่งตัว และ

ใช้ฉากแบบง่าย ๆ ก็ได้ อย่างไรก็ตามการแสดงละครนี้ควรฝึกซ้อมมาก่อน และควรให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงละครครั้งนี้

ประเภทที่ 2 เน้นให้เกิดความรู้ และความเข้าใจเป็นสำคัญ

เรื่องพระราชนิพนธ์ไกลบ้าน พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

เมื่อเสด็จประพาสยุโรปครั้งที่ ๒ (พ.ศ. ๒๔๔๙) เสด็จถึงความทุกข์สุขส่วนพระองค์ พรรณนาถึงถิ่นฐานบ้านเมืองของยุโรป และทรงบรรยายถึงขนบธรรมเนียม พิธีการต่าง ๆ ของนานาชาติ ในการอ่านเรื่องนี้ผู้อ่านจึงได้รับความรู้เกี่ยวกับประเทศต่าง ๆ ในยุโรป ประกอบกับได้ทราบบรรยากาศหรืออย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับยุโรปด้วย ในการเรียนการสอนเรื่องนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะกิจกรรมต่าง ๆ นอกเหนือจากกิจกรรมที่อาจคัดแปลงจากเรื่องก่อน ๆ มาใช้ คือ

๑. การอ่าน การเขียน

ก. ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้า พระราชประวัติ และพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แล้วรวบรวมเขียนส่งครู

กิจกรรมนี้ห้องสมุดมีส่วนช่วยในการศึกษาค้นคว้า และอาจจัดกิจกรรมอื่นประกอบ เช่น จัดนิทรรศการแนะนำหนังสือเกี่ยวกับพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจ หรืออาจจัดฉายภาพยนตร์เสด็จประพาสยุโรปของพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบันก็ได้ เพื่อให้นักเรียนเห็นประเพณีการรับเสด็จ และอาจนำมาเปรียบเทียบกับการรับเสด็จในไกลบ้าน คู่มือ หน.๕, หน.๑๔, หน.๒๙, หน.๓๕, หน.๗๗

ข. ครูอธิบายที่มาของพระราชนิพนธ์ไกลบ้าน และให้นักเรียนอ่านเก็บใจความ เขียนย่อเรื่องทั้งสองตอนส่งครู (ให้รู้ว่า ทั้งสองวันนั้นพระองค์เสด็จจากไหนไปไหน พบสิ่งใดบ้าง และทรงแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ไว้อย่างไร) เมื่อครูตรวจแล้ว นำสำนวนที่ดีมาอ่านให้นักเรียนในชั้นฟัง หรืออาจนำคำคมประโยคทองของชั้นเรียนไว้

ก. ให้นักเรียนเขียนเล่าถึงการไปเที่ยวไหนสักแห่งหนึ่ง ว่าไปอย่างไร พบเห็นอะไรบ้าง พร้อมทั้งสอดแทรกความรู้สึก ความคิดเห็นส่วนตัวด้วย โดยให้เขียนตามลำดับเหตุการณ์ ทั้งนี้อาจให้นักเรียนเขียนเป็นจดหมาย เขียนบันทึก หรือเขียนเล่าเรื่องก็ได้

ห้องสมุด อาจจัดประกวดเรียงความ เรื่อง "การท่องเที่ยวของข้าพเจ้า" โดยขอความร่วมมือจากครูให้เป็นผู้ร่วมตัดสินด้วย พร้อมทั้งจัดหารางวัลให้ผู้นะ

ง. ให้นักเรียนทำสมุดบันทึกเหตุการณ์ประจำวัน

2. การพูด

ก. ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจ และรู้จักสิ่งต่าง ๆ ในเรื่องได้ดียิ่งขึ้น เช่น การไปเที่ยวภูเขา การไต่เขา การเข้าถ้ำ

ข. จัดอภิปรายกลุ่ม เรื่อง "ประเทศทางตะวันตกเหมือนใดอย่างไร" หรืออาจจัดโต้วาทีในชุดที่ "เราไม่ควรเอาอย่างฝรั่ง" เป็นต้น ทั้งนี้ผู้อภิปรายควรได้ศึกษาค้นคว้ามาก่อน และควรเป็นผู้ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาหารือ เกี่ยวกับแหล่งความรู้ เช่น แผนที่ แผนที่ประจักษ์ของประเทศไทย 6 เรื่อง คณิตศาสตร์ทาง

3. การศึกษานอกสถานที่

ก. พานักเรียนไปชมภาพยนตร์ประเภทสารคดีท่องเที่ยว ที่เกี่ยวกับประเทศในยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่งสวีเดนและนอร์เวย์ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจลักษณะภูมิประเทศ บ้านเมือง ฯลฯ ได้ดียิ่งขึ้น

ข. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจเรื่องราว ลักษณะการเสด็จประพาสต่างประเทศ ให้พานักเรียนไปชมภาพยนตร์ชุดเสด็จประพาสต่างประเทศ หรืออ่านหนังสือเกี่ยวกับการเสด็จต่างประเทศ เช่น หนังสือ ชุดเสด็จประพาสต่างประเทศ ของ ม.จ. วิทยาภรณ์ รัชนี

การจัดให้นักเรียนได้ชมภาพยนตร์นี้ ห้องสมุดอาจจัดบริการฉายภาพยนตร์ประเภทนี้ให้นักเรียนชมก็ได้

ก. ให้นักเรียนไปฟังการอภิปราย หรืออาจเชิญวิทยากรมาอภิปรายเรื่องเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวตะวันตก ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้นักเรียนรู้และเข้าใจประเพณีบางอย่างของชาวตะวันตก

4. การวาดแผนที่ ครูอาจให้นักเรียนวาดแผนที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวรรณคดีเรื่องนี้ เช่น

ก. วาดแผนที่ทวีปยุโรป ให้รู้ว่าประเทศใดตั้งอยู่ตรงไหน ให้ใช้สีช่วย เพื่อเห็นได้ชัด และเพื่อความสวยงาม

ข. วาดแผนที่ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ แสดงเมืองสำคัญ ๆ

ค. วาดแผนที่แสดงเส้นทางเลี้จากดับกรุงเทพ ฯ จากเมืองปอร์ตแลนด์ถึงเกาะปีนัง

อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสอน คือ แผนที่ ซึ่งห้องสมุดอาจจัดไว้บริการ
 ๖.15, ๖.21, ๖.22, ๖.31

5. การประดิษฐ์ต่าง ๆ ให้นักเรียนประดิษฐ์ หรือทำหุ่นจำลองต่าง ๆ ที่กล่าวถึงในเรื่อง เพื่อเป็นการส่งเสริมจินตนาการ และความกิริเริ่ม เช่น

ก. ทำหุ่นจำลองภูเขามิหิมะปกคลุม มีโรงแรมอยู่เชิงเขา โดยใช้วัสดุต่าง ๆ เช่น สาลี

ข. ทำหุ่นจำลองรถ ซึ่งมีสายลวดโยงสำหรับเวลาขึ้น หรือลงเขาคตามภาพที่ได้จากการบรรยายในเรื่อง

ค. จัดดอกไม้ หิ้งบัวจุ่มมือกับห้องสมุด ในการประดิษฐ์ของหรือวัสดุต่าง ๆ โดยให้ครูผู้สอนและบรรณารักษ์เป็นผู้แนะนำร่วมกัน และจัดขายในโอกาสที่เหมาะสม เพื่อหารายได้ให้ห้องสมุด และหมวดภาษาไทยร่วมกัน (ซึ่งอาจต้องขอคำแนะนำวิธีจัดเก็บดอกไม้จากครูวิทยาศาสตร์) โดยให้นักเรียนจัดเก็บดอกไม้ใน

วรรณคดีเท่าที่หาได้ รวบรวมทำเป็นสมุดเก็บดอกไม้ในวรรณคดี พร้อมทั้งเขียนคำ-
ประพันธ์ ซึ่งกล่าวถึงดอกไม้ นั้น ๆ จากหนังสือวรรณคดีประกอบด้วย

อาจให้นักเรียนนำดอกไม้ที่จัดเก็บเหล่านี้ ประดิษฐ์เป็นของใช้ เช่น
ทำที่คั่นหนังสือ บัตรอวยพร บัตรขอบคุณ และอื่น ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมความคิด
ริเริ่มของนักเรียน ทั้งยังส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักรักธรรมชาติ รู้จักใช้เวลาว่างให้
เป็นประโยชน์ รวมทั้งเป็นการประหยัด และเมื่อมีโอกาสดำรงงานอดิเรก หารรายได้
ให้โรงเรียน หรือให้มหาวิทยาลัยไทย เช่น ในโอกาสจัดแสดงผลงานของนักเรียน
งานแสดงนิทรรศการปลายเทอม เป็นต้น

เรื่องตามเสด็จทอดพระเนตรสุริยุปราคาที่ตำบลหัวากอ

วรรณคดีเรื่องนี้เป็นตอนหนึ่งของพระนิพนธ์ "บันทึกความทรงจำของ
สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ภาณุ ทอนที่คัดเอามาเป็น
บทเรียนนี้ เป็นเหตุการณ์ตอนหนึ่งที่เกิดขึ้นในปลายสมัยของ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า-
เจ้าอยู่หัว เหตุการณ์นี้จัดว่าเป็นเหตุการณ์ที่สำคัญตอนหนึ่งในประวัติศาสตร์ไทย เป็น
เกียรติประวัติซึ่งก่อให้เกิดความภาคภูมิใจอย่างยิ่งของประเทศไทย ในด้านวิชาความรู้
ทางดาราศาสตร์ เพราะพระองค์สามารถทำนายวัน เวลา สถานที่ และลักษณะของ
สุริยุปราคาได้ถูกต้อง ทั้งที่สมัยนั้นเครื่องมือทางดาราศาสตร์ยังมีน้อยอยู่ และผลการ
คำนวณของพระองค์จักเป็นความก้าวหน้า "ละความใหม่อย่างหนึ่งในด้านดาราศาสตร์
(โหราศาสตร์ไทยไม่เชื่อว่าจะเกิดสุริยุปราคาเต็มดวงได้) แม้แต่ฝรั่งเองก็ยังค้นค้น
กับเหตุการณ์ในครั้งนี้ ฉะนั้น จึงสมควรที่อนุชนรุ่นหลังจะทราบเรื่องราวเหล่านี้ไว้ใน
การเรียน การสอนเรื่องนี้ ขอเสนอกิจกรรมต่าง ๆ คือ

1. การศึกษานอกสถานที่ เพื่อให้เข้าใจเรื่องนี้ดีขึ้น และจะทำให้นักเรียน
ไม่เบื่อหน่าย และเพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจ สนองความอยากรู้อยากเห็น ครู
ควรพานักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่

ก. พานักเรียนไปชมห้องน้ำจำลอง เพื่อให้ทราบเรื่องราวต่าง ๆ ของจักรวาล และจะได้เข้าใจถึงลักษณะการเกิดจันทรุปราคา และสุริยุปราคา ได้ยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นการทบทวนความรู้วิชาภูมิศาสตร์ของนักเรียนด้วย

ข. พานักเรียนไปเที่ยวตามป่าเขาในวันศุกร์สัปดาห์ ก่อนเดินทาง กุศุฉวน แนะนำเกี่ยวกับวิธีระวังรักษาสุขภาพในการเดินทางเข้าป่า เมื่อกลับมาให้นักเรียนเขียนบันทึกความทรงจำ เล่าเหตุการณ์ การเดินทาง สิ่งที่ได้พบเห็น และอื่น ๆ

2. การอ่าน การเขียน

ก. ให้นักเรียนอ่านเรื่องนี้ในใจ เพื่อเป็นการฝึกการอ่านในใจด้วย แล้วครูและนักเรียนช่วยกันตั้งปัญหาซักถามความเข้าใจตามท้องเรื่อง

ข. ให้อ่านหนังสือว่าด้วยเรื่อง สุริยุปราคา และจันทรุปราคา ประกอบ ภูที่ หน.58, หน.71, หน.72, ว.13 ก.20

ทั้งนี้บรรณารักษ์ควรจัดหนังสือเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้บริการครูและนักเรียนด้วย และอาจตัดเก็บภาพ และเรื่องเกี่ยวกับสุริยุปราคา จันทรุปราคา ไว้บริการด้วย

ค. เขียนแผนที่ และวาดภาพ เพื่อส่งเสริมจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เช่น

ให้นักเรียนเขียนแผนที่ แสดงเส้นทางที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จไปตำบลหว้ากอ

ให้วาดภาพที่แสดงผลที่ได้ประทับใจ ตามภาพพจน์ที่ได้จากการอ่าน

ให้วาดภาพสุริยุปราคาเต็มดวง จากความเข้าใจที่ได้จากหนังสือเรื่องสุริยุปราคาประกอบ

ประเภทที่ 3 วรรณคดีที่แสดงสุนทรียภาพ และอารมณ์ของภาษา

ภาพย่นหรือโคลงเห่เรือ

ภาพย่นหรือโคลงเห่เรือ พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่กัศมาเรียนมี 3 บท คือ บทเห่ชมกระบวนเรือ บทเห่ชมพระนคร และบทเห่เรือ่งพระร่วง ภาพย่นหรือโคลงเห่เรือนี้ เป็นวรรณคดีที่อ่านฟังเสียงเพื่อความไพเราะ งดงาม ของบทกลอน และภาษา ให้เกิดสุนทรียภาพเป็นสำคัญ ฉะนั้น กิจกรรมที่จะเสนอแนะโดยเฉพาะลงไป ได้แก่

1. การอ่าน และการฟัง เพื่อให้นักเรียนได้รับอารมณ์ และเกิดสุนทรียภาพ ครูควรให้นักเรียนได้ฟังเสียงเห่เรือท่านองต่าง ๆ ให้มาก โดยครูหรือวิทยากรขับร้องให้ฟัง หรืออาจฟังจากเทป แผ่นเสียง ทั้งนี้ให้นักเรียนหัดร้องตามด้วย และถ้าเป็นไปได้ควรใช้ห้องปฏิบัติการทางภาษา เพื่อให้นักเรียนได้ฟังได้ร้อง และได้ฟังเสียงขับร้องของตัวเอง เพื่อแก้ไขไปด้วย

ในฐานะที่ห้องสมุดเป็นที่รวมวัสดุทัศนวัสดุต่าง ๆ ห้องสมุดควรจัดวัสดุวัสดุเหล่านี้ไว้บริการครู และนักเรียน เช่น แผ่นเสียงเห่เรือท่านองต่าง ๆ ตอนต่าง ๆ ของกุฎลภา และของกรมศิลปากร

2. การศึกษานอกสถานที่

ก. นานักเรียนเข้าชมโรงเก็บเรือพระราชพิธี ทั้งนี้ นักเรียนจะได้เห็นเรือต่าง ๆ ในขบวนแห่ที่กล่าวถึงในบทเรียน จะเป็นการช่วยกระตุ้นให้นักเรียน

สนใจ ได้เห็นของจริง และยังช่วยให้เกิดสุนทรียภาพเมื่ออ่านกาพย์เห่เรือด้วย
ทั้งนี้ถ้าพานักเรียนเข้าชมไม่ได้ ครูอาจต้องใช้อุปกรณ์ช่วย เช่น
ภาพ, สมุดภาพ, บัตร ส.ค.ส. ฯลฯ โดยขอความร่วมมือจากบรรณารักษ์ก็ได้
ได้แก่ การใช้แผนภูมิ แสดงชื่อเรือต่าง ๆ ในขบวนเห่ ใช้หุ่นจำลองเรือที่เข้า
ขบวนเห่ให้นักเรียนชม หรืออาจใช้ภาพแสดงต่าง ๆ

ข. พานักเรียนเข้าชมพระบรมมหาราชวัง และสถานที่ต่าง ๆ
ที่กล่าวถึงในกาพย์เห่เรือ เช่น พระที่นั่งจักรี พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ฯลฯ

ค. พานักเรียนไปชมเรือพระร่วง ซึ่งเป็นเรือลำแรกของราชนาวิ-
ไทย ในปัจจุบันอยู่ที่กรมสรรพาวุธ บางนา และยังคงใช้ในราชการกองทัพเรือจนทุก
วันนี้¹

ทั้งนี้ถ้าไปชมสถานที่จริง ๆ ไม่ได้ ครูและบรรณารักษ์อาจร่วมมือกัน
จัดหาภาพสถานที่ต่าง ๆ ที่กล่าวถึงมาแสดงให้นักเรียนชมก็ได้

3. ค้นคว้าเพิ่มเติม

ให้นักเรียนศึกษาประเพณีการเห่เรือ ในโอกาสที่พระมหากษัตริย์เสด็จ
ทางชลมารค เช่น ศึกษาจุดมุ่งหมาย จังหวะหรือท่วงนองที่ใช้ในการเห่และอื่น ๆ
รวมทั้งศึกษาค้นคว้าเรื่องเรือพระร่วง เช่น สาเหตุที่ชื่อเรือรบลำนี้ ลักษณะของเรือ
ประโยชน์ของเรือ เป็นต้น แล้วรวบรวมใจความจากหนังสือเหล่านั้น เขียนส่งครูผู้สอน
หน.4, หน.24 ก.16

4. กิจกรรมช่วยส่งเสริมจินตนาการและความกตริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งอาจ
ทำได้หลายวิธี เช่น

ก. ให้นักเรียน วาดภาพขบวนเรือจากจินตนาการที่ได้จากการอ่าน
ประกอบกับสิ่งที่เคยรู้เคยเห็นมา

¹ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ แบบเรียนวรรณคดีไทยเล่ม 4
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, หน้า 420.

ข. ให้นักเรียนที่มีความสนใจ หรือมีความสามารถในการแต่งบท ร้อยกรอง แต่งโคลงหรือกาพย์ยานี พรรณนาความงามของสิ่งต่าง ๆ ทั้งนี้ครูอาจ เตรียมความคิด โดยให้อ่านและฟัง กาพย์หรือโคลงมาก ๆ ให้ดูภาพงาม ๆ เพื่อจะได้ มีแรงบันดาลใจในการเขียนบทร้อยกรอง โดยกำหนดหรือตกลงเนื้อหาด้วยกันก่อน ส่วนนักเรียน ที่ยังไม่สามารถแต่งบทร้อยกรอง ก็ให้พรรณนาเป็นร้อยแก้ว

ประเภทที่ 4 วรรณคดีประเภทละคร

กลอนบทละคร เรื่องพระร่วง

เรื่องพระร่วง เป็นกลอนละครว่า พระราชนิพนธ์ใน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยมีพระราชนิพนธ์จะแสดงตำนานของชาติไทย ตามที่ปรากฏในพงศาวดารเหนือ เพื่อจะให้ร้องฟังกันเล่น หรือเพื่อใช้แสดงละคร และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องการปลูกใจให้ประชาชนเกิดความรักชาติ ฉะนั้นกิจกรรมเฉพาะ ที่ต้องการเสนอแนะ ได้แก่

1. การอ่าน

ก. ให้นักเรียนอ่านเรื่องนี้ในใจ จับใจความ ย่อเรื่องราวในบทละคร นี้เขียนส่งครู ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนทราบเรื่องราวตามตำนาน ที่แสดงไว้ในบทละครนี้ ทั้ง ยังเป็นการฝึกให้นักเรียนรวบรวมความคิดด้วย

ห้องสมุดอาจจัดกิจกรรมสนับสนุนการอ่าน ด้วยการจัดนิทรรศการแนะนำ บทละคร ประเภทปลูกใจให้รักชาติ พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ 6 ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับ จุดประสงค์ของบทละครเรื่องนี้ บทละครที่บรรณารักษ์ควรจัดแนะนำ เช่น บทละคร พระราชนิพนธ์ เสียดสี ภูที่ ภ. 7

ข. ให้อ่านออกเสียง โดยกำหนดว่านักเรียนคนใดเป็นผู้อ่านบทของ ตัวละครตัวใด ทั้งนี้ให้สอดคล้องความรู้สึก ให้เหมาะสมกับบทในแต่ละตอน

ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนเข้าใจอุปนิสัยของตัวละคร และให้ได้รับความสนุก เพลิดเพลินในการอ่านด้วย

2. การฟัง เพื่อให้นักเรียนได้รับสความไพเราะของเพลง ครูควรหาแผ่นเสียง ขลุ่ยบันทึกลีเสียง หรือผู้ขับร้องเพลงในบทละครเรื่องพระร่วง มาเปิดหรือขับร้องให้นักเรียนได้ฟังทั่วห้อง และหัดขับร้องด้วย

3. การศึกษานอกสถานที่

ก. พานักเรียนไปทัศนศึกษาที่จังหวัดสุโขทัย เพื่อชมโบราณสถานและโบราณวัตถุต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องพระร่วง

ข. พานักเรียนไปชมละคร และการแสดงอื่น ๆ เกี่ยวกับเรื่องพระร่วง (ถ้ามี)

4. จัดอภิปราย

ก. จัดอภิปรายในชั้นเรียน โดยครูเป็นผู้นำอภิปราย ให้นักเรียนสังเกตและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอุปนิสัยตัวละครสำคัญในเรื่อง เช่น พระร่วง พระยาเคโซ นางจันทน์ นายมัน เป็นต้น ให้นักเรียนชี้แจงเหตุผลประกอบด้วย ทั้งนี้ นักเรียนอาจมีความคิดเห็นต่างกันได้ อาจถกเถียงกันโดยใช้เหตุผล

ข. จัดอภิปรายในชั้นเรียน โดยแนะให้นักเรียนสังเกตลักษณะบังคับของคำประพันธ์ในกลอนบทละครนี้ เพื่อรวบรวมลักษณะคำประพันธ์ที่ใช้ เมื่ออภิปรายเสร็จแล้ว ครูควรใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน เช่น แผนภูมิแสดงแผนผังของกลอนบทละคร แผนภูมิแสดงตัวอย่างคำประพันธ์ เป็นต้น

อุปกรณ์ดังกล่าวนี้ ครูและบรรณารักษ์ อาจจัดทำร่วมกัน โดยให้นักเรียนช่วยจัดทำ หรือมีส่วนร่วมในการจัดทำโดยใช้วัสดุของห้องสมุด เช่น กระดาษ สี เป็นต้น

5. กิจกรรมประกอบเพื่อส่งเสริมจินตนาการ และความกิริเริ่มสร้างสรรค์

ก. ให้นักเรียนเลือกข้อความตอนใดตอนหนึ่ง ที่นักเรียนศีกษาอ่านแล้วให้ภาพพจน์ เขียนภาพที่ได้จากจินตนาการในการอ่านข้อความตอนนั้น ๆ

ข. จัดนิทรรศการแสดงผลภาพเหตุการณ์สำคัญ ๆ พร้อมทั้งเขียน
กลอนสั้น ๆ บรรยายประกอบภาพ (กลอนบรรยายนี้ควรส่งเสริมให้นักเรียนแต่งเอง)
ทั้งนี้อาจหาโดยแต่งป้ายประกาศ หรือตกแต่งกะเบทรายใช้ตุ๊กตาเล็ก ๆ แทนตัวละคร
แสดงผลภาพเหตุการณ์สำคัญตลอดเรื่อง

ค. จัดทำสมุดภาพเรื่องพระร่วง เล่าเหตุการณ์ตามลำดับเหตุการณ์
ตามท้องเรื่อง และทำสมุดภาพเกี่ยวกับเมืองสุโขทัย มีสถานที่สำคัญ ๆ ในเมืองสุโขทัย
ภาพพระพุทธรูปสมัยสุโขทัย ภาพจำลองศิลาจารึก เป็นต้น

ทั้งนี้ นักเรียนต้องกันคว้าหาหลักฐานจากห้องสมุด ห้องสมุดควรหาวิธี
ป้องกันมิให้นักเรียนคัดภาพจากหนังสือด้วย ซึ่งอาจทำได้โดยอาศัยความร่วมมือระหว่าง
บรรณารักษ์กับครู บรรณารักษ์ควรชี้แจงให้นักเรียนทราบว่าหนังสือเป็นของส่วนรวม
นักเรียนควรรักษาสมบัติส่วนรวมไว้ เป็นต้น และครูควรสั่งห้ามนักเรียนคัดภาพเหล่านั้น
จากห้องสมุด โดยแนะนำให้นักเรียนเขียนภาพขึ้นเอง อาศัยตัวอย่างจากหนังสือเหล่านั้น

ห้องสมุดควรจัดหาหนังสือเกี่ยวกับเรื่องเมืองสุโขทัย ไว้บริการนักเรียน
และครู กุที่ หน.21, หน. 32, หน.37, หน.47, หน.48, หน.53, หน.54, หน.55
หน.57, ภ.10, ภ.17, ภ.19

บรรณารักษ์อาจจัดกิจกรรมสนับสนุน โดยจัดประกวดภาพเขียนประกอบ
บทละคร เรื่องพระร่วง

บทละครพระราชนิพนธ์เรื่อง "จักรการรับเสด็จ"

บทละครเรื่องนี้ เป็นบทละครพูดชวนหัว มีจุดมุ่งหมาย เพื่อเสียดสี
ประชดประชันสังคมในสมัยนั้น ที่ชอบทำงานเอาหน้า ประจบประแจงเจ้านายโดยการ
ต้อนรับขับสู้เป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "การจักรการรับเสด็จ" รวมทั้งสังคมที่
เห่อฝรั่งด้วย ในการเขียนบทละครเรื่องนี้ผู้เขียนได้ค่อย ๆ สะสมอารมณ์ขันให้ผู้อ่าน
จนกระทั่งถึงจุดสุดยอดที่ไ้ทราบว่พระเจ้าอยู่หัวไม่เสด็จ กิจกรรมที่ขอเสนอแนะสำหรับ
ประกอบการเรียนการสอนวรรณคดีเรื่องนี้ ได้แก่

1. การอ่าน และการแสดง

ก. ให้นักเรียนแต่ละคนรับบทตัวละครแต่ละตัว (ครูควรกำหนดให้นักเรียนไว้สัก 3 ชุด) ให้อ่านออกเสียงโดยใช้คำพูดและท่าทางให้สมบทที่อ่านอยู่ เริ่มตั้งแต่ชุด 1 เมื่อจบตอนก็เปลี่ยนให้นักเรียนชุดใหม่อ่านบ้าง

ข. จัดให้แสดงละครพูด โดยครูเตรียมแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่ม 1 ถือกลุ่มที่เป็นตัวแสดง กลุ่มนี้ต้องไปซ้อมบทบาทไว้ให้ดี อาจแบ่งให้นักเรียนในกลุ่มเป็นกบฏหลัก 2 คน แต่ต้องซ้อมกันมาเป็นอย่างดี กลุ่มที่ 2 ให้มีหน้าที่จัดฉาก และเตรียมสถานที่ กลุ่ม 3 ให้จัดหาเครื่องแต่งตัวละคร

ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ซึ่งจะทำให้เกิดความภูมิใจและสนใจยิ่งขึ้น

2. การศึกษานอกสถานที่

โดยหาโอกาสพานักเรียนไปชมละครพูดที่จัดแสดงตามที่ตั้งต่าง ๆ

3. จดอภิปราย

ก. จดอภิปรายในชั้นเรียน โดยครูเป็นผู้ตั้งปัญหาให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็น เช่น

1) พระยากริบุญวิริยเป็นกษัตริย์อย่างไร เหมาะสมจะเป็นผู้นำไหม ถ้านักเรียนตอบว่าไม่เหมาะสม ถามต่อไปว่าเพราะอะไร และควรให้นักเรียนช่วยกันรวบรวมคำว่า ลักษณะของผู้นำควรจะเป็นอย่างไร

2) นายชั้นมีบทบาทสำคัญในละครเรื่องนี้อย่างไร

3) พระยาศรีบุญวิริยจัดการต้อนรับเสด็จอย่างไรบ้าง

ฯลฯ

ข. ให้นักเรียนช่วยกันรวบรวมคำศัพท์ ข้อความต่าง ๆ ที่เข้าใจยากในเรื่องนี้ แล้วช่วยกันอภิปรายว่าหมายความว่าอย่างไร และถ้าศัพท์คำใดเป็นศัพท์สมัยก่อน ให้บอกด้วยว่าสมัยนี้ใช้อย่างไร คำศัพท์และข้อความเหล่านั้น เช่น

- 1) อ้ายชั้น หมายถึงใคร
- 2) กอฝรั่ง
- 3) เสียงโก้เจียนทีเคียวขอรับ
- 4) เสื้อผ้าของคุณส่งไปฟอก
- 5) เกี้ยวผมก็จะเือกสะเด็นลงมาคอหักตาย

ฯลฯ

ก. จักอภิปรายกลุ่ม เรื่อง "อุปนิสัยของตัวละครที่สำคัญจากเรื่อง จักการรับเสด็จ" ในการอภิปรายครั้งนี้ ผู้อภิปรายต้องสามารถจับอุปนิสัยต่าง ๆ ของตัวละครที่สำคัญให้ได้ เพราะฉะนั้น ครูจะต้องให้คำปรึกษาแนะนำอย่างใกล้ชิด

ง. เชิญผู้ทรงคุณวุฒิ อภิปรายเรื่อง อิทธิพลของชาวตะวันตก ที่มีต่อชาวไทย ให้นักเรียนเข้าฟัง พร้อมรวบรวมใจความเขียนส่งครู

จ. ให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ คติหรือข้อคิดที่ได้จากบทละครเรื่องนี้ เช่น การจะทำอะไร หรือเชื่ออะไรควรพิจารณาไตร่ตรองให้รอบคอบเสียก่อน หรืออย่าทำงานเอาหน้า เป็นต้น

ฉ. ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่า เรื่องจักการรับเสด็จนี้ ตอนใดเป็นตอนที่ให้อารมณ์มากที่สุด ซึ่งนักเรียนอาจตอบกันเป็นหลายตอน หรือบางคนอาจเห็นว่า มีตอนขบขันหลายตอน แต่อาจมีบางคนที่ตอบว่า ตอนสุดท้ายที่รู้ว่าพระเจ้าอยู่หัวไม่เสด็จ เป็นตอนที่ให้อารมณ์มากที่สุด เป็นต้น

4. การพูด

ก. ให้นักเรียนช่วยกันเล่าเรื่องเกี่ยวกับ การจักการรับเสด็จหรือ การจัดการต้อนรับผู้ใหญ่ ผู้มีอำนาจ ให้นักเรียนยกยอขึ้นมา แล้วครูช่วยสรุปสิ่งที่นักเรียนพูด โดยชี้ให้เห็นว่าการจักการรับเสด็จ หรือจัดการต้อนรับผู้ใหญ่ มักทำกันเป็นการใหญ่ เพื่อให้ถูกใจผู้มาเป็นสำคัญ รัชกาลที่ 6 จึงเขียนเรื่องในทำนองนี้ขึ้น เพื่อเสียดสี ประชดประชัน เพื่อจะชี้ให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ โดยการแทรกอารมณ์ขัน ในทำนองเรื่องชวนขัน

5. กิจกรรมที่ส่งเสริมจินตนาการ และความคิดริเริ่ม

ก. ให้นักเรียนแต่งกายตัวละครในเรื่องจักรการรับเสด็จ ที่ได้จากการบรรยายไว้ในเรื่อง ประกอบกับจินตนาการของนักเรียน ด้วยการยืดแบบการแต่งกายของชายหญิงในสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นแนว ซึ่งอาจทำได้โดยการวาดภาพ การแต่งตุ๊กตา หรือ แต่งตัวนักเรียนเองก็ได้ และให้สังเกตความแตกต่างกับการแต่งกายในปัจจุบัน

ห้องสมุดอาจจัดกิจกรรมประกอบ โดยจัดนิทรรศการแสดงการแต่งกายของชายหญิงในสมัยรัชกาลที่ 6 เพื่อให้นักเรียนได้เห็นเป็นแบบอย่าง ซึ่งควรแนะนำหนังสือที่ว่าด้วยการแต่งกายของคนไทยในสมัยต่าง ๆ ประกอบด้วย หรืออาจคัดถ้อยคำที่แสดงถึงการแต่งกายของคนในสมัยนี้ประกอบก็ได้ ฎที่ หน.57, ภ.11

ข. ให้นักเรียนช่วยกันสร้างหุ่นจากองเวทิละคร เป็นสามมิติ โดยให้มีการจัดฉากตามภาพที่ได้จากการอ่าน

ประเภทที่ 5 เรื่องประเภทสอนใจ ให้เกิดความคิด

พระราชดำรัสตอบเนื่องในงานพระราชพิธีตรึงมงคล

วรรณคดีเรื่องนี้ เป็นพระราชดำรัสที่บ่งชี้ถึงหมายล้นใหญ่ มุ่งที่จะสอนครู และนักเรียนในโรงเรียนมหาดเล็กหลวง ให้ประพฤติอยู่ในทางที่ถูกที่ควร และให้ทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด กิจกรรมที่ขอเสนอแนะในเรื่องนี้ ได้แก่

1. การอ่าน และการเขียน

ก. ให้นักเรียนอ่านและหัดจับใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้าให้ได้ โดยครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ เสร็จแล้วให้นักเรียนย่อโดยจับใจความจากพระราชดำรัสนี้ ตลอดเรื่อง เขียนเป็นความสั้น ๆ กระชับรัด คัญภาษาร้อยแก้วที่สละสลวย

2. จักอภิปราช

ก. ให้นักเรียนช่วยกันรวบรวมข้อความบางตอนในพระราชดำรัสที่เข้าใจยาก ช่วยกันแสดงความคิดเห็น แล้วให้นักเรียนช่วยกันอธิบาย เช่น

"เราได้ฟังคำพระยาไพศาล ฯ กล่าวเป็นที่รับใจ การยกพระราชกรณียกิจของพระเจ้าแผ่นดินขึ้นกล่าวเพื่อให้ทรงระลึกเป็นเครื่องสำราญพระราชฤทัยในราชกิจ ซึ่งได้ทรงกระทำสำเร็จแล้ว หรือเพื่อทรงตรวจตราแก้ไขต่อไป เป็นธรรมเนียมที่มีสืบมาแต่ครั้งโบราณ"¹

จ. ให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิด จากพระราชดำรัสที่ว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีความคิดเห็นในเรื่องเกี่ยวกับศาสนาอย่างไร และนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างไร พร้อมทั้งให้แสดงเหตุผลประกอบด้วย

ก. ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่า ถ้านักเรียนเป็นนักเรียนโรงเรียนมหาดเล็กหลวง นักเรียนได้ฟังพระราชดำรัสแล้ว นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร ? นักเรียนจะปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระองค์หรือไม่ เพราะเหตุไร ? แล้วแล้วครูต้องเป็นผู้สรุปชี้แจงให้ฟังว่า ถึงแม้ว่านักเรียนจะไม่ได้เป็นนักเรียนในโรงเรียนมหาดเล็กหลวงก็ตาม แต่นักเรียนก็เป็นนักเรียนเช่นกัน นักเรียนจึงควรปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระองค์ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของนักเรียนเอง และเพื่อนำชื่อเสียงมาสู่โรงเรียนของเรา

3. การศึกษานอกสถานที่

ควรพานักเรียนไปชมพระราชพิธีฉลองพระเศวตฉัตร (เก้าปี) หรืออาจพาไปดูภาพยนตร์เกี่ยวกับพระราชพิธีนี้

ในการนี้ห้องสมุดกับครูผู้สอนอาจร่วมมือกันจัดทำภาพยนตร์เกี่ยวกับพระราชพิธีนี้มาฉายให้นักเรียนชม หรือเชิญวิทยากรมาบรรยาย เรื่องพระราชพิธีฉลองเศวตฉัตรให้นักเรียนฟังก็ได้ ทั้งนี้ห้องสมุดควรจัดแนะนำหนังสือที่กล่าวถึงพระราชพิธีนี้ด้วย

4. การกันกว่าเพิ่มเติม

ควรให้นักเรียนกันกว่าเกี่ยวกับ พระราชพิธีฉัตรมงคล จากหนังสือพระราชพิธีสิบสองเดือน แล้วครูตั้งคำถามให้นักเรียนช่วยกันตอบให้เป็นเรื่องราว และช่วยกันเรียบเรียงเรื่องราวเกี่ยวกับพระราชพิธีฉัตรมงคล พร้อมกันนั้นครูควรใช้คำถาม

¹ ศึกษานิเทศการ, กระทรวง แบบเรียนวรรณคดีไทย เล่ม 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ หน้า 253.

ท้าวความถึงวันฉัตรมงคลในรัชกาลปัจจุบันด้วย

ห้องสมุดควรจัดหนังสือ พระราชพิธีสิบสองเดือนไว้บริการครูและนักเรียน
จุดจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ พระราชพิธีสิบสองเดือน
องค์การคำของครูสภา, 2509. 3 เล่ม

กล่าวถึงพระราชพิธีต่าง ๆ ที่จัดขึ้นทั้ง 12 เดือน โดยเริ่มตั้งแต่
พระราชพิธีในเดือนอ้าย ถึงเดือน 12 เมื่อกล่าวถึงพิธีใด ทรงเริ่มค้นคว้าเรื่องราวเดิม
ของพระราชพิธีนั้นก่อน แล้วทรงชี้แจงเหตุการณ์ที่ไ้แก้ไขเปลี่ยนแปลงมาโดยลำดับ จนถึง
เล็ก หรือคงทำพระราชพิธีนั้นอยู่อย่างไร

เรื่องนิทานที่ข้าพเจ้าชอบ

วรรณคดีเรื่องนี้เป็นบทประพันธ์ของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี ใช้นาม
ปากกาในการประพันธ์เรื่องนี้ว่า "ครูเทพ" แต่งเป็นกาพย์ห่อโคลง เป็นเรื่องที่มุ่งให้
คติเตือนใจในการปฏิบัติตน โดยยกการปฏิบัติตนของนกต่างตัวไว้ให้เป็นข้อคิด ฉะนั้น
กิจกรรมที่ตองการเสนอแนะ สำหรับเรื่องนี้ ไ้แก่

1. การฟัง

ก. ให้นักเรียนฟังเสียงอ่านกาพย์ห่อโคลงของนิทานเรื่องนี้จากแผ่นเสียง
เทป หรือครูอ่านให้ฟัง เพื่อให้ได้รับความไพเราะ ตามจังหวะ และลีลาของคำประพันธ์
และให้นักเรียนอ่านคำนองเสนาะด้วย ทั้งนี้ครูอาจให้นักเรียนอ่านคำนองเสนาะก่อน ฟัง
ก็ได้ เพื่อเป็นการทดสอบความสามารถในการอ่านคำประพันธ์ไปด้วย เพราะนักเรียน
เคยอ่านและฟังกาพย์ห่อโคลงมาแล้วจากบทเนื้อเรื่อง

ห้องสมุดควรหาอัดเสียง อ่านกาพย์ห่อโคลงเรื่องนี้ไว้บริการครูด้วย หรือ
อาจร่วมมือกับครูให้ครูเป็นผู้จัดทำบันทึกเสียงก็ได้

ข. ฟังการอภิปรายหรือการบรรยายของวิทยากร เรื่อง "การเลือกคบ
มิตร และการปฏิบัติต่อมิตร" หรืออาจให้นักเรียนจัดทำอภิปรายกันเองก็ได้ ด้วยการค้นคว้า
ตระเตรียมจากการอ่าน การฟัง และประสบการณ์ของนักเรียนเอง ซึ่งนักเรียนจะต้อง

อาศัยอ่านจากหนังสือและวารสารต่าง ๆ ของห้องสมุด

2. การอ่าน และการเขียน

ก. ให้นักเรียนอ่านกาพย์ห่อโคลงเรื่องนี้ แล้วนำความเข้าใจมาเขียนเป็นร้อยแก้วสั้น ๆ เสียใหม่ ให้ได้ความชัดเจน สละสลวย

ข. ครูแนะนำให้นักเรียนลองเขียนคำประพันธ์ชนิดกาพย์ห่อโคลง ซึ่งนักเรียนเคยเรียนและเคยอ่านมาแล้วในหนังสือ โดยอาจให้บรรยายเหตุการณ์ บรรยายภาพ หรืออื่น ๆ คนละ 1 หรือ 2 บท

ทั้งนี้ครูอาจให้นักเรียนหาบทประพันธ์ที่แต่งด้วยกาพย์ยานี หรือกาพย์ห่อโคลงที่ไพเราะ มาอ่านสู่กันฟังในห้องเรียนก่อน เพื่อเป็นการเตรียมจิตใจให้นักเรียนสนใจและเห็นความไพเราะของคำประพันธ์

ก. ให้นักเรียนแต่งนิทานเกี่ยวกับสัตว์ชนิดใดชนิดหนึ่งที่มีธรรมชาติหรืออุปนิสัยน่าสนใจ โดยผูกเรื่องขึ้นตามแนวของเรื่องนี้ก็ได้ หรือผูกเรื่องอย่างหนึ่งอย่างใดตามความนึก และจินตนาการของนักเรียน และถ้าใครมีความสามารถอาจให้แต่งเป็นกาพย์ห่อโคลง

ทั้งนี้ห้องสมุดอาจจัดกิจกรรมสนับสนุน โดยจัดประกวดนิทานหรือจัดเล่านิทานจากหนังสือนิทานต่าง ๆ ในห้องสมุด หรือจัดประกวดเล่านิทานที่นักเรียนคิด โดยให้นักเรียนหาอ่านจากนิทานในห้องสมุดมาเล่า ซึ่งจะช่วยให้ส่งเสริมการอ่าน และเป็นการแนะนำหนังสือให้ผู้อ่านคนอื่นรู้จักด้วย (ดูหนังสือนิทานท้ายบท)

3. การอภิปราย

ก. จัดอภิปรายเรื่อง "ธรรมชาติของค้างคาว" โดยให้นักเรียนเตรียมตัวกันคว้ามามาก่อน อาจจัดแต่งป้ายประกาศแสดงภาพเกี่ยวกับชีวิตและธรรมชาติของค้างคาวควบคู่ไปด้วย โดยเฉพาะในห้องเรียนก็ได้

ในการจัดนิทรรศการนี้ ห้องสมุดอาจให้ความร่วมมือจัดกิจกรรมนี้ในห้องสมุด หากภาพประทับใจ พร้อมทั้งเสนอหนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและชีวิตของ

คํางาวกวมไปควย

ข. ใหนักเรียนร่วยกันแสดงความคิดเห็นตําง ๆ เกี่ยวกับเรื่องนี้ เช่น กติที่ไดจวกการอํานนทานเรื่องนี้ ใให้เลาประสมการณใหนักเรียนเคยพบเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของเพื่อนผูงพรอมเปรียบเทียบถึงชีวิตและนิสัยของคํางาวไปควย ฯลฯ

ค. ใหนักเรียนสังเกตุอุปนิสัยของสัตวเลี้ยงในบาน เช่น แมว สุนัข ฯลฯ แลวนํามาเลาสูกันฟัง พรอมทั้งเปรียบเทียบกับนิสัยของกนไปควย เช่น แมวมีนิสัยประจบประแจง เคลาเคลียกับทุก ๆ กน สุนัขจะรักซื่อสัตยตอเจาของเพียงกนเดียว

4. จัทธิกรรมเพื่อสงเสริมจินตนาการและความกิริเริ่ม

ก. แบนักเรียนเป็นกลุม ๆ ใให้แต่ละกลุมร่วยกันแปลงนิทานเรื่องนี้ แลวครูทองตรวจ แกไข และติชม และอาจนบทละครที่กํามาแสดงกันใชั้นเรียนก็ได

ข. ใหนักเรียนทําสุมภาพ สะสมภาพลัทธิสื่เทา สองเทา โดยแบงไวเป็นประเภท ๆ และเขียนข้อความสั้น ๆ หรือเขียนเป็นภาพยยานี หรือโคลง อธิบายอุปนิสัยของสัตวชนิดนั้น ๆ ประกอบ

เรื่องความกิติไมรูจักดินสูญ

วรรณคดีเรื่องนี้ กํามาจากหนังสือธรรมจริยา ของมหาอํามาตย์เอก เจาพระยาธรรมศักดิ์มนตรี ซึ่งเขียนเป็นรอยแกว และมีจุดประสงค์ใให้เป็นเกรืองเตือนใจเขาวชน ใให้ระลึกถึงบุญคุณของบุคคลรุ่นกอน ที่ไดสร้างสิ่งอํานวยความสะดวกแกตน ตลอดจนผู้รวงคุณงามความกิติไปรากฏ ใให้เขาวชนเกิดความรู้สึกอยากบําเพ็ญตนใเป็นประโยชน์บาง กิจกรรม และบริการที่เสนอแนะมีดังตอไปนี้

1. การอ่าน การฟัง และการเขียน

ก. ใหนักเรียนอ่านเรื่องนี้ใใจ พรอมทั้งจับใจความของเรื่องใให้ไดทั้งนี้เพื่อเป็นการฝึกทักษะการอ่าน จับใจความ เข้าใจจุดมุ่งหมายของผู้เขียน เมื่อครูให้เวลานักเรียนอ่านและรวบรวมความคิดแลว ใหนักเรียนร่วยกันเลาเรื่อง ทั้งนี้ครูควรทํานาที่ปะติดปะตอความให้

หรืออาจหาโดยการที่ครูตั้งคำถามให้นักเรียนช่วยกันรวบรวมความคิด จากเรื่องเป็นเชิงชวนสนทนา เช่น ถามว่าผู้ที่ทำความดีให้ปรากฏไว้ในโลก ที่กล่าวไว้ในเรื่องนี้ใครบ้าง เขาทำอะไร และเสร็จแล้วได้รับผลตอบแทนอย่างไรบ้าง

ข. นักเรียนและครู ช่วยกันหาหนทาง หรือบทความ ที่กล่าวถึงบุคคลที่ สร้างความดีให้ปรากฏแก่โลก พร้อมทั้งผลของความดีที่บุคคลนั้น ๆ ได้รับ มาเล่าสู่กันฟัง โดยให้นักเรียนอ่านนิทานหรือบทความเหล่านี้จากห้องสมุด และเก็บย่อใจความมาเล่า เสร็จแล้วอาจเก็บรวบรวมไว้เป็นสมุดก็ได้

ทั้งนี้ห้องสมุดจะให้บริการนิทานและบทความเหล่านี้ไว้บริการนักเรียน (ดูหนังสือนิทานท้ายบท)

ค. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ให้กันคว่ำ รวบรวม รายชื่อและ เรื่องราวของผู้ที่ทำประโยชน์ให้แก่โลก และประเทศชาติอย่างย่อ ๆ โดยอาจจัดแบ่ง ตามสาขาวิชาต่าง ๆ แล้วรวบรวมขึ้นไว้เป็นเล่ม

ห้องสมุดควรจัดหาหนังสือเหล่านี้ไว้บริการ ได้แก่ หนังสือประเภทชีวประวัติ บุคคลสำคัญต่าง ๆ ภูที่ หน.8, หน.9, หน.14, หน.17 ฯลฯ

ง. เชิญวิทยากร อภิปราย บรรยายเรื่อง "หน้าที่อันพึงปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์" หรือ "บุคคลอันทำประโยชน์ให้กับชาติไทย" หรือเรื่องอื่นใดที่ตนเองสนใจให้นักเรียนฟังและจับเรื่องราวเนื้อหาสาระเขียนส่งครูผู้สอน

กิจกรรมนี้ห้องสมุดกับครูผู้สอน อาจให้ความร่วมมือกัน เชิญวิทยากรมา บรรยายโดยใช้สถานที่ของห้องสมุด เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนชั้นอื่น ๆ เข้าฟังอย่างกว้างขวาง

2. กิจกรรมเพื่อส่งเสริมจินตนาการ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ก. ให้นักเรียนเขียนบทความแสดงความคิดเห็นว่า ถ้านักเรียนมีโอกาส ทำคุณงามความดีให้ปรากฏแก่โลก หรือแก่ประเทศชาติ นักเรียนจะทำอะไรบ้าง และจะ ทำอย่างไร พร้อมทั้งให้นักเรียนทั้งชอบบทความของตนเองด้วย

ข. ครูหาภาพการทำประโยชน์ต่าง ๆ เช่น ภาพช่วยคนตกน้ำ ภาพช่วย คนชรา ฯลฯ ให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนเขียนนิทาน หรือเรื่องราวที่ได้จากจินตนาการ จากการดูภาพนี้

โคลงคันวิวิธมาลี อธิบาย "อตุตาหิ อตุตาโน นาโถ"

"คนนั้นแหละเป็นที่พึ่งแห่งตน"

วรรณคดีเรื่องนี้ นำมาจากหนังสือ "คำประพันธ์บางเรื่อง" ของ พระยาอุปกิตศิลปสาร แต่งด้วยโคลงสี่วิวิธมาลี อธิบายความจากพุทธภาษิต "อตุตาหิ อตุตาโน นาโถ" ต้องการจะสอนให้คนรู้จักพึ่งตนเองเป็นสำคัญ กิจกรรมและบริการ ที่ต้องการเสนอแนะสำหรับเรื่องนี้มีดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมเพื่อให้เข้าใจเรื่อง

ก. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ให้มีจำนวนกลุ่มเท่ากับจำนวนโคลง ในเรื่องนี้ แล้วให้แต่ละกลุ่มแยกคำประพันธ์แต่ละบท โดยการเขียนส่งให้ครูตรวจแก้ก่อน นามาอธิบายให้เพื่อนในชั้นฟัง เริ่มตั้งแต่บทแรกถึงบทสุดท้าย ด้วยวิธีอ่านคำประพันธ์ให้ เพื่อนฟัง พร้อมทั้งอธิบายความหมายของคำศัพท์ในบท โดยอาจใช้บัตรคำ หรือด้วยการ ให้เพื่อนจับคู่ระหว่างศัพท์กับความหมายของคำศัพท์นั้น ๆ ทำความเข้าใจเรื่อง แล้วจึง ถอดคำประพันธ์อีกครั้งหนึ่ง

2. การฟัง และการอ่าน

ก. ให้นักเรียนฟังอ่านทำนองเสนาะของโคลงเรื่องนี้ จากเทป แผ่นเสียง และให้ฝึกหัดอ่านตามบ้างหลาย ๆ ครั้ง

ให้นักเรียนและครูช่วยกันหาคำประพันธ์ที่แต่งด้วยโคลงคันวิวิธมาลี ที่ไพเราะ หรือมีคติ มาอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ เพื่อฟังเสียง จังหวะ เพื่อได้รับ รสไพเราะของร้อยกรอง

3. การสนทนา หรือการอภิปราย

ก. ครูชวนสนทนาในหัวข้อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ เช่น คนเป็นที่พึ่งของ ตน หมายความว่าอย่างไร หรือให้นักเรียนช่วยกันยกสำนวนหรือคำพังเพยที่ สนับสนุนพุทธภาษิตนี้ หรือในฐานะที่เป็นนักเรียน เราจะช่วยตัวเองได้อย่างไรบ้าง เป็นต้น พร้อมทั้งหาตัวอย่างแสดงให้เห็นจริง อวยกตัวอย่างบุคคลในชีวิตจริงก็ได้

ข. ให้นักเรียนช่วยกันรวบรวมพุทธภาษิตต่าง ๆ พร้อมทั้งช่วยกันอธิบาย แสดงความกึกกั่นเกี่ยวกับพุทธภาษิตนั้น ๆ เช่น วาจาจริงเป็นสิ่งไม่ตาย, ขรรคม่อมรักษา ผู้ประพฤติธรรม, ความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ เป็นต้น

ค. นักเรียนและครูช่วยกันรวบรวมลักษณะข้อบังคับของโคลงฉันท์วิธีมาลี จากกาพย์ประพันธ์เรื่องนี้ แล้วจึงได้เขียนแผนผังและอธิบายให้นักเรียนฟังเพิ่มเติมอีกครั้ง ซึ่งทั้งนี้จะเป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักสังเกต เก็บรวบรวมลักษณะต่าง ๆ ของคำประพันธ์ได้

ง. ครูชวนสนทนา หรือนำการอธิบาย ในหัวข้อที่ว่า "พุทธภาษิต อุตุนาถิ อุตุนา นานาโต กับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน" ทั้งนี้จะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จัก คิดอ่าน เชื่อมโยง เปรียบเทียบกับสิ่งที่พบเห็นในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน และเพื่อให้ นักเรียนเข้าใจการดำเนินชีวิตในปัจจุบันให้ดียิ่งขึ้นด้วย

กลอนสุภาพ "มนุษย์เรามีชีวิตจริงไหน ๑"

วรรณคดีเรื่องนี้ มุ่งที่จะสอนและให้ข้อคิดว่าชีวิตของคนเรานั้น เมื่อ ภายหลังแล้วมิได้ทิ้งอะไรไว้ในโลกเลย นอกจากชื่อเสียง งดงามความดีเท่านั้น ดังคำ ประพันธ์ว่า

“ พฤษภกาสร

โพนตเสณงคง

นรชาติวางวาย

สถิตทั่วแต่ชีวิตี

อิกกุญชรอันปลดปลง

สำคัญหมายในกายมี

มลายสิ้นทั้งอินทรีย์

ประคัมไว้ในโลกา ” 1

¹ ศึกษาธิการ, กระทรวง แบบเรียนวรรณคดีไทย เล่ม 1. หน้า 310.

เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการสร้างความคิด และการทำประโยชน์ไว้
ให้บุคคลรุ่นหลัง ทั้งนี้การที่เราได้อยู่ในโลกด้วยความสุขสบายในปัจจุบัน ก็เพราะ
ได้อาศัยคุณงามความดีของบุคคลแต่ก่อน ฉะนั้นกิจกรรมและบริการที่จะเสนอแนะใน
เรื่องนี้จึงมีดังต่อไปนี้

1. การฟัง และการอ่าน

ให้นักเรียนได้ฟัง และได้อ่านทานของเสนาะ เพื่อให้ได้รับรสไพเราะ
ของกลอน และได้รับภาพเพลิดเพลินในการอ่านวรรณคดีเรื่องนี้ ทั้งยังเป็นการฝึก
ทักษะในการอ่านบทร้อยกรองด้วย แต่ครูอาจต้องเลือกให้นักเรียนอ่านเป็นบางตอน
เท่านั้น เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ต่อจากนั้นควรให้นักเรียนอ่านเอาเอง
แล้วรวบรวมแนวความคิด ใจความสำคัญเขียนเป็นย่อความส่งครู ซึ่งครูจะต้องตรวจแก้
ภาษาให้ด้วย ทั้งนี้จะได้เป็นการฝึกภาษาประกอบด้วยได้อ่านและได้รวบรวมความคิด
จากเรื่องด้วย

อย่างไรก็ตาม เมื่อให้นักเรียนอ่านแล้ว ครูอาจจัดกิจกรรมอื่นนอกจาก
การเขียนก็ได้ เช่น ให้อภิปราย หรือแสดงความคิดเห็นว่า มนุษย์เรามีสิทธิ์ตรงไหน
โดยการหยิบยกเอาความคิดเห็นของผู้แต่งมาถ่วงถ่วง พร้อมทั้งให้นักเรียนแสดงความ
คิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้เพิ่มเติมด้วย

2. กิจกรรมประเภทส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ก. จัดอภิปรายในห้องเรียน โดยครูเป็นผู้นำการอภิปราย ให้นักเรียน
แสดงความคิดเห็นว่า ถ้านักเรียนมีโอกาสจะทำคุณประโยชน์ให้กับโรงเรียน
ของเรา หรือหมู่บ้านของเราแล้ว ใครคิดจะทำอะไรบ้าง เพราะเหตุไร เมื่อ
อภิปรายจบแล้วให้นำเอาความคิดที่จะทำประโยชน์ ซึ่งพอจะทำได้มาปฏิบัติจริง ๆ

ข. ให้นักเรียนลองนำเอาส่วนต่าง ๆ ของพืช และสัตว์มาใช้ให้เป็น
ประโยชน์ด้วยการนำมาประดิษฐ์เป็นสิ่งของเครื่องใช้ ใครจะประดิษฐ์อะไรก็ได้
คนละ 1 ชิ้น เช่น นำใบลานมาทำที่กันหนังสือ บักร ส.ค.ส. นานั่งสัตว์มา

ประติมากรรมเป็นสายนาฬิกา กระเป๋าลิเกะสางค์ เป็นต้น

กิจกรรมอันนี้ ครูผู้สอนอาจขอความร่วมมือจากครูศิลปะก็ได้ ในการนั้นนอกจากนักเรียนจะมองเห็นประโยชน์ของสัตว์และพืชเหล่านั้นแล้ว นักเรียนยังจะรู้จักประติมากรรมสิ่งของเครื่องใช้ รู้จักใช้ความคิดสร้างสรรค์ และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ทั้งสิ่งของเหล่านั้นอาจขายได้อีกด้วย

เมื่อนักเรียนทำกิจกรรมนี้เสร็จแล้ว ครูอาจจัดนิทรรศการในห้องเรียน หรืออาจร่วมมือกับบรรณารักษ์จัดแสดงในห้องสมุด และควรควรชี้แจงให้นักเรียนรู้ว่าของเหล่านี้เราได้มาจากสิ่งที่มีสัตว์และพืชเหลือไว้ให้เป็นประโยชน์ ส่วนมนุษย์นั้นหายไปแล้วจะไม่ทิ้งอะไรไว้ให้เลย นอกจากความดีและความชั่วเท่านั้น

กลอนสุภาพ พ่อแม่รักกัน

เรื่องนี้ผู้เขียน นาเอานิทานเรื่องหนึ่งที่ใช้เล่นจิ้งจอก มาเขียนเป็นกลอนสุภาพ โดยมุ่งสอนให้นักเรียนใส่ใจในการศึกษาหาความรู้ อย่าตั้งหน้ากิดหาแต่ความสนุกสนาน ทั้งยังเป็นการเตือนใจพ่อแม่ให้รักลูกในทางที่ถูกที่เหมาะสม ซึ่งกิจกรรมและบริการที่จะเสนอแนะลำดับประกอบการเรียนการสอนเรื่องนี้ มีดังต่อไปนี้

1. การอ่าน และการพูด

ก. ให้นักเรียนอ่านเรื่องนี้ในใจ เพื่อฝึกอ่านในใจและจับความจากเรื่อง และให้ซักถาม อภิปราย แสดงความคิดเห็นกันอีกครั้งหนึ่ง โดยครูเป็นผู้ตั้งคำถาม เพื่อให้นักเรียนเข้าใจตามเรื่อง เช่น

1) การที่ลูกเศรษฐีต้องยากจน และได้รับความลำบากภายหลังเป็นความผิดของใคร

2) ทำไมเด็กที่ถูกพ่อแม่ตามใจจึงมักเสียคน

3) ใ้บแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอุปนิสัยของลูกเศรษฐี และอุปนิสัยของบุคคลที่นักเรียนพบเห็น หรือได้ยินได้ฟังมาประกอบด้วย

ข. นักเรียนและครูช่วยกันหาหนังสือ ภาพยนตร์ หรือเรื่องที่ได้
จากประสบการณ์ มาเล่าสู่กันฟัง และครูควรสรุปและเน้นถึงผลเสียที่ได้รับ

อนึ่ง ห้องสมุดอาจจัดกิจกรรมส่งเสริม เช่น ประกวดการเล่านิทาน
โดยให้นักเรียนหาอ่านนิทานจากห้องสมุด ทั้งนี้จะเป็นการเสนอหนังสือ และส่งเสริม
การอ่านด้วย คู่มือที่ หน.7, หน.25, หน.30, หน.69, หน.76, หน.53

2. กิจกรรมส่งเสริมจินตนาการ

ก. ครูหาภาพงาม ๆ ที่เร้าความรู้สึก เช่น ภาพวิว ภาพสัตว์
ให้นักเรียนลองเขียนถลอกรูปภาพพรรณนาภาพดังกล่าว หรืออาจให้นักเรียนหาภาพ
เอาเองก็ได้ เพื่อนักเรียนจะได้ภาพที่พอใจ

ข. ให้นักเรียนเลือกเขียนภาพประกอบเรื่องตอนใดตอนหนึ่งใน
เรื่องนี้

ห้องสมุดอาจจัดกิจกรรมแข่งขันการวาดภาพประกอบนิทาน โดยให้
เขียนภาพง่าย ๆ ประกอบนิทานที่นักเรียนถักใจ แล้วนำภาพประกอบเหล่านี้มา
แสดงไว้ จัดกรรมการขึ้นตัดสิน กรรมการควรประกอบด้วยครูภาษาไทย บรรณารักษ์
และกรรมการรับเชิญอื่น ๆ นักเรียนที่ชนะประกวด ควรได้รับรางวัล ซึ่งอาจเป็น
หนังสือนิทานที่เด็กในวัยนี้สนใจ

เรื่อง มหากบิลวานร และพญานกออก

วรรณคดีเรื่องขี้ผึ้งสอนและให้คติเตือนใจเกี่ยวกับความเป็นผู้นำ
ยอมเสียสละเพื่อส่วนรวม ลักษณะของมิตรที่ดี และให้ข้อคิดที่ว่าคนเราจะต้องมี
มิตรสหายไว้พึ่งพาเมื่อยามตกทุกข์ได้ยาก กิจกรรมที่ใช้ประกอบการเรียน การสอน
เรื่องนี้นั้น ครูอาจเลือกใช้กิจกรรมต่าง ๆ ที่เสนอแนะมาแล้วสำหรับวรรณคดีประเภทนี้
ส่วนกิจกรรมพิเศษที่ต้องการเสนอแนะ คือ

1. การพูด

ก. นักเรียนและครูช่วยกันแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับ ลักษณะของ

หัวหน้าที่ดี, ลักษณะของมิตรที่ดี, วิชฌูณมิตร และคนเราจำเป็นต้องมีเพื่อนหรือไม่ เพราะเหตุไร

ทั้งนี้ควรให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นประกอบกับเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ผู้กันฟังด้วย

ในกรณีนี้ห้องสมุดและครูอาจร่วมมือกันเชิญวิทยากรมาอภิปราย หรือบรรยายให้นักเรียนฟังก็ได้

ข. นักเรียนและครูช่วยกันหาเนื้อหา หรือประสบการณ์ที่ให้เกิดหรือข้อคิดเกี่ยวกับลักษณะของหัวหน้าที่ดี การเลือกคบมิตร และลักษณะของมิตรที่ดีมาเล่าผู้กันฟังในชั้นเรียน

ห้องสมุดอาจจัดกิจกรรมประกอบ เช่น กิจกรรมเล่านิทาน ทั้งนี้จะทำให้นักเรียนเห็นแบบอย่างที่ดีในการเล่านิทาน เพื่อเป็นการส่งเสริมการอ่านและแนะนำหนังสือไปด้วย (ดูหนังสือนิทานท้ายบท)

2. การศึกษานอกสถานที่

ควรพานักเรียนไปชมภาพยนตร์ ที่ให้คติดังกล่าวนี้ เช่นภาพยนตร์ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งแสดงลักษณะอุปนิสัยของผู้นำคนสำคัญในประวัติศาสตร์ เสร็จจากการดูภาพยนตร์แล้ว ควรมาอภิปรายกันอีกครั้งหนึ่งถึงลักษณะของผู้นำในเรื่องนั้นว่ามีส่วนใดตรงไหน และมีส่วนบกพร่องตรงไหน เป็นต้น

3. การจัดป้ายประกาศ

ก. อาจให้นักเรียนจัดป้ายประกาศ โดยช่วยกันเลือกคัดข้อความที่ไพเราะได้คติ มาเขียนติดป้ายประกาศ พร้อมจัดตกแต่งให้สวยงาม หรืออาจวาดภาพประกอบด้วยก็ได้

ห้องสมุดอาจร่วมมือกับครูผู้สอน ให้นักเรียนจัดตกแต่งป้ายประกาศของห้องสมุดก็ได้

ข. ให้นักเรียนรวบรวมภาพสิ่งของต่าง ๆ และอริยาบถต่าง ๆ ไว้ในสมุด พร้อมทั้งคำบรรยายภาพ ซึ่งอาจเขียนเป็นกลอนสุภาพ หรือคำประพันธ์

ชนิดอื่นใดก็ได้

ทั้งนี้จะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตใจอ่อนโยน ปลุกฝังความรัก-
ธรรมชาติ รักสัตว์ เพื่อจะได้มีความเมตตา กรุณาต่อสัตว์ ทั้งจะได้เป็นการเรียนรู้
ธรรมชาติของสัตว์ และอื่น ๆ

กิจกรรมนี้ครูอาจให้นักเรียนเก็บสะสมภาพสัตว์ชนิดต่าง ๆ ด้วยก็ได้
เพื่อเป็นการเรียนรู้ และปลุกฝังทัศนคติให้ดียิ่งขึ้น

ต่อไปนี้เป็นรายชื่อ หนังสือ วารสาร จุลสาร และภาพยนตร์ ที่ผู้วิจัย
รวบรวมเสนอแนะไว้

รายชื่อหนังสือและวารสารประกอบการสอนพร้อมด้วยบรรณนิทัศน์สังเขป

- น.1 กรกฎ หลักเพชร "หุ่นกระบอก - ละครเล็ก" ชัยพฤกษ์ 8 : 9 - 11 15 เมษายน 2507,
9 : 8 - 12 1 พฤษภาคม 2507.

แสดงวิธีทำหุ่นกระบอกและอธิบายศิลปการแสดง มีตัวอย่างการแสดงหุ่นกระบอกเรื่อง
พระอภัยมณีบางตอนประกอบ มีรูปประกอบคำอธิบายอย่างชัดเจน

- น.2 คีฤทธิ ปราโมช, ม.ร.ว. คนของโลก ประมวลจาก "เพื่อนนอน" ของ ม.ร.ว. คีฤทธิ ปราโมช,
พระนคร, บรรณาการ, 2511, 2 เล่ม.

เป็นหนังสือชุดที่ 3 ที่ประมวลจากรายการ "เพื่อนนอน" ของ ม.ร.ว. คีฤทธิ ปราโมช
รวบรวมเรื่องราวของบุคคลต่าง ๆ ซึ่งเคยมีบทบาทสำคัญเป็นที่สนใจของโลกมาแล้ว กล่าวถึงชีวิตและ
ผลงานของบุคคลเหล่านั้น ซึ่งบางก็เป็นประมุขของประเทศ เป็นนักการเมือง เป็นนักปกครอง เป็นทหาร
เป็นบรรพชิต และบุคคลในอาชีพต่าง ๆ เช่น ศิลปิน นักประพันธ์ นักหนังสือพิมพ์ ฯลฯ

- .3 คีฤทธิ ปราโมช, ม.ร.ว. พม่าเสียเมือง ก้าวหน้า, 2512, 276 หน้า.

เป็นหนังสือสารคดีที่ให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์พม่าในครั้งพม่าเสียเมืองให้กับฝรั่ง คือ
สมัยราชวงศ์อลองพระ โดยรวบรวมข้อเท็จจริงจากหลักฐานต่าง ๆ ที่เชื่อถือได้

- .4 กุรุสภา, องค์การฯ ประชุมกาพย์เห่เรือ องค์การฯของกุรุสภา, 2504, 121 หน้า. ภาพประกอบ.

หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสืออธิบายตำนานเห่เรือ ซึ่งกล่าวถึงความเป็นมาของการเห่เรือ
ให้คำอธิบายเกี่ยวกับการเห่เรือ และรวบรวมกาพย์เห่เรือไว้ทั้งหมด เช่น กาพย์เห่เรือ พระนิพนธ์เจ้าฟ้า
ธรรมาธิเบศร์ กาพย์เห่เรือ พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย กาพย์เห่เรือ พระราชนิพนธ์
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ฯลฯ

- น.5 กุรุสภา, องค์การฯ เรียงความขอพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ฉบับได้รับรางวัล
ที่ 1 เริ่ม พ.ศ. 2467 - 2499. องค์การฯของกุรุสภา, 2504, 278 หน้า.

รวมเรียงความขอพระเกียรติของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไว้ทั้งหมด
26 บท กล่าวถึงพระราชกรณียกิจบ้าง ขอพระเกียรติบ้าง และงานทางด้านวรรณคดีบ้าง เช่น
พระเกียรติคุณแห่งพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 5 พระปรีชาญาณในทางวรรณคดีของพระบาทสมเด็จพระ
พระพุทธเจ้าหลวง ฯลฯ

- .6 จง สืบจากยง สรุปการบุทของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช 2503, 44 หน้า, แผนที่.

หนังสือเล่มนี้ให้ความรู้เรื่องการทำสงครามของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งการทำยุทธหัตถีกับพระมหาอุปราชา รวมทั้งแสดงความคิดเห็นประกอบ

- .7 จันตรี ศิริบุญรอด นิทานนานาชาติ พระนคร อุดมศึกษา, 2511, 464 หน้า.

จันตรี ศิริบุญรอด ได้รวบรวมนิทานของชนชาติต่าง ๆ ที่สนุกและเป็นประโยชน์ในการ
บำรุงสร้างเสริมสติปัญญา ประกอบด้วยนิทาน 38 เรื่อง เช่น คำอธิษฐานสามประการ นักคนตรีกับ
กษัตริย์ไต้หวัน มนุษย์กินเหี่ยว คนดีและคนชั่ว เป็นต้น

- .8 -จันตรี ศิริบุญรอด ประวัติวิทยาศาสตร์ ชีวประวัติ และผลงานของนักวิทยาศาสตร์สำคัญ ธนบุรี,
สื่อการค้า, 2504, 236 หน้า. ภาพประกอบ.

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงประวัติวิทยาศาสตร์ โดยแบ่งเป็นประวัติวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ
รวมทั้งประวัติและผลงานของนักวิทยาศาสตร์คนสำคัญ ๆ ในสาขาต่าง ๆ ไว้อย่างละเอียด เหมาะสำหรับ
นักเรียนและครู

- .9 จำลอง พิภพาคะ ชีวประวัติบุคคลสำคัญของโลกกับนิกลัน ประธานาธิบดีคนที่ 37 แห่งสหรัฐอเมริกา
พัฒนาวิทย์, 2512, 317 หน้า.

รวบรวมชีวประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญของโลก โดยแบ่งเป็นหมวด ๆ ได้แก่
นักการเมือง นักการทหาร นักเศรษฐกิจ นักวัฒนธรรม นักวิทยาศาสตร์ มีภาพของบุคคลเหล่านั้นประกอบ
ตอนต้นของหนังสือเป็นประวัติของประธานาธิบดีนิกลันแห่งสหรัฐอเมริกา

- .10 จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ พระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้าน แพรวพญา, 2513, 2 เล่ม

ฉบับมีรูปภาพพร้อมคำยอจดหมายเหตุประกอบ

พระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้าน เป็นพระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 5 เนื่องในการเสด็จประพาสยุโรปในปี ร.ศ. 126 ได้ทรงพระราชหัตถเลขาถึงสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้านิภาผดทรงพรรณาถึงสิ่งที่ได้ทอดพระเนตรและกิจการอื่น ๆ ซึ่งได้ทรงทราบ รวมทั้งกระแสพระราชดำริที่วินิจฉัยในเรื่องนั้น ๆ ทำให้ผู้อ่านยิ่งชื่น หนังสือเล่มนี้มีคำอธิบายนามบุคคลที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์ มีภาพการเสด็จยุโรปครั้งหลัง

- .11 เจริญ ไชยชนะ ประวัติศาสตร์อาเซียน เขมบรรณกิจ, 2499, 606 หน้า.

กล่าวเฉพาะประวัติศาสตร์ของประเทศสำคัญ ๆ ในทวีปเอเชีย เช่น จีน ญี่ปุ่น พม่า อินเดีย เป็นต้น สมัยที่กล่าวนั้นเริ่มแต่สมัยที่มีการติดต่อกับชาวยุโรปสืบมาจนถึงภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง แบ่งออกเป็น 9 ตอน

- .12 เจื้อ สตะเวทิน "พระอภัยมณี ตอนเจ้าละมานตีเมืองผลิก" ศูนย์ศึกษา 5 (1) : 49 - 59

มกราคม 2501.

ผู้เขียนยกความฉลาดของสุนทรภู่ในการเขียนเรื่อง "พระอภัยมณีตอนเจ้าละมานตีเมืองผลิก" ให้อยู่ในรูปนิพนธ์ในคานวาทศิลป์ ตรรกศาสตร์ และทางทหาร

- .13 เจื้อ สตะเวทิน วรรณคดีและประวัติวรรณคดีไทย ธนบุรีศึกษา, 2502, 312 หน้า.

เป็นหนังสือที่กล่าวถึงศิลป วรรณคดี และประวัติวรรณคดีไว้อย่างละเอียด ให้ความรู้ในเรื่องศิลปและวรรณคดี เป็นรากฐานสำหรับการศึกษาวรรณคดี การอ่านวรรณคดีให้ได้รับอรรถรสและความซาบซึ้ง

- .14 ชนม์สวัสดิ์ ฆมพูนท, ม.ร.ว. พระราชประวัติ 9 มหาราช พินยาการ, 2514, 386 หน้า. ภาพประกอบ.

กล่าวถึงชีวประวัติของพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ 9 พระองค์ ได้แก่ พระเจ้าพรหมมหาราช พ่อขุนรามคำแหงมหาราช สมเด็จพระนเรศวรมหาราช สมเด็จพระนารายณ์มหาราช สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช สมเด็จพระเพทราชา นโปเลียนมหาราช อเล็กซานเดอร์มหาราช อัลเฟรดมหาราช

- .15 ไซยา จุลินทร ไม้ประดับ โรงพิมพ์ประยูรวงศ์, 2507, 79 หน้า. ภาพประกอบ
หนังสือเล่มนี้ให้ความรู้เรื่องไม้ประดับชนิดต่าง ๆ วิธีปลูกและวิธีบำรุงรักษา มีภาพ
ต้นไม้ ดอกไม้เหล่านั้นประกอบคำบรรยาย
- .16 ดวงดาวในท้องฟ้า (ฟิล์มสตริป) ศูนย์วัสดุการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2509,
38 ภาพ สี 35 มม. มีคู่มือประกอบ
แสดงภาพประวัติการศึกษาดาราศาสตร์ ระบบสุริยจักรวาล ดาวนพเคราะห์ ดาวประจํา
ราศีและแกแลกซี ดร. ระวี ภาวิไล ผู้จัดทำคำบรรยาย
- .17 คำราราชาภาพ, สมเด็จพระมหา ประวัติบุคคลสำคัญฉบับสมบูรณ์ คลังวิทยา, 2505, 540 หน้า.
กล่าวถึงประวัติบุคคลสำคัญต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวอย่างละเอียด ตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ ตอนเสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติ นอก
จากนั้นมีประวัติสมเด็จพระยาบรมมหารัษฎ์วิสุทธิวงศ์ ประวัติเจ้าพระยาภาสกรวงศ์ พระประวัติพระเจ้า
บรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ประวัติพระยาพญาธิปัตย์วิเศษญาณการ ประวัติคุณพุ่มและ
คุณสุวรรณ ประวัติหลวงจักรปาณี (ถนอม) เปรียญ
- .18 คำราราชาภาพ, สมเด็จพระมหา ประวัติพระบรมมหาราชวัง มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2505,
14 หน้า.
หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงประวัติของพระบรมมหาราชวังอย่างละเอียด รวมทั้งการตกแต่ง
ตกแต่งในสมัยต่อมา
- .19 คำราราชาภาพ, สมเด็จพระมหา พระประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์, 2503,
223 หน้า.
หนังสือเล่มนี้เริ่มต้นด้วยประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราชอย่างสังเขป ต่อจากนั้นก็กล่าว
ถึงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในรัชสมัยของพระองค์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ภาค กล่าวคือ
ภาค 1. เรื่องบ้านเมืองเกิดยุคเชื้อ
ภาค 2. สมเด็จพระนเรศวรทรงปราบบ้านเมือง
ภาค 3. สมเด็จพระนเรศวรทรงแผอาณาเขต
ตอนท้ายเป็นภาคผนวกว่าด้วยเรื่องพระเจดีย์ยุทธหัตถี

- น.20 คำทรงราชานุญาต, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา ปารุภคณาธิราช เรื่อง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาคำทรงราชานุญาตและพระประวัติลูกเจ้า องค์การศาสดาของครูสภา, 2506, 268 หน้า.
หนังสือเล่มนี้รวบรวมประวัติและเรื่องราวเกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาคำทรงราชานุญาต ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ปารุภคณาธิราชไว้ในโอกาสต่าง ๆ
- .21 คำทรงราชานุญาต, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา เรื่อง พระร่วง พิมพ์ครั้งที่ 4 กรมศิลปากร, 2509, 39 หน้า.
หนังสือเล่มนี้ให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชาติไทยว่าเคยเจริญเคยเสื่อมมาอย่างไร เคยมีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมแต่ก่อนอย่างไร และต่อมาได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ในยุคกรุงสุโขทัยใครรวบรวมเรื่องราวและสอบสวนค้นคว้า รวมทั้งวินิจฉัยเกี่ยวกับโบราณคดีไว้อย่างน่าสนใจ
- .22 ทักษิณา สวานานนท์ ชีวประวัติบุคคลสำคัญของโลก รวมสามเล่ม, 2507, 700 หน้า. ภาพประกอบ.
หนังสือชีวประวัติบุคคลสำคัญของโลกชุดนี้ ค้นคว้าและเรียบเรียงขึ้นเพื่อประโยชน์ของเยาวชนเป็นสำคัญ รวบรวมชีวประวัติของวีรบุรุษและวีรสตรีในด้านต่าง ๆ กัน ได้แก่ กษัตริย์ นักรบ นักประดิษฐ์ นักสำรวจ นักปรัชญา นักเขียน และผู้ที่มีคุณลักษณะเด่นควรยกย่องอื่น ๆ เรียบเรียงขึ้นโดยนักเขียนหลายท่าน มีภาพประกอบด้วย
- .23 ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์, 2503, 362, 133 หน้า.
พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 นี้ รวบรวมเรื่องราวต่าง ๆ ในสมัย รัชกาลที่ 1 เริ่มตั้งแต่การสร้างพระนครจนถึงรัชกาล กล่าวถึงพระราชกรณียกิจและเรื่องราวอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- .24 ธรรมธิเบทร์, เจ้าฟ้า ประชุมภาพย่นเหว โดย เจ้าฟ้าธรรมธิเบทร์, พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย, พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และคนอื่น ๆ โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2472, 55 หน้า. ภาพประกอบ.
ประชุมภาพย่นเหวโดยเจ้าฟ้าธรรมธิเบทร์

.25 นางไฉน ปริญญาวิทย์ ผู้แปล นิทานคุณย่า โดย กาญจนา นาคนันท์ (นามแฝง) แพร่พิทยา, 2513, 426 หน้า.

เป็นนิทานของชาวรัสเซีย ประกอบด้วยนิทานทั้งหมด 27 เรื่อง เช่น หนูน้อยของเนียนยา เจ้าสาวของเจ้าแห่งความหนาว แชกโค - พ่อค้าใหญ่ เจ้าชายเซอริโก งูสิบสองหัว เจ้าสาวกบ เป็นต้น

.26 ราชบัณฑิตยสถาน, กรมพระ พระราชพงศาวดารพม่า องค์การคำของคุรุสภา, 2505, 7 เล่ม. ภาพประกอบ.

แบ่งออกเป็น 7 ตอน ตอนท้ายเล่มเริ่มภาคที่ 5 ว่าด้วยเรื่องศิลปพิทยาการในเมืองพม่า แบ่งออกเป็น 6 ตอน ซึ่งมาจบในเล่มที่ 7

เล่มที่ 1 แบ่งออกเป็น 14 ตอน เริ่มตั้งแต่ตอนที่ 1 ถึง 14 กล่าวถึงประวัติศาสตร์พม่า ตั้งแต่ยุคกษัตริย์คิกคำบรรพเรื่อยมาจนตอนที่ 14 กล่าวถึงการรวมกันของพม่าและมอญรวมกันอีก

เล่มที่ 2 แบ่งออกเป็น 10 ตอน เริ่มตั้งแต่ตอนที่ 15 - 24 โดยมีเรื่องราวต่อจาก เล่ม 1 มาถึงเรื่องพระเจ้ามานูโคพญา

เล่ม 3 และเล่ม 4 แบ่งทำนองเดียวกันจนถึงตอนที่ 32 ตอนท้ายของเล่ม 4 เป็นภาคที่ 2 เรื่องบ้านเมืองและพลเมืองพม่า ซึ่งแบ่งออกเป็น 7 ตอน

เล่มที่ 5 เริ่มภาค 3 เรื่องอย่างธรรมเนียมและการปกครองเมืองพม่า แบ่งออกเป็น 4 ตอน

เล่ม 6 ภาคที่ 4 เรื่องการทำมาหาเลี้ยงชีพในเมืองพม่า

.27 ราชบัณฑิตยสถาน, กรมหมื่น ภาษา วรรณคดี และวิทยาการ ก้าวหน้า, 2504, 499 หน้า.

หนังสือเล่มนี้จัดทำพิเศษจำหน่ายในงานศิลปและวรรณคดีนานาชาติ พ.ศ. 2504 รวบรวมเรื่องราวทางด้านภาษาศาสตร์ โดยกล่าวถึงลักษณะของภาษาไทยสยาม สยามพากย์ เรื่องภาษาสมาส วรรณคดีคืออะไร ฯลฯ เป็นต้น

ตอนท้ายกล่าวถึงทรัพย์สิน วรรณกรรม และอุตสาหกรรม แบบแผน วิถีไต่บายของสยาม

!

28 นราธิปพงศ์ประพันธ์, กรมหมื่น วิทยาวรรณกรรม แพร่พิทยา, 2506, 1148 หน้า.

เป็นหนังสือรวบรวมนิพนธ์บทความของพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ซึ่งนิพนธ์เมื่อยังทรงพระอิสริยยศเป็นหม่อมเจ้าวรรณไวทยากรวรวรรณ เป็นบทความที่ให้ความรู้ทาง อักษรศาสตร์ นิรุกติศาสตร์ วรรณศาสตร์และการเมืองและวรรณคดี

29 นายกรัฐมนตรี, สำนัก ประชุมสมุทภาพสำคัญในประวัติศาสตร์ คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทาง ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และโบราณคดี สำนักนายกรัฐมนตรี, 2510, 2 เล่ม. ภาพประกอบ.

เป็นสมุทภาพขาว - ดำ รวมภาพเหตุการณ์ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 และภาพพระบรมฉายาลักษณ์ของพระพุทธเจ้าหลวง ตลอดจนภาพโบราณสถานไว้เป็นจำนวนมาก มีคำบรรยายประกอบภาพ

30 นิรามัย บุณนาค นิทานแสนสนุก บำรุงสาส์น, 2506, 5 เล่ม. ภาพประกอบ.

เป็นนิทานที่เขียนขึ้นใหม่ โดยเอาเค้าเรื่องที่สนุก แปลก เก๋บ้างใหม่บ้างมาผสมกัน ผู้อ่านจะได้รับความเพลิดเพลิน เบาสมอง บางเรื่องให้ประโยชน์ในทางประวัติอยู่บ้าง สอดแทรกข้อคิด คำสั่งสอน เช่น สุราพาขึ้นสวรรค์ ผู้เห็นกงจักรเป็นดอกบัว คอทองแดงผู้พ่ายเมีย ฯลฯ

31 นิลิตบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2508, คณะ เร็วและง่ายสิบสองเดือนนิทรรศการ

วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2508, 3 หน้า. ภาพประกอบ.

ให้ความรู้เรื่องการจัดนิทรรศการอย่างง่าย ๆ และทำให้รวดเร็วในเคื่อนต่าง ๆ ทั้ง

12 เดือน

32 บริหารเทพธานี, พระ พงศาวดารชาติไทย ความเป็นมาของชาติไทยแต่ยุคดึกดำบรรพ์ ประจักษ์วิทยา, 2508, 2 เล่ม.

พงศาวดารชาติไทย กล่าวถึงประวัติศาสตร์ของชาติไทย ตั้งแต่ภูมิลำเนาเดิมของไทยที่อยู่ในจีน ชนชาติต่าง ๆ ของไทย ประวัติของชนชาติที่เกี่ยวข้องกับไทย ราชธานีไทยแต่โบราณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับกรุงสุโขทัย และเกี่ยวกับประวัติของพระร่วง จนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา และมีบทสรุปให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์และชาติไทย เช่น เรื่องเรือพระที่นั่ง กฎหมาย ฯลฯ

33 บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ คนไทยในพม่า โรงพิมพ์รามินทร์, 2503, 615 หน้า. ภาพประกอบ.

บรรยายถึงเมืองต่าง ๆ ในสหภาพพม่า, ประวัติศาสตร์พม่า, คนไทยในพม่า และหัวเมืองไทยใหญ่ทั้งปวง มีพงศาวดาร, ภาพ และแผนที่ประกอบทุกตอน

34 บุเรศบำรุงการ, หลวง ไม้คอก ไม้ประดับ ไม้ผลไทยและเทศ โรงพิมพ์ไทยเชม, 2512, 187 หน้า.

ภาพประกอบ.

ให้คำอธิบายเกี่ยวกับคอกไม้ ทั้งไม้ไทย ไม้เทศ ไม้คอก ไม้ประดับ และไม้ผล มีทั้งชื่อภาษาไทยที่เรียกกันตามท้องถิ่นและชื่อวิทยาศาสตร์ บรรยายถึงลักษณะรูปร่างของพันธุ์ไม้ วงศ์สกุลของพันธุ์ ประวัติที่น่าสนใจ บอกสรรพคุณของไม้บางชนิดที่ใช้รักษาโรคได้ โดยแบ่งออกเป็นพวกเป็นหมวด ตอนหนึ่งกล่าวถึงต้นไม้ในวรรณคดี โดยยกเอาคำประพันธ์ที่กล่าวถึงต้นไม้ในวรรณคดีแต่ละเรื่องประกอบท้าย มีภาพประกอบตลอดเล่ม

35 ประยุทธ์ ลิทธิพันธ์ ตามรอยบาทพระพุทธรูปเจ้าหลวง สยาม, 2514, 644 หน้า. ภาพประกอบ.

กล่าวถึงพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ไว้อย่างละเอียด มีภาพประกอบ.

36 ประยุทธ์ ลิทธิพันธ์ พระมหาธีรราชเจ้า สยาม, 2515, 509 หน้า. ภาพประกอบ.

กล่าวถึงพระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทุก ๆ ด้าน พระราชานุกิจ พระราชกรณียกิจ สถานที่และสิ่งอื่นที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ ท้ายเล่มรวบรวมพระราชนิพนธ์บางเรื่องของพระองค์ไว้ด้วย มีภาพประกอบตลอดเล่ม

7 ประเสริฐอักษรนิติ์, หลวง คำให้การชาวกรุงเก่า คำให้การขุนหลวงหาวัด คลังวิทยา, 2507, 472 หน้า.

กล่าวถึงเรื่องของกษัตริย์แต่ละพระองค์ในเมืองสุโขทัยและอยุธยา คำนานและทำเนียบต่าง ๆ เรื่องราวของเมืองโบราณสถานและสิ่งที่สำคัญในสมัยนั้น ตลอดจนประเพณีต่าง ๆ ในสมัยอยุธยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีเรื่องพระร่วงสุโขทัยและประเพณีต่าง ๆ เช่น พระราชพิธีราชาภิเษก ประเพณีเสด็จออกแขกเมือง ประเพณีเกี่ยวกับส่วยและอากร

หน.38 ปิฎฐะ มุนนาค ไม้คอกไม้ประดับ ชนบุรี. 2511. 563 หน้า. ภาพประกอบ
รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับการปลูกไม้คอกไม้ประดับเพื่อการค้า
สถานเพาะชำ การจัดสวนในบริเวณนั้น การจัดสวนญี่ปุ่น ไม้กัตไทย ไม้แกระ
ลักษณะพันธุ์ไม้คอกไม้ประดับบางชนิด ข้อคิดพลาคั่ว ๆ ไปที่ควรแก้ไขในการ
หาสวนบ้าน และเรื่องราวเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ ที่น่าสนใจ

หน.39 เป็ดื่อง แ นคร ภาษากิริมย์ ภาพโดย เหม เวชกร ไทยวัฒนาพานิช, 2507.
3 เล่ม. ภาพประกอบ.

เล่ม 1 เป็นนิทานเรื่องชาคิก จินตนาการเชิงปรัชญาของ
ฟรังซัวร์มารี อารูเอต์ เคอวอลแกร์ นอกจากนั้นมีนิทานทวีปัญญา นิทาน
ประจำเมือง รวม 10 เรื่อง เขียนภาพโดย เหม เวชกร

เล่ม 2 ประกอบด้วย เฟจินกลอนกนกนกร (เป็นนิทานที่นำมา
จากเรื่องกนกนกร ของ น.ม.ส.) พิรพลเจ้าปัญญาเป็นเรื่องศรีธนชัยแซก
ซึ่งนายปลาเทล รวบรวมเขียนขึ้นเป็นภาษาอังกฤษ เป็นนิทานส่งเสริมปฏิภาณ
นอกจากนี้ยังประกอบด้วยนิทานประทีองใจ และส่วนอะไรเป็นอะไรในภาษาไทย
ที่นำรู้เกี่ยวกับภาษาไทย

เล่ม 3 ประกอบด้วยนิทานอิงประวัติศาสตร์ สมัยขุนหลวงชี่เรือน
เล่าเรื่องจากวรรณคดี เช่น พระนิล ท้าวแสนปม - บดาการตฤทธ์ - นิทจนประทีองใจ
และตอบปัญหาเกี่ยวกับภาษาไทยกว่า 100 ข้อ ภาพประกอบโดย เหม เวชกร

หน.40 เป็ดื่อง ณ นคร เล่าเรื่องพระอภัยมณีคำกลอน โดยนายตำรา ณ เมืองใต้,
นามแฝง ไทยวัฒนาพานิช 2509, 430 หน้า ภาพประกอบ
(เฉลิม นาคีรักษ์).

กล่าวถึงประวัติของสุนทรภู่โดยสังเขป รายชื่อวรรณกรรมของ
สุนทรภู่ ภูมิศาสตร์สุนทรภู่ตามความเห็นของ สง่า กาญจนาคพันธุ์ เล่าเรื่องนิราศ
เมืองแกลงพอสังเขป เพื่อนำมาสู่การเล่าเรื่องพระอภัยมณี เนื้อเรื่องส่วนใหญ่เป็น
การเล่าเรื่องพระอภัยมณี แล้วยกกลอนในเรื่องพระอภัยมณีประกอบเป็นตอน ๆ สลับ
กันไปจนจบเรื่อง ท้ายเล่มมีพิมพ์นิราศสุพรรณซึ่งเป็นวรรณกรรมชิ้นหนึ่งของสุนทรภู่ไว้ด้วย

หน.41 เปลื้อง ณ นคร วรรณกรรม - ภาพจิตร เรื่อง ราชาริราชและกาก็ โดย
นายตำรา ณ เมืองใต้ (นามแฝง) ภาพโดย เหม เวชกร. ไทยวัฒนาพานิช,
2512, 28 หน้า.

นำวรรณคดีเรื่องราชาริราชและกาก็ มาเขียนให้ง่ายขึ้น พร้อมภาพ
ประกอบ

หน.42 พระคลัง (หน), เจ้าพระยา ราชาริราช ศิลปบรรณาการ, 2502, 67 หน้า.

เป็นวรรณคดีที่เกี่ยวกับพงศาวดารมอญ ไค้แปลและเรียบเรียงขึ้น
ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 กรุงรัตนโกสินทร์ เป็นหนังสือที่ทานกวีแต่เก่าก่อนได้ร้อยกรอง
ไว้ด้วยถ้อยกาอันไพเราะ

หน.43 พระบรมมหาราชวัง (The Grand Palace) สโมสรการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย,
2514, ไม่ปรากฏจำนวนหน้า. ภาพประกอบ.

จัดพิมพ์ขึ้นเมื่อครั้งฉลองวันรัชดาภิเษกขึ้นครองราชสมบัติครบ 25 ปี
ของรัชกาลที่ 9 แห่งราชวงศ์จักรี เป็นหนังสือภาพ พระราชมณเฑียรสถานและ
ปูชนียสถานต่าง ๆ ในพระบรมมหาราชวัง พิมพ์เป็นภาพสีสวยงามมาก พร้อมทั้งมี
คำบรรยาย และกล่าวถึงประวัติการสร้างพระราชมณเฑียรและปูชนียสถานนั้น ๆ
ไว้อย่างละเอียด

หน.44 พินิจ ภวังครัต "การไว้หนุ่นประกอบการสอนในโรงเรียน - อุปกรณ์การศึกษา - - - -

2 : 77 - 84, มิถุนายน - ธันวาคม 2505.

อธิบายการทำหนุ่น และการใช้หนุ่นเพื่อประกอบการสอนวิชาต่าง ๆ

หน.45 มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ ประมุขสุภาวดี พระราชินีพระบาทสมเด็จพระ
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ธรรมบรรณาการ, 2516, 275 หน้า.

หนังสือเล่มนี้ เป็นหนังสือที่รวบรวมภาคจากพระราชนิพนธ์ต่าง ๆ
 ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทั้งที่เป็นร้อยกรอง และร้อยแก้ว โดย
 จัดแบ่งไว้เป็นหมวดหมู่ เช่น สุภาวดีเกี่ยวกับความกตัญญู ความสามัคคี เป็นต้น
 พร้อมทั้งบอกด้วยว่าสุภาวดีบทนั้น ๆ ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมเรื่องใด

หน.46 มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ ประชุมนิทาน พระราชินีพระบาทสมเด็จพระ
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พิมพ์ครั้งที่ 2 ศิลปบรรณาการ, 2513, 552 หน้า.

รวบรวมนิทานพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
 ไว้ 3 ประเภท คือ นิทานชวนฝัน นิทานทหารเรือ ซึ่งทรงแปลมาจากเรื่องของ
 คอนราด เลโท เป็นนิทานสั้น ๆ ขบขัน และนิทานทองอิน เป็นนิทานประเภทนักสืบ
 มีทั้งหมด 2 ชุด ซึ่งมี 11 เรื่อง เช่น นางพระโขนงที่สอง นายสุวรรณฤกษ์โมย
 ความลับแผ่นดิน ฯลฯ

หน.47 มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ เรื่องเที่ยวเมืองพระร่วง ฉบับพิมพ์
 ครั้งที่ 3 โรงพิมพ์ธนาคารออมสิน, 2496, 255 หน้า. ภาพประกอบ.

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงเมืองสุโขทัยในด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาในรูป
 ของตำนาน หรือพงศาวดาร แต่สอดแทรกข้อคิด วิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้
 รายละเอียดในด้านของโบราณสถานที่ขุดในสุโขทัย รวมทั้งให้ข้อคิด วิจัยประกอบ
 จัดเป็นตำรานำเที่ยวตรวจตราโบราณสถานในเมืองสุโขทัยได้เป็นอย่างดี

หน.48 มหาคไทย, กระทรวง ผังเมืองสุโขทัย 2534 จังหวัดสุโขทัย, สำนักผังเมือง

กระทรวงมหาคไทย, 2514, 135 หน้า. 14 แผนผัง ตาราง:

หนังสือเล่มนี้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับเมืองสุโขทัย ในด้านต่าง ๆ เช่น ภูมิลักษณะ และสภาวะทั่วไปของภาคเหนือ ภูมิลักษณะทั่วไปของจังหวัดสุโขทัย มูลฐานทางคานประวัติศาสตร์ รวมทั้งสถานที่ท่องเที่ยวและโบราณสถาน มูลฐานทางคานสังคมและเศรษฐกิจ และผังเมืองสุโขทัย มีแผนผัง ตาราง และกราฟ ประกอบ

หน.49 ระวี สงวนทรัพย์ ดวงควา ทางไปสู่อวกาศ, โรงพิมพ์ถึงเพ็ชร, 2503, 142 หน้า.

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงอวกาศ และดวงควาต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่บนท้องฟ้า ให้รายละเอียดเน้นหนักในเรื่องของดวงควา มีภาพประกอบให้เข้าใจดีขึ้น

หน.50 ราชบัณฑิตยสภา ประชุมพงศาวดารภาคที่ 14, โดยราชบัณฑิตยสภา, โรงพิมพ์โสภณพิทย

พรตชนากร, 2472.

เป็นเรื่องเล่าให้กัระมะนิหุ่น แม่ทัพพม่า ลาให้การพระมหาโคกบิพระมหากฤษ เรื่องเมืองพม่า เป็นจดหมายเหตุซึ่งให้ความรู้ทางพงศาวดาร มีคำอธิบายของสมเด็จพระเจ้ากรุงรัตนโกสินทร์ อยู่ตอนต้นของเรื่อง

หน.51 ราชวังเมือง, คุณพระ ประเพณีการคล้องช้าง วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, 2505,

22 หน้า.

เป็นหนังสืออธิบายเรื่องเกี่ยวกับช้าง รวมทั้งประเพณีการคล้องช้าง

-แต่โบราณ

หน.52 ละออง ศรีสุคนธ์ ชีวประวัติบุคคลก๊วอย่างของไทย คลังวิทยา, 2503, 720 หน้า.

ภาพประกอบ.

รวบรวมชีวประวัติของบุคคลที่นำภาคภูมิใจของชาติไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งชีวประวัตินักรบ นักปกครอง และกวี ซึ่งมีชื่อเสียงเกียรติคุณสมควรยกย่อง เช่น พ่อขุนรามคำแหงมหาราช สมเด็จพระนารายณ์มหาราช นางนพมาศ ขุนแผน ศรีปราชญ์ เป็นต้น

หน.52 วีรกุล ทองน้อย 100 ภาพและประวัติคนสำคัญของโลก โดย วีรกุล ทองน้อย และ
บุญรอด โมราเรือง พิมพ์ครั้งที่ 7, เกษมบรรณกิจ, 2514, 428 หน้า.
ภาพประกอบ.

หนังสือเล่มนี้ไ้รวบรวมชีวประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญไว้มากมาย
มีทั้งบุคคลสำคัญในด้านการเมือง การเศรษฐกิจ ทางปรัชญา ทางก่อสร้างสิ่งที่เป็น
ประโยชน์แก่โลก และอื่น ๆ บุคคลเหล่านั้น เช่น อะบราฮัม ลินคอล์น ริชาร์ด ใจสิงห์
คาร์ล มาร์กซ์ โจเซฟ สตาลิน ฯลฯ

หน.53 ศิลปากร, กรม คำบรรยายสัมมนาโบราณคดีสมัยสุโขทัย พ.ศ. 2303, กรมศิลปากร,
303 หน้า. ภาพประกอบ.

หนังสือเล่มนี้ให้ความรู้เรื่องโบราณคดีต่าง ๆ ในสมัยสุโขทัย
อย่างละเอียด

หน.54 ศิลปากร, กรม ชุมนุมเรื่องเกี่ยวกับกรุงสุโขทัย (ภาค 1) โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม,
2498, 141 หน้า. ภาพประกอบ.

กล่าวถึงต้นเดิมของราชวงศ์สุโขทัย วัดศรีชุม จังหวัดสุโขทัย ข้อควรคิด
เกี่ยวกับกรุงสุโขทัย

หน.55 ศิลปากร, กรม ประชุมพงศาวดารภาคที่ 1 กองการพิมพ์สําลักกินแบ่งรัฐบาล, ---
2499, 432 หน้า.

แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ พงศาวดารเหนือ พระราชพงศาวดาร
กรุงศรีอยุธยา ฉบับหลวงประเสริฐ จารึกศิลา และพงศาวดารเขมร มีเรื่องต่าง ๆ
เช่น เรื่องพระร่วงสุโขทัย เรื่องพระนเรศวรหงสา เรื่องพระเจ้าอู่ทอง
ตำนานพระแก้วมรกต ฯลฯ

หน.56 ศิลปากร, กรม ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 13 กรมศิลปากร, 2509, 206 หน้า.
ภาพประกอบ. แผนที่, แผนที่.

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 13 นี้ มีเรื่องต่าง ๆ รวม 13 เรื่อง
คือเรื่อง ตานวนวังหน้า เทกหาบวรราชประวัติ และเรื่องพระนามเจ้านายใน
พระราชวังบวร

หน.57 ศิลปากร, กิรช สมุดภาพเครื่องแต่งกายตามสมัยประวัติศาสตร์และโบราณคดี
พิมพ์ครั้งที่ 3 โรงพิมพ์กวีพร, 2513, 112 หน้า. ภาพประกอบ.

ภาพแสดงเครื่องแต่งกายสมัยทวารวดี สมัยศรีวิชัย สมัยลพบุรี
สมัยเชียงแสน สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา และสมัยรัตนโกสินทร์ โดยมีการอธิบาย
ลักษณะการแต่งกายในแต่ละสมัยประกอบด้วย

หน.58 ศึกษาธิการ, กระทรวง กรมวิชาการ ท้องฟ้าจำลองกรุงเทพ ฯ คำบรรยาย
เรื่องดาว : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2508, 225 หน้า. ภาพประกอบ.
เป็นหนังสือรวบรวมเรื่องดาวบนท้องฟ้า ใช้คำอธิบายง่าย ๆ

หน.59 ศึกษาธิการ, กระทรวง กรมวิชาการ ศูนย์วัสดุการศึกษา ไม้ดอกที่นิยมปลูกใน
เมืองไทยบางชนิด ให้คำบรรยายโดยสวัสดิ์ หรือเจริญ ศูนย์วัสดุการ
ศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2513, 33 หน้า.

ภาพประกอบ.

ให้ความรู้เรื่องไม้ดอกบางชนิดที่นิยมปลูกในเมืองไทย มีภาพ
ประกอบคำบรรยาย

หน.60 ศึกษาธิการ, กระทรวง กรมวิชาการ หนังสืออ้างอิงวิชาวิทยาศาสตร์ แขนง
ชีววิทยา เรื่องช้าง ประโยชน์ขมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย, โรงพิมพ์
การศาสนา กรมการศาสนา, 2509, 34 หน้า. ภาพประกอบ.
เป็นหนังสือที่ให้ความรู้วิทยาศาสตร์ ในสาขาวิชาชีววิทยา โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งเรื่องเกี่ยวกับช้างอย่างละเอียด

หน.61 ศึกษานิเทศก์, หน่วย กรมการฝึกหัดครู คู่มือวิชาภาษาไทย เล่ม 3 รวบรวมโดย
ยุพา สิงสิริ, หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2512 420 หน้า.
(เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 100)

รวบรวมจากคำบรรยายของวิทยากร และผู้ทรงคุณวุฒิ ในการสัมมนา
ผู้สอนภาษาไทยระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ของกรมการฝึกหัดครู เช่น
เรื่องการสอนวิชาวรรณคดี ลักษณะบทประพันธ์ร้อยกรองในวรรณคดี ลักษณะบทประพันธ์
ร้อยกรองในวรรณคดีไทย การสอนวรรณกรรมปัจจุบัน วรรณคดีเปรียบเทียบ เป็นต้น

หน.62 สกอตต์, เซอร์ ยอร์ช กฎหมายเทียบบาลพม่า แปลจาก Palace Customs โดย
สมเด็จ ฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, โรงพิมพ์พระจันทร์, 2479,
35 หน้า. ภาพประกอบ.

หนังสือเรื่องนี้ ให้ความรู้ทางโบราณคดี ว่าด้วยราชประเพณีพม่า
อย่างละเอียดถี่ถ้วน ได้แก่ พิธีราชาภิเษก พิธีเถลิงราชบัลลังก์ เลียบพระนคร
ฐานะเทวี ราชกุมารกั๊ก พระราชทานูกิจ ขนบธรรมเนียมในราชสำนัก
ราชบัลลังก์ และพิธี 12 เดือน พร้อมภาพประกอบ ทำให้เข้าใจเรื่องราว
ได้ลึก

หน.63 สงวน อึ้งทอง พระที่นั่ง ประตู และป้อม ฯ ในพระราชอาณาจักรไทย เกษมบรรณกิจ,
2515, 350 หน้า. ภาพประกอบ.

ให้รายละเอียดเกี่ยวกับ พระที่นั่ง ประตู ป้อม และอื่น ๆ ใน
พระราชอาณาจักรไทย ได้แก่ พระที่นั่งและสถานที่ต่าง ๆ ในพระบรมมหาราชวัง
พระที่นั่งและสถานที่สำคัญในพระบรมมหาราชวัง พระที่นั่งในพระนครและต่างจังหวัด
ประตูประบรมมหาราชวัง ประตูประราชวังบวรสถานมงคล ประตูประราชวังที่
จังหวัดต่าง ๆ ป้อมต่าง ๆ และมีภาคผนวกให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบต่าง ๆ ของ
สำนักพระราชวัง มีภาพประกอบ

หน.64 สภา กาจจนาคพันธุ์ ภูมิศาสตร์สุนทรภู์ พิมพ์ครั้งที่ 3 รวมสาส์น, 2513,
375 หน้า.

ภูมิศาสตร์สุนทรภู์ เป็นหนังสือที่ชุกกัน เกี่ยวเนื่องถึงความรู้ในเชิง
ภูมิศาสตร์ของสุนทรภู์ เพื่อประเมินคุณค่าของ "พระอภัยมณี" แต่การเขียนได้อ้าง
ครอบคลุมไปถึงวรรณคดีชาติต่าง ๆ ลัทธิ ศาสนา ที่เกี่ยวเนื่องกับสิ่งที่สุนทรภู์กล่าวถึง
ผู้เขียนได้แยกแยะไว้อย่างละเอียด พิสดาร

หน.65 สมภพ ภิรมย์ บ้านไทยภาคกลาง โรงพิมพ์กรุงสยามการพิมพ์, 2514, 116 หน้า.
ภาพประกอบ.

เป็นตำราสถาปัตยกรรมไทย ประเภทบ้านพักอาศัย ประกอบไปด้วย
เรื่องราว ความเป็นมาของบ้านไทยภาคกลาง และปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อลักษณะ
และการออกแบบ หลักเกณฑ์การออกแบบรูปร่างลักษณะทั่วไปของบ้านไทยภาคกลาง
และการออกแบบดัดแปลงด้วย

หน.66 สมบูรณ์ จริยา "อุปกรณ์ร่าคาถก" วิทยาสาร 24(6) 50 - 52, 8 กุมภาพันธ์
----- 2516. -----

บทความเรื่องนี้ แนะนำวิธีทำอุปกรณ์การนอนอย่างง่าย ๆ และใช้วัสดุ
ร่าคาถก

หน.67 สมภพ ภิรมย์ ปณิณกะกถิหมายเลข 13 ว่าด้วย ภูฎาคาร คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2513, 154 หน้า. ภาพประกอบ. ภาคผนวก.

เป็นตำราการศึกษาศิลปทางคัมภีร์สถาปัตยกรรมของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ในด้าน "ภูฎาคาร" ซึ่งหมายถึง "เรือนยอด" เช่น ยอดพระที่นั่งคู่สิมมมหาปราสาท
เป็นต้น กล่าวถึงอาคารในสมัยโบราณและภูฎาคารแบบต่าง ๆ ไว้อย่างละเอียด
พร้อมภาพประกอบ

- หน.68 สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับพิเศษ ออกเนื่องในโอกาสที่พระยาอนุมานราชชนมียายุครบ 75 ปี บริบูรณ์ , 14 ธันวาคม 2507, สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2507, 184, 47 หน้า.

รวบรวมบทความของบุคคลหลายท่าน เช่น กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ สุลักษณ์ กีรติชัย ม.จ.สุภัทรทิศ ทิศกุล แม่นมาศ ขวลิศ กุหลาบ มัลลิกะมาส เป็นต้น บทความเหล่านั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ภาษาศาสตร์ ภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ มานุษยวิทยา นิทานพื้นเมือง เป็นต้น

- หน.69 สารประเสริฐ, พระ รวมนิทาน โดยนาคะประทีป (นามแฝง) คีตนิเทศยาม, 2515, 217 หน้า.

เป็นงานพนธ์ของพระสารประเสริฐ ซึ่งแปลและเรียบเรียงขึ้นระหว่าง พ.ศ. 2481 - 2484 รวมนิทานเรื่องเอก ๆ ของชนชาติต่าง ๆ ไว้ 208 เรื่อง เช่น เรื่องฉลององค์ชุดใหม่ของพระราชา สาวกลางนา เหตุที่พระจันทร์ไปสาว่าย กระเช้าสีดา ขาวนากับนกกระสา ต้นเหตุของมะม่วง หะวาย พิมพ์ด้วยกระดาษดี ปกแข็งแรง

- หน.70 สามชัย (นามแฝง) "หุ่นกระบอก" ชัยพลภักษ์ 13 : 18 - 19 กรกฎาคม 2512.

เป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประวัติและการเล่นหุ่นกระบอก คณะนายเปียก อันเป็นศิลปประจำชาติของไทย มีภาพ ตัวละครหุ่นกระบอกประกอบ

- หน.71 สิงห์โต ปุกหุต การศาสตร์ง่าย ๆ ไทยวัฒนาพานิช, 2507, 103 หน้า. ภาพประกอบ.

หนังสือเล่มนี้ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวของวิชาดาราศาสตร์เบื้องต้น อธิบายเป็นภาษาง่าย ๆ มีภาพประกอบให้เข้าใจดียิ่งขึ้น

หน.72 สิงห์โต ปุกหุด ประวัติการศาสตร์ย่อ ๆ ไทยวัฒนาพานิช, 2507, '78 หน้า.
ภาพประกอบ.

กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของวิชาการศาสตร์อย่างย่อ ๆ ใ้
ภาษาง่าย เหมาะสำหรับนักเรียน

หน.73 สุจริต ถาวรสุข พระประวัติและงานของ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรง-
ราชานุภาพ องค์การการค้าของกรุงสุทสา, 2508, 2 เล่ม.

หนังสือเล่มนี้ รวบรวมพระประวัติและผลงานของ สมเด็จพระเจ้า-
บรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ไว้อย่างละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ผลงานได้วัดแบ่งไว้เป็นเรื่อง ๆ

หน.74 สุนทรโวหาร, พระ วรรณคดีไทยพระอภัยมณี โดย พระสุนทรโวหาร โรงพิมพ์สุทสา,
2493, 1208 หน้า. ภาพประกอบ.

หนังสือวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู

หน.75 เสฐียร พันธรัณิ ราชบัลลังก์พม่า แพร่พิทยา, 2508, 548 หน้า. ภาพประกอบ. --

เป็นหนังสือสารคดีอิงประวัติศาสตร์ของพม่า ผู้เขียนนำมาเขียนให้น่าอ่าน
ขึ้น กล่าวเกริ่นตั้งแต่สมัยอาณาจักรพุกามเรื่อยมา เน้นหนักในสมัยพม่าตีกรุงศรีอยุธยา
และประวัติศาสตร์การเสียดราชบัลลังก์ของพม่า มีภาพประกอบ

หน.76 เสรี เปรมฤทัย นิทานรอบกองไฟ แพร่พิทยา, 2506, 756 หน้า.

รวบรวมขึ้นจากนิทานที่เขียนไว้ในที่ต่าง ๆ มีทั้งนิทานพื้นเมือง นิยาย
ที่เล่าต่อ ๆ มา เทพนิยาย นิยายที่เกี่ยวกับความกล้าหาญ ผจญภัย นิยายที่เกี่ยวกับ
อุกนิหารของผู้วิเศษ รวมทั้งนิยายเปรียบเทียบหรือนิยายชาดก วิธีเขียนทำให้เกิดความ
สนุกสนาน และเป็นประโยชน์ในการอบรมสั่งสอนเด็ก สอดแทรกศีลธรรม คติธรรม
ความกล้าหาญ ความเสียสละ

หน.77 เสลา เรขะรุจิ ปียมหาราช จุฬาลงกรณ์ โดย เสลา เรขะรุจิ และอุดม
ประมวลวิทยา, โอเคียนสโตร, 2504, 816 หน้า. ภาพประกอบ.

รวบรวมพระราชประวัติ พระราชกรณียกิจ รวมทั้งเรื่องราวต่าง ๆ
ที่เกี่ยวกับ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ตั้งแต่ประสูติ จนเสด็จสวรรคต
ไว้อย่างละเอียด พร้อมภาพประกอบ

หน.78 แสงโสม เกษมตรี, ม.ร.ว. ประวัติบุคคลสำคัญของโลก พิมพ์ครั้งที่ 5 ไทยวัฒนาพานิช,
2503, 135 หน้า. ภาพสีประกอบ.

เป็นหนังสือที่รวบรวมประวัติบุคคลสำคัญตามหลักสูตรที่เรียนในชั้น-
มัธยมศึกษาตอนปลาย หนังสือเล่มนี้จึงมีประโยชน์แก่นักเรียนและครู ซึ่งเรียนและสอน
ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีภาพประกอบสวยงาม อ่านง่าย

หน.79 อนุমানราชชน, พระยา รสวรรณคดี โดยเสฐียรโกเศศ (นามแฝง) คลังวิทยา,
2504, 376 หน้า.

รวบรวมเรื่องต่าง ๆ ของพระยาอนุমানราชชน ไว้ทั้งหมด 24 เรื่อง
เช่น เมื่อข้าพเจ้าอ่านวรรณคดี คงความเป็นภาพลักษณ์ของท้องฟ้า ราฟิงเรื่อง
คนงามเพราะแต่ง บ่อเกิดแห่งวัฒนธรรมไทย ศิลปและศีลธรรม เป็นต้น

หน.80 อรรถ อรรถจักร บุคคลสำคัญของไทย โรงพิมพ์กฤษณปรกรณ์, 2507, 626 หน้า.

รวบรวมจากเรื่องบุคคลสำคัญของ อรรถ อรรถจักร ที่เขียนลงใน
หนังสือขัณฑ์ เป็นเรื่องราวของบุคคลสำคัญของไทยที่ได้ทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ
เช่น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เจ้าพระยามหิธร
นายศิลปิน พระกร พระยาศรีธรรมราช เป็นต้น

หน.81 อุทิศ นากสวัสดี "คนตรีกับหุ่นกระบอก" วัฒนธรรมไทย 12 : 9 - 12 กุมภาพันธ์ 2512.

บทความเรื่องนี้อธิบายเรื่องคนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดง
หุ่นกระบอก

หน.82 อุทุมพร สุนทรเวช วังหลวง โดยอุทุมพร (นามแฝง) แพร่พิทยา, 2515, 548 หน้า.
ภาพประกอบ.

รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับพระบรมมหาราชวัง เริ่มตั้งแต่พระบรมมหาราชวังมีขอบเขตถึงไหนบ้าง ประกอบด้วยปราสาทราชมนต์เพ็ชรโกบัง และมีพระราชพิธีอะไรบ้างในวังหลวง วิธีเขียน เขียนพรรณนาไปที่ละสิ่ง ถ้ามีเรื่องเล่าก็จะสอดแทรกไว้ ทำให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลิน

หน.83 อุไร สนิทวงศ์ ณ อยุธยา นิทานนานาชาติ ฉบับสมบูรณ์ โดย อ.สนิทวงศ์ (นามแฝง) พระนคร, คลังวิทยา, 2509, 472 หน้า.

คัดเลือกนิทานเรื่องเยี่ยม ๆ ของทุก ๆ ชาติ สดุด เป็นคติสอนใจ แปลเป็นสำนวนไทยที่ไพเราะ สละสลวย โดย อ.สนิทวงศ์ รวมนิทานไว้ 36 เรื่อง เช่น เจ้าหญิงนิทรา เจ้าชายกบ หนูน้อยเสื้อแดง เป็ดทองคำ นางนกพิราบขาว เป็นต้น

หน.84 อ. ไพรวุธ (นามแฝง) ตำนานการจับช้าง โรงพิมพ์หว่าเจียง, 2481, 196 หน้า.
ภาพประกอบ.

กล่าวถึงประวัติ และเรื่องราวของช้างในสมัยโบราณ รวบรวมทั้งความเป็นมาในการจับช้าง มีภาพประกอบ

รายชื่อวิดิทัศน์ภาพยนตร์ ขอมียมโกที่บริษัทเอสไอ

ภ. 1 กัศิรีย์บอดกวี

ภาพยนตร์เรื่องนี้ แสดงประวัติสถานที่สำคัญ ๆ และพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 2 เนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพครบรอบ 200 ปีของพระองค์ จมพระนางศรีวิคัมพวันซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นที่ประสูติ ศาลาทรงธรรม วัดลุมพินทรภูมิทอง พระปรารักษ์วัดอรุณที่พระองค์ทรงบูรณะจนเป็นพระปรารักษ์ที่งามที่สุดในเมืองไทย.

ภ. 2 เกาะแก้วพิสดาร

ภาพยนตร์เรื่องนี้ นำท่านเดินทางไปตามมณฑล นักศึกษาวิชาด้านการพาณิชย์ยังเกาะแก้วพิสดาร จังหวัดระยอง ค้นแผนที่นักบรรณคดีสันนิษฐานว่า บุพการีนำไปสร้างจินตนาการในเรื่องพระอภัยมณี และนำท่านไปชมทัศนียภาพอันงดงามของหาดทรายแก้ว ซึ่งเป็นสถานที่สวยที่สุดของเกาะนี้.

ภ. 3 ชบวนทองเหนือ

ภาพยนตร์เรื่องนี้ นำท่านขึ้นเหนือกับ อ.ส.ท.โดยทางรถยนต์ ไปชมเขื่อนเจ้าพระยา วัดจอมศรี-นากพรต เขื่อนภูมิพล และอ่างเก็บน้ำจังหวัดตาก ต่อจากนั้นเดินทางเรื่อยไปจนกระทั่งถึงเชียงใหม่ ชมความงามของภูเขิงคราเวนนิเวศน์ การแสดงของช้าง ถ้ำเขียงคาว วนอุทยานแม่สรา และได้เห็นบรรยากาศงานเลี้ยงอาหารกาแบบชนโตก สลับด้วยการพอนแบบเมืองเหนือ.

ภ. 4 ขุนตาล

ภาพยนตร์เรื่องนี้ นำท่านไปชมความงดงามของ
ทิวทัศน์บนคอยขุดตาล และต้นไม้นานาพันธุ์ ทั้งไม้ดอก
ไม้ใบหลากหลายชนิด นอกจากนั้นยังนำท่านไปเยือนยอดเขา
ที่ 2 ซึ่งเป็นบ้านพักอีกแห่งหนึ่งของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์
ปราโมทย์ ซึ่งมีการตกแต่งสวนอย่างสวยงาม และ
มีพันธุ์ไม้เมืองหนาวที่ส่งโดยตรงจากต่างประเทศ
อีกด้วย.

ภ. 5 คลองขางอยุธยา

ภาพยนตร์เรื่องนี้ แสดงถึงการฟื้นฟูประเพณีอันเก่าแก่
ซึ่งยากที่จะหาญาติจากที่อื่น ๆ นั่นคือประเพณีคลองขาง
ในเหนียบ ที่จังหวัดอยุธยา ท่านจะได้ชมพิธีกรรม
ต่าง ๆ พร้อมทั้งความเป็นมาและการแสดงของช่าง
ที่ชำนาญมาก.

ภ. 6 จิตรกรรมไทย

ภาพยนตร์เรื่องนี้ แสดงให้เห็นการสอนจิตรกรรมไทย
ที่โรงเรียนช่างศิลป์ กรมศิลปากร จนวิธีการ
เขียนภาพของศิลปินโบราณของไทย ซึ่งประณีตวิจิตร-
พิสดารอย่างยิ่ง.

ภ. 7 ต้นเฒ่าชาวไทย

ภาพยนตร์เรื่องนี้ บันทึกการฝึกอบรมเยาวชนภาค-
ตะวันออกเฉียงเหนือของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท
ชมการฝึกการต่อสู้ป้องกันตัว เชิงสวิง สุกท้ายมี
พิธีปิดและมอบประกาศนียบัตรแก่ผู้สำเร็จการฝึกอบรม
ครั้งนี้ด้วย.

ภ. 8 นกเขา

ภาพยนตร์เรื่องนี้ ให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงนกเขา-
ชวา และนกเขาใหญ่ ทั้งแต่การคัดเลือกนกจนถึง
การฝึกหัดนก ชมวิธีการตอนก และอุปกรณ์การเลี้ยง
นกต่าง ๆ สุดท้ายชมการแข่งขันรบนก ที่เรากินวนา.

ภ. 9 เนรมิตเมืองพระร่วง

ภาพยนตร์เรื่องนี้ นำชมการบูรณะสุโขทัยให้มีสภาพ
เหมือนในสมัยก่อนรามาตำแหน่งมหาราช ในการบูรณะนี้
ได้พบพระพุทธรูป หอน้ำสมัยสุโขทัย และเขื่อนศรีดงส์
หรือเขื่อนพระร่วง ซึ่งเป็นเขื่อนที่เก่าแก่ที่สุดของไทย
ต่อจากนั้นยังนำชมเมืองศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชร
ที่ส่วนใหญ่ได้รับการบูรณะเกือบเสร็จแล้ว.

ภ. 10 แผ่นดินแห่งรามคำแหง-
มหาราช

ภาพยนตร์เรื่องนี้ นำชมวิธีการลอกลายกิลาจารึก
โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัตถุอาราม พระพุทธรูป
และรูปปั้นต่าง ๆ ที่สุโขทัย ซึ่งได้รับการบูรณะเกือบ
แล้วเสร็จ นอกจากนั้นยังนำชมวัดช้างล้อม วัดเจดีย์
เจ็ดแถว วัดนางพญา และบริเวณต่าง ๆ ของ
เมืองศรีสัชนาลัยอีกด้วย.

ภ. 11 แพชั่นไทยใบ
ประวัติศาสตร์

ภาพยนตร์เรื่องนี้ แสดงให้เห็นงานกรบรอบ 20 ปี
ของการก่อตั้งสภาการพิพิธภัณฑระหว่างชาติ ซึ่ง
นอกจากจะมีการแสดงโบราณวัตถุ พระพุทธรูปอัน
ล้ำค่าแล้ว ยังมีการแสดงเครื่องแต่งกายตามสมัย
ประวัติศาสตร์และโบราณคดีอีกด้วย.

ภ. 12 เมืองสุนทรภู่

ภาพยนตร์เรื่องนี้ นำท่านเดินทางไปที่เยวเมืองระยอง ชมสวนทุเรียน สวนเงาะ สวนพุทรา หาดรำพึง—จันทร์เพ็ญ บ้านแพ และเยี่ยมอำเภอกกลงซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่ของบิดาสุนทรภู่ บรรณกวีในประวัติศาสตร์กวีไทย แล้วเดินทางต่อไปชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติแฉะ ซึ่งเป็นสถานที่สวยงามเยี่ยมยอดอีกแห่งหนึ่งของเมืองระยอง.

ภ. 13 เรื่องของหอสมุด

ภาพยนตร์เรื่องนี้ เกี่ยวกับเรื่องราวของหอสมุดแห่งชาติ ที่ท้าวสุทรี และนำท่านชมห้องหนังสือต่าง ๆ รวมทั้งการให้บริการอย่างทันสมัยของหอสมุดแห่งชาติ ซึ่งเป็นสมบัติของชาวไทยทั้งมวล.

ภ. 14 ห้องใต้

ภาพยนตร์เรื่องนี้ นำท่านไปชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หาดราไวย์ อำเภอมะขาม อำเภอมลฑล ที่จังหวัดภูเก็ต ต่อจากนั้นเที่ยวชมเมืองอะดอร์ลิตาร์ และป็นัง ซึ่งอยู่ในเซตมาเลเชีย.

ภ. 15 วัดพระจอม

ภาพยนตร์เรื่องนี้ ได้บันทึกเหตุการณ์ในงานสมโภชครบรอบ 100 ปี ของวัดราชประดิษฐ์ โดยการแสดงให้เห็นพิธีพุทธาภิเศกที่ทำกันอย่างถูกต้องสมบูรณ์ ตามตำราทุกประการ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินไปในงานดังกล่าว นอกจากนั้นยังนำท่านชมศิลปสถาปัตยกรรมต่าง ๆ จิตรกรรมฝาผนัง พร้อมทั้งเสนอประวัติของวัดนี้ด้วย.

ภ. 16 ศิลป์ไทย

ภาพยนตร์เรื่องนี้ แสดงให้เห็นโบราณวัตถุเก่าแก่ของไทย ที่นับวันจะหาได้ยาก เช่น เรือพระที่นั่ง แบบต่าง ๆ พระพุทธรูป เครื่องมือเครื่องใช้ และ เรือรบไทย ซึ่งก่อปรักถายศิลป์ และประติมากรรมที่มีความงดงาม ประณีต วิจิตรพิสดาร และล้ำค่า ในตอนท้ายยังนำชมพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาไทย ในบริเวณวังสวนผักกาดอีกด้วย.

ภ. 17 ศรีสัชนาลัย

ภาพยนตร์เรื่องนี้ นำท่านไปเยือนสุโขทัย ชมโอช่า-พระร่วงลงคานและวัดวาอารามต่าง ๆ ที่สำคัญ ๆ ของเมืองศรีสัชนาลัย อันเป็นเมืองเก่าแก่มาแต่ครั้งโบราณ นอกจากนั้นยังแสดงให้เห็นสภาพทิวทัศน์ ซึ่งได้รับการบูรณะตกแต่งครั้งใหญ่โดยกรมศิลปากร อีกด้วย.

ภ. 18 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ ภาพยนตร์เรื่องนี้ แสดงถึงพระราชประวัติ

กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ผลงาน และบันทึกเหตุการณ์สำคัญในชีวิตของ

นุภาพ

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรง-
ราชานุภาพ ตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ จนกระทั่ง
สิ้นพระชนม์ สุกท้ายชมงานฉลองครบรอบ
100 ปี เนื่องในวันคล้ายวันประสูติของพระองค์
ที่พระที่นั่งศิวโมกษพิมาน.

ภ. 19. สุโขทัย

ภาพยนตร์เรื่องนี้ นำท่านไปสู่สุโขทัย ราชธานีอันเก่าแก่ซึ่งทางราชการกำลังดำเนินการบูรณะเป็นการใหญ่ ชมวัดต่าง ๆ และซากโบราณสถานซึ่งเคยเป็นที่ที่มีความสำคัญมาในอดีต เช่น วัดมหาธาตุ เนินปราสาท วัดศรีชุม ฯลฯ นอกจากนั้นยังแสดงการดำเนินงานของกรมศิลปากรอีกด้วย.

ภ. 20 สุริยุปราคาที่หัวกอ

ภาพยนตร์เรื่องนี้ เกี่ยวกับสถานที่ทอดพระเนตรสุริยุปราคา เมื่อรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และบันทึกเหตุการณ์เมื่อครั้งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชดำเนินไปเปิดงานวันทะเลที่ท้องฟ้าจำลอง กรุงเทพฯ ฯ และที่หัวกอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นอกจากนั้นยังนำชมการปฏิบัติงานของอาสาสมัครรักษาดินแดน และสภาพภูมิประเทศในแถบนั้นด้วย.

ภ. 21 สุนทรภู่จอมกวี

ภาพยนตร์เรื่องนี้ เป็นการบันทึกเหตุการณ์ในพิธีเปิดอนุสาวรีย์สุนทรภู่ ที่บ้านกร่ำ อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง ซึ่งมีรูปปั้นตัวละครสำคัญในเรื่องพระอภัยมณีอยู่โดยรอบ และชมการรำบวงสรวงโดยคณะนาฏศิลป์กรมศิลปากร แล้วเข้าไปชมพิพิธภัณฑ์อันสวยงามของหาคแม่พิมพ์ซึ่งจะเห็นเกาะแก้วพิสดารของสุนทรภู่อีกด้วย.

ภ. 22 แหล่งผลิตเครื่อง
ดนตรีไทย

ภาพยนตร์เรื่องนี้ นำท่านไปชมวิธีการผลิตเครื่องดนตรีไทยนานาชนิด นับตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งสำเร็จ ที่ร้านดุริยบรรณ เช่น การทำฆ้อง ระนาด ซอ และเครื่องดนตรีแบบอื่น ๆ.

รายชื่อวัสดุได้แปลค่า

ชื่อเรื่อง	ชนิด	ภาษา	จำนวนหน้า	ข้อใดที่
<u>การเดินทางรอบโลก</u>				
ว.1 เยี่ยมศูนย์ภคากีรอบโลก	หนังสือ	ไทย	154	พุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก, องค์การ ถนนพระอาทิตย์ โทร 20311
ว.2 100 วัน รอบโลก	"	"	423	ศาลาอเมริกัน ถนนพัฒนาพงศ์ พระนคร
<u>การเดินทางและการท่องเที่ยว</u>				
ว.3 Pleasant Scandinavia travel planner	จุลสาร	อังกฤษ	--	ไทยแอร์เวย์ อินเตอร์ เนตชั่นแนล 1101 ถนนเจริญกรุง โทร. 31000
<u>คำประพันธ์ไทย</u>				
ว.4 Interpretative translations of Thai poets	หนังสือ	ไทย	48	ห้องสมุดแห่งประเทศไทย, สมาคม ถนนพระสุเมรุ โทร 49806
<u>ชีวประวัติ</u>				
ว.5 ชีวประวัติการทำงานของ นายแพทย์ทอม กุณีย์ ในราชอาณาจักรลาว	หนังสือ	ไทย	311	ศาลาอเมริกัน
ว.6 ชีวิตและการต่อสู้ของ นายก ร.ม.ท.หญิง	หนังสือ	ไทย	133	อินเคีย,สถานเอกอัครราชทูต 139 ซอยปิ่น ถนนสาทร พระนคร

ชื่อเรื่อง	ชนิด	ภาษา	จำนวน หน้า	ข้อได้
ว.7 คาไลดามะ	หนังสือ	ไทย	320	ศาลาอเมริกัน
ว.8 Adlai Stevenson	"	อังกฤษ	228	"
ว.9 Biography of Tunku	"	"	27	มาเลเซีย, สยามเอกอัครราชทูต 35 ถนนสาทรใต้ พระนคร
ว.10 Abdul Rahman Putra	"	"		"
Al-Haj Prime Minister of Malaysia				
ว.11 "Hans Christian Andersen" Profiles Denmark	จุฬสาร	"	48	เดนมาร์ก, สยามเอกอัครราชทูต 84 ซอยอรุณการประสิทธิ์ ถนนสาทร พระนคร
ว.12 "Sren Kierkegaard" Profiles Denmark	"	"	24	"

การาศาสตร์

ว.13 การาศาสตร์	หนังสือ	ไทย	79	ไทยวัฒนาพานิช, โรงพิมพ์ 599 ถนนโมครวิท
-----------------	---------	-----	----	---

โทร 28241, 20114

ไทย-ประวัติศาสตร์

ว.14 ประวัติศาสตร์ไทย	หนังสือ	ไทย	88	ไทยวัฒนาพานิช
-----------------------	---------	-----	----	---------------

ไทย-แผนที่

ว.15 แผนที่	แผนที่	"		เซล์แห่งประเทศไทยจำกัด, บริษัท ถนนพัฒนาพงศ์ โทร 31030
-------------	--------	---	--	---

ชื่อเรื่อง	ชนิด	ภาษา	จำนวน หน้า	ข้อได้
<u>ไทย-ภูมิประเทศและการท่องเที่ยว</u>				
ว.16 เอกสารสำหรับประชาชน ฉบับที่ 16 เกี่ยวกับ กรมทรัพยากรธรณี	หนังสือ	ไทย	150	ห้องสมุดแห่งประเทศไทย, สมาคม
ว.17 Bangkok	จุดสาร	อังกฤษ	40	มาเลเซียแอร์เวย์ ศูนย์การค้าราชประสงค์
ว.18 Facts for the visitor to the land of smiles	"	"	-	โรยัล คัทธ์ แอร์ไลน์ (เก แอล เอ็ม) ถนนพหลโยธิน พระนคร
ว.19 Thailand	จุดสาร	อังกฤษ	38	ไทยแอร์เวย์ อินเตอร์- เนชั่นแนล
<u>นอร์เวย์-ภูมิประเทศและการท่องเที่ยว</u>				
ว.20 Midnight sun	จุดสาร	อังกฤษ	-	"
<u>ยุโรป-แผนที่</u>				
ว.21 Europe	แผนที่	อังกฤษ	1	โรยัล คัทธ์ แอร์ไลน์
ว.22 Europ: Europa	"	"	1	"
<u>ยุโรป-ภูมิประเทศและการท่องเที่ยว</u>				
ว.23 City package teurs	จุดสาร	อังกฤษ	39	โรยัล คัทธ์ แอร์ไลน์
ว.24 See Europe	"	"		ไทยแอร์เวย์
ว.25 20 ways to see Europe	"	"		โรยัล คัทธ์ แอร์ไลน์

	ชื่อเรื่อง	ชนิด	ภาษา	จำนวน หน้า	ข้อใดที่
<u>วรรณคดีไทย</u>					
ว.26	คู่มือพระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า- เจ้าอยู่หัว และแนะนำ การศึกษาวรรณคดี	หนังสือ	ไทย	110	ไชยวัฒนาพานิช
ว.27	คู่มือหนังสืออ่านกวีนิพนธ์ พระอภัย	หนังสือ	ไทย	160	"
ว.28	วรรณคดีไทย	"	"	64	"
ว.29	สมุดบันทึกกวีชาวรรณคดีไทย	"	"	88	"จ

สวิสเซอร์แลนด์

ว.30	The making of Switzerland	หนังสือ	อังกฤษ	71	สวิสเซอร์แลนด์, สถานทูต ถนนวิทยุเหนือ โทร 58002 - 4
------	------------------------------	---------	--------	----	---

สวิสเซอร์แลนด์-แผนที่

ว.31	Grisons	แผนที่	อังกฤษ	2	สวิสเซอร์แลนด์, สถานทูต
------	---------	--------	--------	---	-------------------------

สวิสเซอร์แลนด์-ภูมิประเทศและการท่องเที่ยว

ว.32	Andermatt	จุลสาร	สวิส	2	สวิสเซอร์แลนด์, สถานทูต
ว.33	GSTAAD	ภาพโฆษณา	อังกฤษ	2	"
ว.34	La Svizzera	จุลสาร	"	2	"
ว.35	St. Gall	"	"	2	"
ว.36	Switzerland Lucerne	"	"	2	"

¹ นิสิตและนักศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา, คณะ คู่มือแนะแหล่งวัสดุได้เปล่า-
สำหรับโรงเรียน วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2511. 93 หน้า.

บทสรุป

วรรณคดีไทย เป็นวิชาที่สำคัญวิชาหนึ่งของหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 การเรียน การสอนมีเป้าหมายสูงสุด ให้นักเรียนเกิดความรักใคร่ ชอบเห็นคุณค่า ของความงดงาม ความไพเราะของภาษา มีวิจารณ์ญาณ จากการได้ศึกษาชีวิตใน กลุ่มต่าง ๆ การเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ควรอาศัยความร่วมมือระหว่างครูผู้สอน และบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน คือครูผู้สอนควรจัด กิจกรรมประกอบการสอน ด้วยการอาศัยบริการต่าง ๆ ของห้องสมุด

ผู้วิจัยเรื่องนี้ มีจุดมุ่งหมายให้เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนและบรรณารักษ์ ในอันที่จะร่วมมือกันเพื่อให้การเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทยชั้น มศ. 1 บรรลุ เป้าหมายดังกล่าวแล้ว จุดมุ่งหมายในการทำวิจัยครั้งนี้กำหนดไว้ดังนี้ คือ

1. เสนอแนะกิจกรรมที่ครูผู้สอนใช้ประกอบการสอนวิชาวรรณคดีไทย ชั้น มศ. 1
2. เสนอแนะกิจกรรมที่ห้องสมุดควรจัด เพื่อส่งเสริมการเรียน การสอนดังกล่าว
3. เสนอแนะอุปกรณ์การสอนที่ครูผู้สอน และบรรณารักษ์อาจร่วมกัน จัดหามาประกอบการเรียนการสอน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายสำคัญอย่างหนึ่งที่จะชี้ให้เห็นว่า ในการเรียนการสอน วิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวรรณคดีไทยนั้น ครูผู้สอนและบรรณารักษ์อาจร่วมมือกัน เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ ซึ่งหมายความว่าห้องสมุดจะต้อง มีบทบาทในการบริการ เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนนั่นเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาวิเคราะห์ความมุ่งหมายของหลักสูตร
2. แปรความมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นพฤติกรรม เพื่อประโยชน์ในการจัดกิจกรรม
3. ศึกษาเนื้อหาวรรณคดีไทยแต่ละเรื่องของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
4. ศึกษาพัฒนาการของเด็กในวัยที่มีอายุประมาณ 13 - 15 ปี
5. ศึกษาหลักจิตวิทยาว่าด้วยการเรียนรู้ที่สำคัญ
6. ศึกษาชนิกของกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเด็กวัยนี้
7. ศึกษาชนิกของกิจกรรม และบริการของห้องสมุด ที่ช่วยส่งเสริมการเรียน การสอนวิชา
8. รวบรวมผลการศึกษาค้นคว้า ตั้งแต่ข้อ 1 - 7 เป็นหลักเกณฑ์ในการเสนอกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน พร้อมทั้งกิจกรรมและบริการของห้องสมุด ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทย ชั้น มศ. 1
9. ศึกษาหนังสือและเอกสารประเภทคู่มือแนะแหล่งวัสดุที่เลือกเฉพาะที่ตรงกับวัสดุที่เสนอ - หรือที่ใช้ประโยชน์ได้ เพื่อแนะแหล่งให้บริการวัสดุอุปกรณ์ดังกล่าวพอเป็นแนวทางในการจัดหา

เนื้อหาวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วยเรื่องซึ่งพิจารณาแบ่งประเภท ตามลักษณะ และจุดมุ่งหมายของเรื่องได้เป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

- ประเภทที่ 1 ประเภทที่เนื้อเรื่องเป็นสำคัญ
- ประเภทที่ 2 ประเภทเน้นให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเป็นสำคัญ
- ประเภทที่ 3 วรรณคดีที่แสดงสุนทรียภาพ และอรรถรสทางภาษา
- ประเภทที่ 4 บทละคร
- ประเภทที่ 5 เรื่องสอนใจ เน้นให้เกิดความคิด

ผลที่ได้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาตามวิธีดำเนินการวิจัยข้อ 1 - 7 แล้วได้ผลเป็นข้อเสนอสำหรับจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน กิจกรรมและบริการของห้องสมุดประกอบการสอนวิชาวรรณคดีไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แยกตามเนื้อหาวิชาวรรณคดีไทยทั้ง 5 ประเภท ได้ดังนี้

ประเภทที่ 1 วรรณคดีที่เนื้อเรื่องเป็นสำคัญ

กิจกรรมประกอบการสอน

1. การอ่านในใจ
2. การอ่านหนังสือประกอบ คัดตามอ่านเรื่องนั้น ๆ เพิ่มเติมใน
ตอนอื่น ๆ
3. การเล่าเรื่อง โดยเก็บใจความจากเรื่องที่อ่านมาเล่าสู่กันฟัง
4. การฟัง ได้แก่ ฟังการเล่าเรื่อง ฟังการอ่านท่อนของเสนาะ
5. อภิปรายซักถาม และโต้ตอบปัญหาตามเนื้อเรื่อง
6. อภิปรายกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง
ในด้านใดด้านหนึ่ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง กว้างขวาง
7. การค้นคว้าเพิ่มเติม จากหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ของห้องสมุด
8. ฝึกการใช้พจนานุกรม
9. โต้วาทิ เพื่อยกเหตุผลมาโต้เถียงกัน เกี่ยวกับปัญหาในเนื้อเรื่อง
10. ศึกษาเอกสารนอกสถานที่ เพื่อประสมการณ์ และให้เห็นสิ่งที่กล่าวถึง
ให้เข้าใจเรื่องได้ดียิ่งขึ้น
11. เขียนแผนที่ แผนผัง และวาดภาพ
12. จัดแสดงหุ่นกระบอก และแสดงละคร

กิจกรรมและบริการของห้องสมุด

1. สอนการใช้ห้องสมุด และใช้พจนานุกรม
2. การเล่าเรื่อง เกี่ยวกับวรรณคดีที่เรียนในคอนอื่น ๆ
3. จัดแสดงภาพ และจัดทำแผ่นป้ายต่าง ๆ
4. จัดบริการหนังสือ¹
5. จัดวิทยุวิทยากรบรรยาย หรืออภิปราย
6. จัดนิทรรศการ
7. บริการภาพ และอุปกรณ์การสอนอื่น ๆ
8. จัดประกวดเล่านิทาน

ประเภทที่ 2 วรรณคดีที่เน้นให้เกิดความรู้ และความเข้าใจเป็นสำคัญ

กิจกรรมประกอบการสอน

1. การอ่าน การเขียน
2. ศึกษาคุณค่าเพิ่มเติม
3. ตอบคำถามทดสอบความรู้ และความเข้าใจ
4. พังคำอธิบาย
5. การศึกษานอกสถานที่
6. การฉีกเก็บดอกไม้ ประดิษฐ์เครื่องใช้ต่าง ๆ จากเศษวัสดุ
7. การวาดภาพ
8. การเขียนเรื่องร้อยแก้ว หรือร้อยกรอง จากจินตนาการที่ได้จาก

ภาพงาม ๆ

¹ หนังสือที่ห้องสมุดสมควรจัดบริการนั้น ผู้วิจัยจัดรวบรวมไว้เป็นตัวอย่างใน
ตอนท้ายบท¹ โดยให้รายละเอียดแบบบรรณานุกรม และบรรณนิทัศน์

9. การเขียนภาพประกอบเรื่อง
10. การเล่านิทาน
11. การอภิปรายแสดงความคิดเห็น

กิจกรรมและบริการของห้องสมุด

1. เล่านิทาน
2. จัดประกวดภาพเขียนประกอบนิทาน
3. ให้ความร่วมมือในการประดิษฐ์ของใช้จากเศษวัสดุต่าง ๆ
4. จัดฉายภาพยนตร์
5. จัดนิทรรศการแนะนำหนังสือ
6. จัดประกวดเรียงความ

ประเภทที่ 3 วรรณคดีที่แสดงสุนทรียภาพและอารมณ์ของภาษา

กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน

1. การฟัง อ่านทำนองเสนาะ
2. การอ่านทำนองเสนาะ
3. การวาดภาพจากจินตนาการ
4. การหาบทหรือกรองที่ไพเราะอื่น ๆ มาอ่านทั้งเรื่อง
5. การศึกษานอกสถานที่

กิจกรรมและบริการของห้องสมุด

1. บริการเครื่องเสียง อ่านทำนองเสนาะต่าง ๆ เช่น เทป
2. บริการหนังสือวรรณคดีประเภทกาพย์หรือโคลงอื่น ๆ

แผนเสียง

ประเภทที่ 4 วรรณคดีประเภทบทละคร

กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน

1. การชมละคร
2. การศึกษาเกี่ยวกับบทละคร และศิลปการแสดงละคร
3. การฟังเสียงเพลงประกอบบทละคร
4. การแสดงละคร
5. การเขียนบทละครพูดสั้น ๆ
6. การวิเคราะหภาพเหตุการณ์สำคัญ ๆ ประกอบบทละครที่เรียน
7. ศึกษาคุณค่าเพิ่มเติม เรื่องเกี่ยวกับพระร่วง

กิจกรรมและบริการของห้องสมุด

1. จัดแสดงละครในโอกาสที่เหมาะสม เช่น ในวันสำคัญต่าง ๆ
โดยร่วมมือกับครูผู้สอน
2. จัดแนะนำหนังสือ บทละคร ประเภทปลูกใจให้รักชาติ และ
ประเภทขบขันของรัชกาลที่ 6
3. จัดบริการหนังสือและอุปกรณ์ต่าง ๆ
4. จัดประกวดภาพประกอบบทละคร

ประเภทที่ 5 วรรณคดีประเภทสอนใจให้เกิดความคิด

กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน

1. การสนทนา อภิปราย แลกเปลี่ยนข้อคิดเกี่ยวกับชีวิต
2. การรวบรวมคติธรรม และข้อคิดต่าง ๆ
3. การเขียนบทความ เรื่องราว ประเภทสอนใจ ให้คติ
4. เขียนร้อยกรองที่แสดงคติชีวิต
5. อ่านหนังสือประกอบ

กิจกรรมและบริการของห้องสมุด

1. จัดป้ายประกาศแสดงสถิติ ข้อคิด ที่ได้จากวรรณคดี
2. จัดประกวดบทความ เรื่อง หรือคำประพันธ์ประเภทสอนใจ ให้คติ
3. จัดนิทรรศการหนังสือ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. การศึกษากิจกรรม และบริการของห้องสมุดประกอบการสอนวิชาอื่น ๆ
ในระดับชั้นต่าง ๆ
2. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรจะรวบรวมแหล่งให้ และให้ข้อมูลกรณี
การสอนต่าง ๆ ให้ครบถ้วน

מנחם מנדל

บรรณานุกรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รายชื่อวิทยานิพนธ์และบทความย่อปริญญาหาบัณฑิตของบัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2505 - 2509
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510. 133 หน้า.

ทองเครือ เกษมสุวรรณ "การสอนวรรณคดีไทยในชั้นมัธยมปลาย" ศูนย์ศึกษา
1 : 51 - 55 มกราคม 2502.

ธารง บัวศรี ทฤษฎีหลักสูตร โครงการพัฒนาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ,
2504. 2 เล่ม.

นาฏเฉลียว สุมวังก์ โรงเรียนจะสนองความต้องการของเด็กวัยรุ่นได้อย่างไร
กองเผยแพร่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2510. 86 หน้า.

นิสิต และนักศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา, คณะ คู่มือแนะแหล่งวัสดุใ้เปล่า
สำหรับโรงเรียน วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2511.
93 หน้า.

บุญนา บุญเสรีรัฐ "การจัดห้องภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา" วิสามนตศึกษา
11 : 71 - 77 พฤศจิกายน 2514./

รองรัตน์ อัครภักดิ์ และเทือก กุสุมา ณ อุษยา ตำราวิชาชุดक्रमมัธยมของคุรุสภา
ภาษาไทยตอนที่ 1 องค์การกษาของคุรุสภา, 2506. 183 หน้า.

วิทย์ ศิวะศรียานนท์ วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์ พิมพ์ครั้งที่สามแก้ไขเพิ่มเติม
สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย, 2504. 372 หน้า.

ศึกษาธิการ, กระทรวง แบบเรียนวรรณคดีไทยเล่ม 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
กระทรวงศึกษาธิการ, 2515. 349 หน้า.

ศึกษาธิการ, กระทรวง หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2503 โรงพิมพ์
บรรพการ, 2503. 33 หน้า.

ศึกษานิเทศก์, หน่วย กรมวิสามัญศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พิมพ์ครั้งที่สอง หน่วยศึกษา-
นิเทศก์ กรมวิสามัญศึกษา, 2502. 181 หน้า.

อนุমানราชชน, พระยา วัฒนธรรม โรงพิมพ์กัณฑ์ประดิษฐ์, 2497. 69 หน้า.

อรุณ ถวิลยาพันธ์ "อารมณ์เด็กวัยรุ่น" วิทยาสาร 17 : 10 - 11, 61 -
62 กุมภาพันธ์ 2508.

Garrett, Henry E. Great Experiments in Psychology 3d ed. New York,
Appleton - Century - Crofts, 1951. 358 p. illus.

Hurlock, Elizabeth Bergner Adolescent Development New York,
McGraw Hill Book Co., 1949. 566 p. illus.

Martin, William E. and Celia Bruns Stendle Child Development
New York, Harcourt, Brace. 1953. 519 p. illus.